

**ადამიანის უფლებათა ევროპული
სასამართლოს მიერ 2013 წელს მიღებული
მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებებისა და
განჩინებების კრებული**

საქართველოს უზენაესი სასამართლო
ადამიანის უფლებათა ცენტრი

თბილისი
2014

**SUMMARY OF THE MAIN JUDGMENTS AND
DECISIONS DELIVERED BY
THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
IN 2013**

**The Supreme Court Of Georgia
Human Rights Centre**

Tbilisi
2014

კრებული შეადგინა და დაამუშავა

თინათინ ბაჟაშვილი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს
ადამიანის უფლებათა ცენტრი

კრებულის რედაქტორი

ალექსანდრა ნულაძე

ანალიტიკური განყოფილების უფროსი

სტილისტი

თინათინ ქოქრაშვილი

ტექნიკური რედაქტორი

მარიკა მაღალაშვილი

The Collection was compiled and elaborated in the
Human Rights Centre of the Supreme Court of Georgia by

Tinatin Bezhashvili

Editor

Aleksandre Tsuladze

The Head of Analytical Department

Style Editor

Tinatin Kokrashvili

Graphics Editor

Marika Maghalashvili

წინასიტყვაობა

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადამიანის უფლებათა ცენტრი 2008 წლიდან მოყოლებული უკვე მეექვსედ გამოსცემს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებათა და განჩინებათა ყოველწლიურ კრებულს, მოკლე მიმოხილვის სახით.

როგორც წინა, ისე წლევანდელი გამოცემის მიზანი უცვლელია: მიაწოდოს მკითხველს ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა გარემოებანი მიიჩნია სტრასბურგის სასამართლომ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის დებულებათა დარღვევად და რა გარემოებანი – კონვენციის დებულებათა შესაბამისად. აქედან გამომდინარე, იმედს ვიტოვებთ, რომ როგორც მთლიანად ცენტრის საქმიანობა, ისე ამ კრებულის გამოცემა კიდევ უფრო აამაღლებს მართლმსაჯულების განხორციელების ხარისხსა და მოსამართლეთა მიერ გადაწყვეტილების დასაბუთებულობის სტანდარტს.

წლევანდელ კრებულში შევიდა 2013 წლის განმავლობაში სტრასბურგის სასამართლოს მიერ განხილული საქმეები. კერძოდ, ამ საქმეებიდან რეზიუმეს სახით წარმოდგენილია შერჩეული პრეცედენტები კონვენციის მუხლების ქრონოლოგიის შესაბამისად. წინამდებარე გამოცემა გარკვეული სიახლითაც გამოირჩევა – კრებულს თან ახლავს 2013 წელს სტრასბურგის სასამართლოს მიერ განხილული და შერჩეული საქმეების ჩამონათვალი მოკლე ანოტაციით.

ამასთან, 2014 წლის გამოცემაში მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები შეტანილია ისეთ საკითხებთან დაკავშირებით, როგორცაა: იურისდიქცია და დასაშვებობა; ძირითადი უფლებები; პროცედურული უფლებები; სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები და კონვენციის სხვა ნორმები. თითოეული საკითხი, თავის მხრივ, განვრცობილია კიდევ უფრო ვიწრო ქვესაკითხებად.

კრებულში წარმოდგენილ საქმეთა ნაწილის სრული ვერსია ქართულ ენაზე შეგიძლიათ მოიძიოთ უზენაესი სასამართლოს ვებგვერდზე განთავსებულ სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ელექტრონულ საძიებო პროგრამაში (<http://catalog.supremecourt.ge/>), ხოლო ყველა მათგანის სრული ტექსტის მოძიება შესაძლებელია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს საძიებო სისტემაში (<http://hudoc.echr.coe.int/>).

აქვე მსურს გამოვყო და განსაკუთრებით დიდი მადლობა გადავუხადო ქალბატონ თინათინ ბეჟაშვილს, უზენაესი სასამართლოს ადამიანის უფლებათა ცენტრის ხელმძღვანელს, კრებულის მოსამზადებლად განეული შრომისთვის. ასევე აუცილებელია აღვნიშნოთ ცენტრის თანამშრომლებისა და სტაჟიორების თავდადება შრომა ჩვენ მიერ დაგეგმილი ყველა აქტივობის, მათ შორის, მნიშვნელოვან გადანყვეტილებათა კრებულის გამოცემაში.

და ბოლოს, იმის გათვალისწინებით, რომ მნიშვნელოვან გადანყვეტილებათა და განჩინებათა კრებულს ცენტრი ყოველწლიურად გამოსცემს, მომდევნო გამოცემების დახვეწისა და გაუმჯობესების მიზნით მოხარული ვიქნებით თუ კრებულთან დაკავშირებით თქვენ შენიშვნებსა და რეკომენდაციებს მოგვანვდით უზენაესი სასამართლოს ადამიანის უფლებათა ცენტრის ელექტრონული ფოსტის მეშვეობით (echrcenter@supremecourt.ge).

ალექსანდრე ნულაძე

ს ა რ ჩ ე ვ ი

წინასიტყვაობა	5
იურისდიქცია და დასაშვებობა	9
სახელმწიფოთა იურისდიქცია (მუხლი 1)	9
დასაშვებობის კრიტერიუმები	
შიდა საკანონმდებლო ზომების ამონაწერა (მუხლი 35 §1)	9
ექსტერიორული პერიოდი (მუხლი 35 §1)	10
კომპეტენცია – ratione temporis – (მუხლი 35 §3)	11

„ძირითადი“ უფლებები

სიცოცხლის უფლება (მუხლი 2)	12
წამების აკრძალვა, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა და სასჯელი (მუხლი 3)	13
– გაძევება	14
– განაჩენი	15
– პატიმრობა	15
– ოჯახური ძალადობა	16
– დემონსტრაციების ძალადობრივი გზებით დაშლა	17
– პოლიციის შეჭრა (ჩარევა) საცხოვრისში (სახლში)	17
მონობისა და იძულებითი შრომის აკრძალვა (მუხლი 4)	18
თავისუფლებისა და უსაფრთხოების შეზღუდვა (აღკვეთა)	18
– თავისუფლების შეზღუდვა (აღკვეთა)	18
– კანონიერი დაკავება (მუხლი 5 §1)	20
– უფლებამოსილი სასამართლოს მიერ მსჯავრდებული პირის კანონიერი დაპატიმრება (მუხლი 5 §1 „ა“ ქვეპუნქტი)	20
– კანონის შესაბამისად გაცემული სასამართლოს ბრძანების დაუმორჩილებლობა (მუხლი 5 §1 „ბ“ ქვეპუნქტი)	21
– კანონით გათვალისწინებული ნებისმიერი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფა (მუხლი 5 §1 „ბ“ ქვეპუნქტი)	22
– სახელმწიფოში ნებართვის გარეშე შესვლის აკრძალვა (მუხლი 5 §1 „გ“ ქვეპუნქტი)	23
– მოსამართლის ან კანონით უფლებამოსილი სხვა პირის წინაშე დაუყოვნებლივი წარდგენა (მუხლი 5 §3)	24

პროცედურული უფლებები

სამართლიანი განხილვის უფლება (მუხლი 6)	24
– გამოყენება	24
– სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობა (მუხლი 6 §1)	25
– განხილვების სამართლიანობა (მუხლი 6 §1)	27
– დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო (მუხლი 6 §1)	28
– უდანაშაულობის პრეზუმფცია (მუხლი 6 §2)	29
– უფლებების დაცვა (მუხლი 6 §3)	30

არავითარი სასჯელი კანონის გარეშე (მუხლი 7)	31
ეფექტური მისაგებლის უფლება (მუხლი 13)	33

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები

პირადი და ოჯახური ცხოვრების, საცხოვრისისა და კორესპონდენციის დაცვის უფლება (მუხლი 8)	34
– გამოყენება	34
– პირადი ცხოვრება	35
– პირადი ცხოვრება და საცხოვრისი	38
– პირადი ცხოვრება, საცხოვრისი და მიმოწერა (კორესპონდენცია)	38
– ოჯახური ცხოვრება	39
– პირადი და ოჯახური ცხოვრება	42
– ოჯახური და პირადი ცხოვრება და საცხოვრისი	44
აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება (მუხლი 9)	45
გამოხატვის თავისუფლება (მუხლი 10)	45
შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება (მუხლი 11)	50
– გამოყენება	50
– პროფესიული კავშირის შექმნის უფლება	50
– გაერთიანების თავისუფლება	51
დისკრიმინაციის აკრძალვა (მუხლი 14)	52
საკუთრების დაცვა (პირველი ოქმის I მუხლი)	57
– გამოყენება	57
– საკუთრების სარგებლობა	58
განათლების უფლება (პირველი ოქმის II მუხლი)	60
თავისუფალი არჩევნების უფლება (პირველი ოქმის III მუხლი)	61
დისკრიმინაციის საერთო აკრძალვა (მე-12 ოქმის I მუხლი)	61

კონვენციის სხვა ნორმები

სამართლიანი დაკმაყოფილება (მუხლი 41)	62
გადანყვეტილების სავალდებულო ძალა და აღსრულება (მუხლი 46)	62
– ზოგადი ზომები	62
– ინდივიდუალური ზომები	63
ინდივიდუალური საჩივრის შეტანის უფლებისთვის ხელის შეშლა (მუხლი 34)	64
მესამე მხარის ჩარევა (მუხლი 36)	64
ყველა საჭირო საშუალებით აღჭურვის ვალდებულება (მუხლი 38)	65

სტრასბურგის სასამართლოს მიერ 2013 წელს განხილული

შერჩეული საქმეების ჩამონათვალი	67
--------------------------------------	----

სტრასბურგის სასამართლოს მიერ 2013 წელს მიღებული მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებებისა და განჩინებების მიმოხილვა

იურისდიქცია და დასაშვებობა სახელმწიფოთა იურისდიქცია (მუხლი 1)

საქმე – *Al-Dulimi and Montana Management Inc. v. Switzerland* – ეხება ფულადი აქტივების გაყინვასა და კონფისკაციას, რომლის თაობაზეც გადაწყვეტილება მიიღო შვეიცარიის ხელისუფლებამ გაეროს უსაფრთხოების კომიტეტის მიერ მიღებული რეზოლუციის საფუძველზე, რომელსაც თან ერთვის შვეიცარიის სახელმწიფოს ჩამონათვალი. შვეიცარიის მთავრობამ აღნიშნა, რომ როგორც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრსა და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ქარტიის ხელმომწერს, ევალეზობდა, თავის შიდა კანონმდებლობაში აესახა აღნიშნული რეზოლუცია, ისე, რომ კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებები არ ყოფილიყო ამაში ჩართული. სასამართლომ ეს არგუმენტი უარყო, მიუთითა რა, რომ, ისევე როგორც საქმეში – *Nada v. Switzerland* – და განსხვავებით საქმეებისგან – *Behrami and Behrami v. France* და *Saramati v. France, Germany and Norway* – შვეიცარიის ხელისუფლების წარმომადგენლებმა მოახდინეს ზომების იმპლემენტაცია, რათა ამოქმედებინათ ის ვალდებულებები, რომლებიც მათ დაეკისრათ უშიშროების საბჭოს რეზოლუციით. შედეგად, სასამართლომ დაადგინა, რომ შვეიცარიამ გაატარა სადავო ზომები თავისი „იურისდიქციის“ განხორციელებისას კონვენციის პირველი მუხლიდან გამომდინარე და შესაბამისად, მათ შეეძლოთ დაეკისრებინათ შვეიცარიისთვის პასუხისმგებლობა კონვენციის მოთხოვნებიდან გამომდინარე.

დასაშვებობის კრიტერიუმები შიდა საკანონმდებლო ზომების ამონურვა (მუხლი 35 §1)

საქმეში – *Uzun v. Turkey* – სასამართლომ განიხილა ანაზღაურების ახალი გზები, რომლებიც ხელმისაწვდომია თურქეთის საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის. დასკვნისთვის, ისეთ ინდივიდებს, როგორც ეს მომჩივანი იყო, მოეთხოვებოდათ აღნიშნული ახალი ღონისძიების (საშუალების) გამოყენება. სასამართლომ ყველა შემდგომი ელემენტი მიიღო მხედველობაში, როგორცაა: სასამართლოს ბაჟი არ იყო მაღალი, შესაძლებელი იყო იურიდიული დახმარების აღმოჩენა და საკონსტიტუციო სასამართლოში საჩივრის შეტანის ვადა *a priori* არ იყო დაუსაბუთებელი; საკონსტიტუციო სასამართლო, სადაც მხოლოდ მას შემდეგ შეიძლება შევიდეს საჩივარი, რაც ამონურული იქნება შიდასამართლებრივი ზომები, აღჭურვილი იყო ანაზღაურების რეალური უფლებამოსილებებით; მას შეუძლია, აუცილებლობის შემთხვევაში მიაკუთვნოს ანაზღაურება, გასცეს განკარგულება ხელახალ განხილვაზე, მიიღოს შუალედური ზომები და ასე შემდეგ; ამას გარდა, მისი გადაწყვეტილებები აღსასრულებლად სავალდებულო ძალის მქონეა. შესაბამისად, საჩივარი გამოცხადდა დაუშვებლად შიდასამართლებრივი ზომების ამონურაობის გამო. თუმცა, სტრასბურგის სასამართლომ შეინარჩუნა მომჩივნების მიერ შეტანილი საჩივრების განხილვაზე თავისი აბსოლუტური უფლება, რომელთაც ამონურეს ყველა ხელმისაწვდომი შიდასამართლებრივი ზომები – როგორც ამას მოითხოვს ბრაიტონის დეკლარაციაში ხაზგასმული სუბსიდიარობის პრინციპი. სასამართლომ დააზუსტა, რომ თავისი გადაწყვეტილება ახალი

ზომების ეფექტურობის თაობაზე შეიძლება გადაიხედოს პრაქტიკული გამოცდილების კუთხით, საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ პრეცედენტული სამართლის გამოყენების ხარისხით.

საქმეში – *McCaughey and Others v. the United Kingdom* – სასამართლომ დაადგინა ადგილობრივ სასამართლოებში მიმდინარე განხილვების გავლენის თაობაზე (სამოქალაქო და მიმდინარე გამოძიებაზე) სტრასბურგის სასამართლოს მიერ საჩივრის არსებითი და პროცედურული განხილვა, რომელიც ეხება სავარაუდო უკანონო მკვლევლობებს, რომლებიც ჩადენილ იქნა 23 წლის უკან. სასამართლომ უარი განაცხადა, განეხილა მომჩივნის არგუმენტი კონვენციის მე-2 მუხლის არსებითი ნაწილის ქრილში, რომ მათი ნათესავები უკანონოდ იყვნენ მოკლულნი. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მიმდინარეობდა სამოქალაქო საჩივლის განხილვა და რომ კანონიერების საკითხი, ანუ სხვაგვარად – გარდაცვალების, ისევე როგორც საქმის ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა, შეიძლება განსაზღვრულიყო შიდა სამოქალაქო საქმის წარმოებით. ამას გარდა, სასამართლომ გვერდზე გადადო რა საჩივარი გაჭიანურების თაობაზე, მიიჩნია, რომ მას არ შეუძლია განიხილოს, რამდენად ეფექტურად წარიმართა გამოძიება გარდაცვალების ფაქტთან დაკავშირებით, რადგან შიდა მოკვლევა ამის თაობაზე ახალი დანყებულია.

შედეგად, გამოძიების გაჭიანურების თაობაზე საჩივრის გამოკლებით, კონვენციის მე-2 მუხლის საჩივრები, ისევე როგორც საჩივარი მე-13 მუხლის მიხედვით, გამოცხადდა დაუშვებლად, რადგან არ იყო ამონურული შიდასამართლებრივი ზომები. გამოძიების გაჭიანურება რა საკვირველია იყო, თუმცა ეს უნდა განვიხილოთ არსებითად, როგორც ჯეროვანი გამოძიების ჩატარების აუცილებლობა და ასევე – გონივრული გათვლებით, რომელიც გამოიყენება განურჩევლად იმისა, დააზიანა თუ არა გამოძიების ეფექტურობა გაჭიანურებამ. ამის მიუხედავად, მაინც დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლის პროცედურული ნაწილი გამოძიების გაჭიანურების გამო.

ექვსთვიანი პერიოდი (მუხლი 35 41)

გადაწყვეტილება – *Yartsev v. Russia* – წარმოაჩინეს სასამართლოს უფრო მკაცრ მიდგომას კონვენციის 35 §1 მუხლის ინტერპრეტაციისას, შესაბამისი პრაქტიკული მითითებებით, საჩივრის შემოტანის თარიღის განსაზღვრისას. ამგვარად, მომჩივნის უუნარობა, ხელახლა შემოეტანა ჯეროვნად შევსებული საჩივრის ფორმა რვაკვირიანი ვადის ამონურვამდე, რომელიც მოხსენიებულია „სამართალწარმოების დადგენის პრაქტიკულ მითითებებში“, აღმოჩნდა კონვენციის მე-3, მე-5 და მე-6 მუხლების მიხედვით აპლიკაციის შეტანისთვის საბედისწერო და მომჩივანს არ შეეძლო დაყრდნობოდა თავის პირველ კომუნიკაციას, რადგან შეწყვეტილი იყო ექვსთვიანი პერიოდი. შესაბამისად, სასამართლომ უარყო მომჩივნის საჩივარი ექვსთვიანი ვადის დარღვევის გამო. ამას გარდა, რაც შეეხება საჩივრის დაბრუნების ვადებს, სასამართლომ დააკონკრეტა, რომ ფორმა უნდა იყოს არა მარტო ხელმოწერილი და დათარიღებული სარეგისტრაციო წერილის თარიღიდან რვაკვირიანი ვადის განმავლობაში, არამედ ასევე უნდა გაიგზავნოს იგი ამ პერიოდის ამონურვამდე, რაც ხსნის პრაქტიკული მითითებების მე-4 პუნქტს (იხილეთ *Abdulrahman v. the Netherlands*).

და ბოლოს, საქმეში – ***Ngendakumana v. the Netherlands*** – განმარტებულია სასამართლოს რეგლამენტის 45 §1 მუხლის გამოყენების ფორმა: საჩივრის ფორმა არ უნდა განიხილებოდეს, როგორც მოცემული თარიღისთვის კანონიერად წარმოდგენილი – თუნდაც იგი შეიცავდეს სასამართლოს რეგლამენტის 47§1 მუხლით გათვალისწინე-

ბულ ყველა საჭირო დოკუმენტსა და ინფორმაციას – ვიდრე იგი არ იქნება მომჩინის, ან მისი წამომადგენლის მიერ ხელმოწერილი. შედეგად, საჩივრის ფორმა, რომელიც ხელმოწერილია უცნობი წარმომადგენლის მიერ, არ აჩერებს ექვსთვიანი ვადის პერიოდს.

კომპეტენცია – *ratione temporis* – (მუხლი 35 §3)

გადანყვეტილება საქმეზე – *Janowiec and Others v. Russia* – ადგენს ზოგად პრინციპებს, რომლებიც გამოიყენება სასამართლოს დროებითი იურისდიქციის განსაზღვრისას. კერძოდ, დიდმა პალატამ განმარტა ადრე გადმოცემული კრიტერიუმები **საქმეში – *Jilih v. Slovenia*** – და ამ მიმართულებით განავითარა თავისი პრეცედენტული სამართალი.

1940 წელს კატინში მასობრივი დახვრეტიებისას გარდაცვლილთა ნათესავები ჩიოდნენ, რომ რუსეთის ხელისუფლების მიერ ჩატარებული გამოძიება არ იყო ადეკვატური ანდა ეფექტური, რითაც სახელმწიფომ დაარღვია კონვენციის მე-2 მუხლით ნაკისრი პროცედურული ვალდებულებები. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მომჩინებელთა ნათესავები 58 წლის წინ დახვრიტეს, ვიდრე ევროპული კონვენცია ძალაში შევიდოდა რუსეთთან მიმართებით. გამოძიება, რომელიც 1990 წელს დაიწყო, ოფიციალურად შეწყდა 2004 წელს, თუმცა არანაირი საგამოძიებო მოქმედებები არ ჩატარებულა მას შემდეგ, რაც მოპასუხე სახელმწიფო გახდა კონვენციის ხელმომწერი.

საქმე – *Janowiec and Others* – არის პირველი, რომელშიც სადავო გარდაცვალებასა (1940) და მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ კონვენციის რატიფიცირებას შორის (1998 წლის 5 მაისი) დროის მონაკვეთი, არ იყო შესაბამისად მოკლე და რომელშიც გამოძიების დიდი ნაწილი არ განხორციელდა კონვენციის ძალაში შესვლის შემდეგ. დიდმა პალატამ განსაზღვრა ასეთ სიტუაციებში გამოსაყენებელი პრეცედენტული სამართლის პრინციპები.

სასამართლოს აზრით, ასეთი სახის სიტუაცია შესაძლოა შეიქმნას მისი დროებითი იურისდიქციის ქვეშ, თუ მაინიცირებელ მოვლენას ჰქონდა უფრო ფართო განზომილება, ვიდრე ჩვეულებრივ სისხლისსამართლებრივ დანაშაულს და წარმოადგენდა თვით კონვენციის საფუძვლების უარყოფას, როგორც ეს იყო ამ საქმის საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებული მძიმე დანაშაულის შემთხვევაში, როგორცაა ომის დანაშაული, გენოციდი ან კაცობრიობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული, სათანადო საერთაშორისო ინსტრუმენტებში მოცემულ განმარტებებთან შესაბამისად. ამის მიუხედავად, სასამართლომ განსაზღვრა, რომ ეს წესი არ შეიძლება გამოიყენებოდეს იმ მოვლენებთან დაკავშირებით, რომლებიც განვითარდა 1950 წლის 4 ნოემბრამდე, ვიდრე კონვენცია ძალაში შევიდოდა, რადგან ეს იყო მხოლოდ მას შემდეგ, რაც კონვენციამ, როგორც ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებამ, დაიწყო არსებობა. აღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ ხელმომწერ მხარეს არ შეეძლო ეკისრა კონვენციის მიხედვით პასუხისმგებლობა იმაზე, რომ არ გამოიძია თუნდაც საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებული უმძიმესი სისხლისსამართლებრივი დანაშაულები, თუკი ისინი კონვენციამდე იყო ჩადენილი.

ამ შემთხვევაში მოვლენები, რომლებსაც შესაძლოა გამოენვია მე-2 მუხლით გათვალისწინებული გამოძიების ჩატარების ვალდებულება, განვითარდა კონვენციის შექმნამდე 10 წლით ადრე. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ მას არ გააჩნდა საჩივრის განხილვის იურისდიქცია.

„ძირითადი უფლებები“ სიცოცხლის უფლება (მუხლი 2)

საქმეში – *Aydan v. Turkey* – ჟანდარმმა, რომელიც ატარებდა სამხედრო მანქანას და აღმოჩნდა დემონსტრანტების წინაშე, გამოიყენა თავისი იარაღი ავტომატური მართვით, რამაც შედეგად გამოიწვია დემონსტრანტების მხარეს გამვლელის სიკვდილი. როგორც ასიზთა, ისე საკასაციო სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ არ დაეკისრებინათ განსასჯელისთვის სისხლის სამართლის სასჯელი, რადგან ჟანდარმმა გადააჭარბა თავდაცვის დაშვებულ ზღვარს, ვინაიდან იმყოფებოდა ემოციური, შიშისა თუ პანიკის გამოუვალ მდგომარეობაში.

სტრასბურგის სასამართლომ მიუთითა, რომ ჟანდარმის ბრალეულობისგან განთავისუფლება, რომელმაც ვერ დაასაბუთა თავისი ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების აუცილებლობა, მაშინ, როცა კონვენციის მე-2 მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, ამგვარი ლეტალური ძალის გამოყენება არ იყო „აბსოლუტურად აუცილებელი“, სრულიად შეუთავსებელი იყო კონვენციის მოთხოვნებთან.

უშიშროების სამსახურის წარმომადგენლებს უნდა გააჩნდეთ შესაბამისი მორალური, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური შესაძლებლობები, რათა ეფექტურად გამოიყენონ თავიანთი ფუნქციები – ეს გამოიყენება *a fortiori*, უშიშროების სამსახურის წარმომადგენლების მიმართ, რომლებიც მსახურობენ განსახილველი დროისთვის უკიდურესი დაძაბულობით გამორჩეულ რეგიონში, მაშინ, როცა ასეთი არეულობები იყო მოსალოდნელი. ჟანდარმისათვის ბრალეულობის მოხსნის ფაქტი, რომელმაც ვერ ვერ დაასაბუთა თავისი იარაღის გამოყენების აუცილებლობა, უნდა განიმარტოს, როგორც უშიშროების ძალებისთვის სრული კარტ-ბლანშის მიცემა. სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ ეს უკანასკნელი ვალდებული იყო დარწმუნებულიყო, რომ ასეთი იარაღის გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ შესაბამის გარემოებებში და იმგვარად, რომ შემცირებული იყოს უსაფუძვლო ზიანის მიყენების რისკი.

ფეხმძიმე ქალის სიკვდილმა, რომელიც გამოიწვია შესაბამისი საავადმყოფოს განყოფილების უკიდურესმა გაუმართაობამ, რამაც განაპირობა ის, რომ პაციენტს უარი ეთქვა შესაბამის გადაუდებელ სამედიცინო მომსახურებაზე, წამოჭრა კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული სახელმწიფოზე დაკისრებული პოზიტიური ვალდებულების საკითხი. კერძოდ, **საქმე – *Mehmet Senturk and Bekir Senturk v. Turkey*** – ეხებოდა აუცილებელი და გადაუდებელი სამედიცინო მომსახურების არარსებობის გამო დამდგარ ფატალურ შედეგებს, იმ მიზეზით, რომ პაციენტმა ვერ შეძლო საავადმყოფოს ხარჯების დაფარვა, რომელიც წინასწარ იყო გადასახდელი. სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფომ ვერ შეასრულა ნაკისრი ვალდებულებები, დაეცვა მომაკვდავი პაციენტის უფლებები, რაც გამოიხატა იმაში, რომ შესაბამისი საავადმყოფოს განყოფილებებმა ვერ აღმოუჩინეს მას გადაუდებელი სამედიცინო მომსახურება, რაც მას ცალსახად ესაჭიროებოდა, როდესაც მიიყვანეს საავადმყოფოში და ექიმებმა შეაფასეს მისი მდგომარეობის სიმძიმე. შიდა კანონმდებლობამ ვერ შეძლო პაციენტის მკურნალობაზე უარის შემთხვევაში, მოეხდინა გამონვეული შედეგების პრევენცია. შესაბამისად, სასამართლომ კონვენციის მე-2 მუხლი დარღვეულად მიიჩნია.

ბრალეულობა, რომელიც თან ახლდა სამედიცინო პერსონალის ქმედებას, გასცდა მხოლოდ უბრალო შეცდომის, ან სამედიცინო გულგრილობის ფარგლებს, იმდენად, რამდენადაც ექიმებმა, ფლობდნენ რა სრულ ინფორმაციას ფაქტებზე, თავიანთი პროფესიული ვალდებულებების დარღვევით, არ მიიღეს ყველა აუცილებელი გადაუდებელი ზომა, რათა ეცადათ პაციენტის სიცოცხლის გადარჩენა. იმ შემთხვევაში, სადაც პაცი-

ენტი წააწყდა საავადმყოფოს პერსონალის უუნარობას, უზრუნველყოთ იგი შესაბამისი სამედიცინო მომსახურებით, რამაც გამოიწვია პაციენტის სიცოცხლის საფრთხეში ჩადება, ასევე იმ ფაქტმა, რომ მათ, ვინც პასუხისმგებელნი იყვნენ სიცოცხლისათვის საფრთხის შექმნაზე, არ წარედგინათ სისხლისსამართლებრივი წესით ბრალი, თავის მხრივ გამოიწვია კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევა. სასამართლომ ასევე დაასკვნა, რომ კონვენციის მე-2 მუხლის პროცედურული ნაწილი დაირღვა იმით, რომ ქმედების სიმძიმის გათვალისწინებით, მასში მონაწილე პირთა გაშვებით და სხვა სამართლებრივი დაცვის ზომების გვერდის ავლით, რომლებიც შესაძლოა ხელმისაწვდომი ყოფილიყო მომჩივანისთვის, სახელმწიფომ ვერ განახორციელა ეფექტური სისხლისსამართლებრივი გამოძიების ჩატარება სიკვდილის გარემოებების დასადგენად.

გადანწყვეტილება – *Turluyeva v. Russia* – პირველია ჩეჩენთა გაუჩინარების საქმეზე, სადაც სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული პოზიტიური ვალდებულებების დარღვევა (ნორმა, რომელიც ასევე აკისრებს უარყოფით ვალდებულებას არ წაართვას სიცოცხლე და გამოძიების ვალდებულებას). მომჩივანის ვაჟი ბოლოს ნახეს უშიშროების ძალების ხელში. არ მოიპოვებოდა მისი დაპატიმრების ოქმი, თუმცა არსებობდნენ თვითმხილველი მოწმეები, რომლებიც ამტკიცებდნენ როგორც მის პატიმრობაში ყოფნას, ასევე შესაძლო სასტიკ მოპყრობასაც. აღნიშნულ საქმეზე სასამართლომ ხაზი გაუსვა სამართალდამცავი ორგანოების მხრიდან დაუყოვნებელი და ჯეროვანი რეაქციის აუცილებლობას, როგორც კი ხელისუფლების წარმომადგენლებმა მიიღეს დამაჯერებელი ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ დაკავებული პირი გაუჩინარდა სიცოცხლისათვის საშიშ პირობებში. ამ შემთხვევაში, გასატარებელი ზომები, შესაძლოა მოიცავდნენ შენობების (სათავსების) დაუყოვნებლივ ინსპექციას; საექსპერტო მეთოდების გამოყენებას, რომლის მიზანია ცალკეული კვალის შეგროვება, რომელიც შესაძლოა დარჩენილიყო დაკარგული პიროვნების ადგილზე ყოფნისას ან მის მიმართ სასტიკი მოპყრობისას; და ასევე მოიცავს საქმეში მონაწილე სამხედროების იდენტიფიცირებასა და დაკითხვას. ყველა გარემოებაში სახელმწიფოს წარმომადგენელთა უუნარობა, ემოქმედათ სწრაფად და ჯეროვნად, უნდა განვიხილოთ, როგორც მომჩივანის ვაჟის სიცოცხლის უფლების დაუცველობა, რომელიც გაუჩინარდა საიდუმლო (ფარული) დაპატიმრების შედეგად.

გადანწყვეტილება – *Aslakhanova and Others v. Russia* – დამატებით აზუსტებს, რომ სასამართლომ კონვენციის 46-ე მუხლის თანახმად, განსაზღვრა მთელი რიგი სამართლებრივი დაცვის მექანიზმები, რომლებიც უნდა გატარდეს მსხვერპლთა ოჯახებსა და სავარაუდო გაუჩინარების ფაქტების ეფექტურ გამოძიებასთან დაკავშირებით.

წამების აკრძალვა, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა და სასჯელი (მუხლი 3)

დიდმა პალატამ შეაჯამა თავისი პრეცედენტული სამართალი „გაუჩინარებული პირების“ ოჯახების წევრთა გარემოებებთან დაკავშირებით **გადანწყვეტილებაში – *Janowiec and Others***. კერძოდ, მან კვლავ აღნიშნა, რომ „გაუჩინარებულ პირთა“ ოჯახის წევრების ტანჯვა, რომელთაც განვლეს სასონარკვეთილებისა და მოლოდინის გრძელი პერიოდი, შეიძლება გაამართლოს კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის დადგენა, განსაკუთრებით ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან უგულისყურო მიდგომის შემთხვევებში, რასაც ისინი იჩენდნენ დაზარალებულთა მიმართ ინფორმაციის მოთხოვნისას. დიდმა პალატამ ასევე გაიმეორა კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით გამოყენებული პრეცედენტული სამართლის პრინციპები გარდაცვლილ პირთა ნათესავების შემთხვევაში და იმ გარემოებებში, რომელშიც სასამართლომ დაადგი-

ნა კონვენციის მე-3 მუხლის ცალკეული დარღვევა ასეთი ნათესავეების მიმართ.

იმისათვის, რომ მომჩივნების მიმართ, რომლებიც იყვნენ ადამიანის უფლებების მიძი-
მე დარღვევის მსხვერპლის ნათესავეები, დადგინდეს მე-3 მუხლის ცალკეული დარ-
ღვევა, უნდა არსებობდეს სპეციალური ფაქტორები, რომლებითაც განისაზღვრება
მათი ტანჯვა, ემოციური სტრესი, რომელიც გარდაუვალად გამომდინარეობს თავად
დარღვევიდან. შესაბამისი ფაქტორები მოიცავდა ოჯახური კავშირების სიახლოვეს,
რა ხარისხითაც ოჯახის წევრები იყვნენ განსახილველი მოვლენების მოწმეები და
მომჩივნების ჩართულობას თავიანთ ნათესავეებზე ინფორმაციის მოპოვების მცდე-
ლობისას.

გაძევება

გადანყვეტილება **საქმეზე – Savridin Dzhurayev v. Russia** – ეხება მომჩივანის მოტა-
ცებას დაუდგენელი პირების მიერ და მის იძულებით ტრანსფერს, მიუხედავად იმისა,
რომ სასამართლოს რეგლამენტის 39-ე მუხლის საფუძველზე მიღებული ჰქონდა დრო-
ებითი ღონისძიების თაობაზე გადანყვეტილება, რომელიც ექსტრადირების აკრძალ-
ვას ეხებოდა. უპირველესად, სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ
დაარღვია კონვენციის მე-3 მუხლი, რადგან ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ
შეძლეს პრევენციული ოპერატიული ზომების მიღება მომჩივნის დასაცავად მისი ტა-
ჯიკეთში იძულებითი ტრანსფერის საწინააღმდეგოდ, კერძოდ, მოსკოვის აეროპორ-
ტში. სასამართლომ აღნიშნა, რომ ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ შეძლეს
განხორციელებინათ მათზე დაკისრებული პროცედურული ვალდებულებები, რაც
გულისხმობს ეფექტური გამოძიების ჩატარებას მომჩივნის მოტაცებასა და მისი იძუ-
ლებითი ტრანსფერის საქმეზე. და ბოლოს, სასამართლომ ფაქტებზე დაყრდნობით
დაადგინა, რომ იძულებითი ტრანსფერი ვერ გახორციელდებოდა სახელმწიფოს წარ-
მომადგენელთა ინფორმირებულობისა და მათი პასიური თუ აქტიური მონაწილეო-
ბის გარეშე. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

თავის **გადანყვეტილებაში – K.A.B. v. Sweden** – სასამართლომ შეაფასა 2013 წელს
მოგადიშუში გაძევებასთან დაკავშირებული რისკები. 2011 წლის **გადანყვეტილება-
ში – Sufi and Elmi v. the United Kingdom** – სასამართლომ დაადგინა, რომ ძალადობის
ხარისხი იმდენად ინტენსიური იყო, რომ ნებისმიერი, ვინც ქალაქში იმყოფებოდა, იქ-
ნებოდა კონვენციის მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო მოპყრობის რისკის ქვეშ. ქვეყნის
თაობაზე არსებული ყველაზე ბოლო ინფორმაციის გათვალისწინებით, სასამართლომ
გადანყვეტილებაში – K.A.B. v. Sweden – დაასკვნა, რომ უსაფრთხოების მხრივ სიტუ-
აცია გამოსწორდა 2011 წლიდან, ან 2012 წლის დასაწყისიდან და ძალადობის ზოგადი
დონე ქალაქში შემცირდა. სასამართლომ დაადგინა, რომ იგი აღიარებს, რომ ადამიან-
ის უფლებების დაცვა და უსაფრთხოების მხრივ სიტუაცია კვლავ სერიოზული და
სათუთია, ასევე მრავალი თვალსაზრისით არაპროგნოზირებადი, მაგრამ ეს უკვე აღარ
იყო ისეთი ხასიათის, რომ ყველანი მოექცია ქალაქში კონვენციის მე-3 მუხლის საწინ-
ააღმდეგო მოპყრობის რისკის ქვეშ. და ბოლოს, მომჩივნის პირადი მდგომარეობის
შეფასების შემდეგ (ის არ მიეკუთვნებოდა რომელიმე ჯგუფს, რომელიც იმყოფებო-
და ალ-სააბის სამიზნე ჯგუფის რისკის ქვეშ და სავარაუდოდ ჰქონდა სახლი მოგადი-
შუში, სადაც მისი ცოლი ცხოვრობდა) სასამართლომ დაასკვნა, რომ მან ვერ წარად-
გინა დამაჯერებელი არგუმენტი, რომ იგი დადგებოდა მკვლელობის ან სასტიკად მოპ-
ყრობის რისკის წინაშე, თუ დაბრუნდებოდა. ამასთან დაკავშირებით შევდეთი არ და-
არღვევდა კონვენციის მე-3 მუხლს იმ შემთხვევაში, თუ მომჩივანს გადაიყვანდა მო-
გადიშუში.

განაჩენი

თავის **გადაწყვეტილებაში – *Vinter and Others v. the United Kingdom*** – დიდმა პალატამ დაადგინა ზოგადი პრინციპები, რომლებიც გამოიყენება სამუდამო პატიმრობის განაჩენის დადგომისას. საჩივარი სტრასბურგის სასამართლოში შეიტანა სამმა მომჩივანმა, რომლებსაც მიესაჯათ სამუდამო პატიმრობა სხვადასხვა მკვლელობისთვის. სამივეს მიესაჯა სამუდამო პატიმრობა, რაც იმას ნიშნავდა, რომ მათი გათავისუფლება შესაძლებელი იყო მხოლოდ შეწყალების საფუძველზე, რომელიც მკაცრად იყო განსაზღვრული და ლიმიტირებული.

დიდმა პალატამ დაადგინა, რომ სამუდამო პატიმრობამისჯილ სრულწლოვან პირთა საქმეებზე, რომლებმაც ჩაიდინეს განსაკუთრებით მძიმე დანაშაული, რომელიც არ იყო შეუთავსებელი კონვენციის მე-3 მუხლთან, აღნიშნული ნორმა მოითხოვდა, რომ ამგვარი განაჩენები ყოფილიყო შემცირებადი. ევროპის საბჭოს ნევრ სახელმწიფოებში, ისევე როგორც ევროპულ და საერთაშორისო სამართალში, ხაზგასმულია სამუდამო პატიმრობამისჯილთა რეაბილიტაციის საკითხი და შესაძლო გათავისუფლების პერსპექტივების შეთავაზების საჭიროება. შესაბამისად, სამუდამო პატიმრობის განაჩენის შემთხვევაში, რომელიც შეთავსებადია კონვენციის მე-3 მუხლთან, უნდა არსებობდეს როგორც მსჯავრდებულის გათავისუფლების პერსპექტივა, რომელსაც სასამართლო განარჩევს შეწყალებით გათავისუფლების საფუძველებისგან, ასევე, ასეთი განაჩენის გადასინჯვის შესაძლებლობა.

სასამართლომ განსაზღვრა, რომ ვინაიდან, ისევე როგორც ამ შემთხვევაში, შიდა კანონმდებლობამ ვერ უზრუნველყო რაიმე მექანიზმი ან შესაძლებლობა, სრულად გადაესინჯა სამუდამო პატიმრობის განაჩენი, კონვენციის მე-3 მუხლთან შეუთავსებლობა ამ საფუძველზე წამოიჭრა თავიდანვე, როდესაც პირს დაეკისრა სამუდამო პატიმრობა. თუმცა, სასამართლომ გადაწყვეტილებაში ასევე ნათლად დაადგინა, რომ დარღვევის დადგენა არ უნდა იყოს ისე გაგებული, როგორც დაუყოვნებლივი გათავისუფლების რაიმე პერსპექტივა.

სასამართლომ პირველად განიხილა სხვა ქვეყნის სასამართლოს მიერ გამოტანილი განაჩენით დაკისრებული სასჯელის ხანგრძლივობა, რომელიც მსჯავრდებულმა პირმა მოიხადა თავის სამშობლოში პატიმართა გადაცემის შესახებ შესაბამისი შეთანხმების საფუძველზე (*Willcox and Hurford v. the United Kingdom*). აღნიშნული საქმე ეხება ბრიტანეთის ორი მოქალაქის გადაცემას გაერთიანებული სამეფოსთვის, რათა მოეხადათ დაკისრებული სასჯელი (სამუდამო პატიმრობა მათ შეუმცირდათ 29 წელსა და სამ თვემდე – ერთ საქმეზე და 36 წელსა და 8 თვემდე – მეორე საქმეზე), რომელიც დაეკისრათ მათ ტაილანდში ნარკოტიკების ფლობასა თუ შეტანაში. ისინი ჩიოდნენ, რომ ტაილანდში დაკისრებული სასჯელი იყო უაღრესად ხანგრძლივი და მათი განგრძობითი პატიმრობა დიდ ბრიტანეთში არღვევდა კონვენციის მე-3 მუხლით გარანტირებულ მათ უფლებებს. სასამართლომ აღნიშნა: მომჩივნები თუნდაც რომ არ გადაეყვანათ, ტაილანდში მათი განგრძობითი პატიმრობის პირობები საკმაოდ მკაცრი და ღირსების შემლახავი იყო. სასამართლოს აზრით, პარადოქსული იქნებოდა, თუკი კონვენციის მე-3 მუხლით უზრუნველყოფილი დაცვა იმგვარად იმოქმედებდა, რომ პატიმრებს აეკრძალებოდათ გადაყვანა, რათა თავიანთი განაჩენი უფრო ჰუმანურ პირობებში მოეხადათ.

პატიმრობა

საქმე – *Salakhov and Islyamova v. Ukraine* – ეხება არასაკმარის სამედიცინო მომსახურ-

რებას (მზრუნველობას) ციხეში იმ პატიმრის მიმართ, რომელიც გარდაიცვალა შიდსით, გათავისუფლებამდე ორი კვირით ადრე. სასამართლომ თავისი პრეცედენტული სამართალი შეიმუშავა კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით, როგორც ფსიქოლოგიური ზეგავლენა მსხვერპლის ოჯახის წევრებზე ადამიანის უფლებების სერიოზულ დარღვევასთან მიმართებით. ამ შემთხვევაში დედა სრულიად უმწეოდ გამოიყურებოდა, რადგან მისი ვაჟი წინასწარი პატიმრობის იზოლაციაში უკვე მომაკვდავი იყო. უწინარესად, ეყრდნობა რა თავის პრეცედენტულ სამართალს იძულებით გაუჩინარებულ პირთა ნათესავების მიმართ, სასამართლო ადგენს დარღვევას დედის ფსიქოლოგიური (სულიერი) ტანჯვის გამო, როდესაც იგი პირისპირ დგება მისი შვილის ციხეში შიდსით გარდაცვალების პერსპექტივის წინაშე, ყოველგვარი სამედიცინო დახმარების გარეშე და მუდმივად ადევს ხელბორკილი. სასამართლომ ასევე დაადგინა დარღვევა ამ საკითხის მიმართ ხელისუფლების წარმომადგენელთა მიერ გამოვლენილი მიდგომის გამო.

გადაწყვეტილება – D.F. v. Latvia – ადგენს სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენელთა პოზიტიურ ვალდებულებებთან დაკავშირებით თანამესაკნე პატიმრების მხრიდან ძალადობის განხორციელების შიშის ქვეშ მყოფ პატიმრებთან მიმართებით. ასეთ პირობებში ამყოფებდნენ პოლიციის ყოფილ ფასიან ინფორმატორს, რომელიც თავისი თანასაკნელი პატიმრების მხრიდან ძალადობრივი მოპყრობის მუდმივი რისკის ქვეშ იყო და ამასთანავე, ციხის ადმინისტრაციას წელიწადზე მეტი დრო დასჭირდა იმისათვის, რომ დაედგინა მისი პოლიციასთან თანამშრომლობა და გადაეყვანათ უსაფრთხო საკანში.

სასამართლომ დაადასტურა, რომ ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები ვალდებული იყვნენ გადაედგათ ყველა გონივრული ნაბიჯი, რათა აღეკვეთათ პატიმრის ფიზიკური ხელშეუხებლობის მიმართ არსებული რეალური და დაუყოვნებელი რისკი, რომლის თაობაზეც მათ იცოდნენ ან უნდა სცოდნოდნენ. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ წამების, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობის წინააღმდეგ ევროპულმა კომიტეტმა მიუთითა, რომ ციხის ადმინისტრაცია ვალდებულია მიიღოს განსაკუთრებული უსაფრთხოების ზომები, რათა ებრძოდნენ ციხის შიგნით არსებული ძალადობის ფენომენს. ასეთი ვალდებულება უფრო მეტად ვრცელდება სექსუალური ძალადობის გამო გასამართლებულ პატიმრებსა და პოლიციის ინფორმატორებზე, რომლებიც თავიანთი თანასაკნელი პატიმრების მხრიდან ძალადობრივი მოპყრობის განსაკუთრებულად მაღალი რისკის ქვეშ არიან. მომჩივანის საქმის მასალების მიხედვით და განსაკუთრებით ეფექტური მექანიზმების არარსებობის გათვალისწინებით, მომჩივანის მიმართ არსებული რეალური (და აღიარებული) საფრთხეებიდან და გადაუდებელი აუცილებლობიდან გამომდინარე, სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

ოჯახური ძალადობა

ქალების მიმართ არსებული ოჯახური ძალადობის ფაქტები წამოჭრის სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულების საკითხს კერძო პირების მიერ უკანონო ქმედებებთან დაკავშირებით. სასამართლომ მიერ დადგენილია პრეცედენტული სამართალი, რომლის თანახმადაც შიდა კანონმდებლობა პრაქტიკაში უნდა უზრუნველყოფდეს ადეკვატურ დაცვას კერძო პირების მიერ ძალადობის განხორციელების წინააღმდეგ.

საქმეში – Valiulienė v. Lithuania – სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა, მას შემდეგ, რაც უარი თქვა მიეღო მოპასუხე სახელმწიფოს ცალმხრივი

დეკლარაცია, აღიარა რა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა. ამ შემთხვევაში პროცედურული ნაკლოვანებები და გამოძიებისას დაშვებული შეცდომები ნიშნავდა იმას, რომ მოძალადე პარტნიორის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა ხანდაზმული გახდა. **საქმეში – Eremiav. the Republic of Moldova** – სასამართლომ დაადგინა, რომ პროკურატურის წარმომადგენლებმა ასევე შებღალეს სისხლის სამართალში არსებული ხელახალი დანაშაულის ჩადენის შემაკავებელი აუცილებელი ეფექტი სისხლისსამართლებრივი განხილვების შეჩერებით, რომელიც მიმდინარეობდა მოძალადე ქმრის წინააღმდეგ, მიუხედავად თავის ცოლზე მრავალი თავდასხმისა.

დემონსტრაციების ძალადობრივი გზებით დაშლა

საქმეში – Abdullah Yasa and Others v. Turkey – სასამართლომ განიხილა დემონსტრანტების მიმართულებით ცრემლსადენი გაზის ბალონის გასროლა სპეციალური სატყორცნი ჯანშანმანქანებიდან. მომჩივანს, რომელიც განსახილველი მოვლენების დროს 13 წლის იყო, სახეში მოხვდა პოლიციის ოფიცრის მიერ ნასროლი გაზის ბალონი. ამ გარემოებებში და მომჩივნისთვის მიყენებული სერიოზული დაზიანებების გათვალისწინებით, სასამართლომ მიიჩნია: ის ფაქტი, რომ ბალონი ისროლეს პირდაპირ და უშუალოდ ხალხის მიმართულებით, წარმოადგენს არაპროპორციულ პასუხს, კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის განხილვისას.

სასამართლომ ხაზი გაუსვა იმას, რომ პირდაპირ და უშუალოდ ხალხის მიმართულებით დამიზნებით ცრემლსადენი ბალონის სროლა, არ შეიძლება განიხილებოდეს პოლიციის მხრიდან შესაბამის ქმედებად, რადგან ამან შეიძლება გამოიწვიოს სერიოზული და ზოგჯერ – ფატალური დაზიანებებიც კი; ცრემლსადენი გაზის ბალონის ზევით სროლა ზოგადად მიჩნეულია როგორც შესაბამისი მეთოდი, იმდენად, რამდენადაც შესაძლებელი უნდა იყოს დემონსტრანტთა დაზიანებისა თუ გარდაცვალების თავიდან აცილება, თუ იგი ვინმეს მოხვდება. აღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ პოლიციის მიერ ჩატარებული ოპერაციები ჯეროვნად უნდა იყოს მონესრიგებული ეროვნული კანონმდებლობის მიერ, როგორც თვითნებობისა და ძალის გადამეტების წინააღმდეგ მიმართული ადეკვატური და ეფექტური დაცვის სისტემის ნაწილი.

პოლიციის შეჭრა (ჩარევა) საცხოვრისში (სახლში)

საქმეში – Gutsanovi v. Bulgaria – ცნობილი ადგილობრივი პოლიტიკოსი, რომელიც საერთოდ არ შეინიშნებოდა ძალადობრივ ქმედებებში, თავის საცხოვრებელ სახლში დილით დააპატიმრა სპეციალური დანიშნულების შეიარაღებულმა და ნიღბიანმა პოლიციელების ჯგუფმა, რომელთათვისაც ცნობილი იყო, რომ სახლში იმყოფებოდნენ მძინარე ბავშვები. როდესაც არავინ უპასუხა მათ ბრძანებას შესასვლელი კარის გახსნაზე, პოლიციის ოფიცრებმა ის შეამტვრიეს და ძალით შევიდნენ სახლში, გააღვიძეს პოლიტიკოსის მეუღლე და ბავშვები. მომჩივანი გაიყვანეს ცალკე ოთახში და სახლი სრულად გაჩხრიკეს.

სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა მომჩივნის, მისი მეუღლისა და ბავშვების მიმართ. სასამართლოს არგუმენტები ემყარებოდა ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან დაუგეგმავი ოპერაციის ჩატარებას მომჩივნის სახლში. სასამართლოს შეფასება გამოყენებული ძალის პროპორციულობაზე, ოპერაციის დაგეგმვისა და შესრულების სტადიების გათვალისწინებით, შეგ-

ვახსენებს სასამართლოს მიდგომას, რომელიც მან დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევისას **საქმეში – *McCann and Others v. the United Kingdom***.

სასამართლომ ახსნა, რომ თავის გადაწყვეტილებაში ის გულისხმობს იმას, რომ უსაფრთხოების ძალებს მოსთხოვოს, თავი შეიკავონ კრიმინალში ეჭვმიტანილი პირების დაკავებისგან თავიანთ საცხოვრებელში, გაითვალისწინონ, არიან თუ არა იქ ეჭვმიტანილების ბავშვები თუ მეუღლე. ეჭვმიტანილი პირის ოჯახის წევრების შესაძლო ყოფნა დაკავების ადგილას იყო ის გარემოება, რომელიც მხედველობაში უნდა მიეღო პოლიციას ოპერაციის დაგეგმვისა და განხორციელებისას, რაც არ იყო დაცული მომჩივანის შემთხვევაში და უსაფრთხოების ძალებმა არ გაითვალისწინეს ოპერაციის ჩატარების ალტერნატიული გზები, ისეთი როგორცაა, მაგალითად, ოპერაციის ჩატარება შედარებით გვიან საათებში, ან თუნდაც, ოპერაცია ჩატარებულიყო სხვა დანაყოფის პოლიციელების მიერ. ეს განსაკუთრებით აუცილებელი იყო მეუღლისა და მცირეწლოვანი ბავშვების ლეგიტიმური მიზნებიდან გამომდინარე, რადგანაც მეუღლე არ იყო ეჭვმიტანილი და მომჩივანის ორი ქალიშვილი ფსიქოლოგიურად მონყვლად კატეგორიას მიეკუთვნებოდა, მათი ასაკიდან გამომდინარე (5 და 7 წლისანი იყვნენ). ფსიქოლოგმა ჩვენებით დაადასტურა მეუღლისა და ბავშვებისთვის მიყენებული ტანჯვა.

მონობისა და იძულებითი შრომის აკრძალვა (მუხლი 4)

თავის **გადაწყვეტილებაში – *Floroiu v. Romania*** – სასამართლომ განიხილა დაკავებული პირისათვის განაჩენის შემცირების გზით ანაზღაურების საკითხის გადაწყვეტა ციხეში განეული შრომისთვის. სასამართლომ პირველად აღიარა, რომ ციხეში შრომა შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც „ანაზღაურებადი“ სამუშაო არამარტო მაშინ, როდესაც ანაზღაურება ფულადია, არამედ მაშინაც, როდესაც ამან მიიღო განაჩენის მნიშვნელოვნად შემცირების ფორმა. ეს ასევე იყო პირველი საქმე, რომელიც სასამართლომ განიხილა მინისტრთა კომიტეტის 2006 წლის 11 იანვარს მიღებული ევროპული ციხეების შესახებ ნესების ახალი ვერსიის მიღების შემდეგ, სადაც მითითებულია, რომ „უნდა არსებობდეს პატიმრების მიერ შესრულებული სამუშაოსთვის ადეკვატური ანაზღაურება“.

თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება (მუხლი 5)

თავისუფლების შეზღუდვა (აღკვეთა)

სასამართლოს მიერ დადგენილი პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, საკითხი, იყო თუ არა „თავისუფლება შეზღუდული“ – და შესაბამისად, მე-5 მუხლის თანახმად არსებული გარანტიების გამოყენება – უნდა ეფუძნებოდეს თითოეული საქმის კონკრეტულ ფაქტებს. **გადაწყვეტილება – *M.A. v. Cyprus*** – მიღებული იყო განსაკუთრებულ კონტექსტში: ის ეხებოდა პოლიციის ფართომასშტაბიან ოპერაციას ღამის სამ საათზე უცხოელი მოქალაქეების საპროტესტო მიტინგზე, რომელიც ქალაქის ცენტრში იყო გამართული, დემონსტრანტთა ავტობუსებით გადაყვანას პოლიციის განყოფილებაში და მათ მოკლევადიან დაკავებას მიმდებარე შენობაში საიმპროვიზო სტატუსის დასადგენად. სასამართლომ აღიარა, რომ მომჩივანსა და სხვა მომიტინგეებს არც ერთხელ არ გაუწევიათ რაიმე სახის წინააღმდეგობა; მათ არ დაადეს ხელბორკილები; ისინი არ ყოფილან დაპატიმრებულები პოლიციის იზოლატორში და ამასთანავე კარგად ეპყრობოდნენ – მიეწოდებოდათ საკვები და სასმელი; პოლიციის განყოფილებაში გატარებული პერიოდი იყო შესაბამისად ხანმოკლე. ამის მიუხედავად, სასა-

მართლმაც აღნიშნა, რომ პოლიციის მიერ განხორციელებული ოპერაცია თავისი ბუნებით იყო იძულებითი, რომელმაც მომჩივანსა და სხვა მომიტინგეებს არ დაუტოვა სხვა არაფერი, გარდა ოფიცერთა ბრძანებების დამორჩილებისა. სასამართლომ მხედველობაში მიიღო მთელი რიგი ფაქტორებისა, ოპერაციის ხასიათის, მასშტაბისა და მიზნის გათვალისწინებით და ასევე, ის ფაქტი, რომ ოპერაცია ჩატარდა გამთენიისას. ფაქტებზე დაყრდნობით სასამართლომ დაასკვნა, რომ ადგილი ჰქონდა „თავისუფლების შეზღუდვას“. სასამართლოს აზრით, იძულების ელემენტი იყო გადამწყვეტი ფაქტორი და არა ხელბორკილების არარსებობა, მომჩივნის მოთავსება საკანში თუ სხვა ფიზიკური აკრძალვები. რაც შეეხება პატიმრობის კანონიერებას, მართალია, ხელისუფლების წარმომადგენლებმა აღიარეს, რომ ძალიან რთულ სიტუაციაში აღმოჩნდნენ, მაგრამ ეს არ ამართლებდა თავისუფლების შეზღუდვას ნათლად დადგენილი სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე.

საქმე – *Gahramanov v. Azerbaijan* – ეხება მოგზაურის დაკავებას აეროპორტში სასაზღვრო ოფიცრის მიერ უსაფრთხოების ჩხრეკის ჩატარების მიზნით, რადგან მომჩივნის სახელი აღმოჩნდა ხელისუფლების მონაცემთა ბაზაში „დასაკავებელ პირთა“ შორის. იგი გაიყვანეს სახელმწიფო სასაზღვრო სამსახურის შენობაში მისი სტატუსის დასადგენად და მხოლოდ მას შემდეგ მისცეს აეროპორტის დატოვების უფლება, რაც გაირკვა, რომ მისი დაკავების შესახებ გაცემული ბრძანება იყო მხოლოდ ადმინისტრაციული შეცდომა. სასამართლომ თავის პრაქტიკაში პირველად განიხილა საკითხი ასეთ სიტუაციაში „თავისუფლების შეზღუდვის“ შესახებ.

ეყრდნობა რა ზემოხსენებულ *Austin and Others*-ის საქმეში დადგენილ პრინციპებს, სასამართლო განსაკუთრებით მიიჩნევს, რომ როდესაც სასაზღვრო ოფიცერმა გააჩერა მგზავრი აეროპორტში სასაზღვრო კონტროლის გავლისას, რათა გაერკვია მისი მდგომარეობა და როდესაც დაკავება არ აღემატებოდა იმ დროს, რომელიც მკაცრადაა განსაზღვრული შესაბამისი ფორმალობების შესასრულებლად, არანაირი საკითხი არ შეიძლება წამოიჭრას კონვენციის მე-5 მუხლის მიხედვით. ფაქტების თანახმად, საქმეში არ იყო მითითებული, რომ მომჩივნის დაყოვნება (რამდენიმე საათით) აეროპორტის მოსაცდელ ოთახში აჭარბებდა შესაბამისი ადმინისტრაციული ფორმალობებისთვის განსაზღვრულ დროს, რაც საჭიროა მდგომარეობის გასარკვევად. მომჩივანი დაუყოვნებლივ გაათავისუფლეს შემონმების გავლის შემდეგ. ასეთ გარემოებებში მისი დაკავება არ შეიძლება იყოს თანაბარზომიერი კონვენციის მე-5 მუხლით გათვალისწინებული თავისუფლების შეზღუდვის მნიშვნელობასთან.

გადანწყვეტილებაში – *Blokhin v. Russia* – სასამართლომ განიხილა არასრულწლოვანი სამართალდამრღვევის დროებით პატიმრობაში მოთავსება. მომჩივანმა, რომელიც მაშინ 12 წლის იყო, ჩაიდინა სისხლის სამართლის კოდექსით დასჯადი დანაშაულები, მაგრამ არ გასამართლდა სისხლისსამართლებრივი წესით, რადგან არ იყო შესაბამის ასაკს მიღწეული. ამის მიუხედავად, იგი წარსდგა სასამართლოს წინაშე, რომელმაც ბრძანა მისი გადაყვანა შესაბამის ცენტრში 30 დღის მანძილზე „მისი საქციელის გამოსწორების“ მიზნით და ასევე, შემდგომში, მომჩივნის მხრიდან მცირე დანაშაულის ჩადენის პრევენციის მიზნით.

სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივანს ჩამოერთვა თავისუფლება, ვიდრე იგი იმყოფებოდა დაკავების ცენტრში. აღნიშნული დასკვნის მიღებისას სასამართლომ აღნიშნა, რომ ცენტრი ჩაკეტილი იყო და მას ჰყავდა დაცვა, რათა გამორიცხულიყო ნებართვის გარეშე შენობის დატოვების ნებისმიერი მცდელობა. დაკავებულებს დეტალურად ჩხრეკდნენ შესვლისას, მათ ყველა კუთვნილი საგანი ჩამოართვეს და მკაცრი სადისციპლინო რეჟიმი მოქმედებდა.

კანონიერი დაკავება (მუხლი 5 §1)

იმავე საქმეში სასამართლომ დაადგინა, რომ მიზანი, რის გამოც მომჩივანი მოათავსეს დროებითი დაკავების ცენტრში, სახელდობრ „მისი საქციელის გამოსწორება“ და მის მიერ შემდგომში მცირე სამართალდარღვევების ჩადენის პრევენცია, არ ჯდება მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის (ბ), (გ) ან (დ) ქვეპუნქტებში და რომ (ე) და (ვ) ქვეპუნქტები ცალსახად არ იყო ამ საქმის რელევანტური. კერძოდ, სასამართლომ დაადგინა, რომ (დ) ქვეპუნქტის თანახმად, მომჩივნის დაკავება არ შეიძლება მივიჩნიოთ დროებით საპატიმრო ღონისძიებად, რომელიც წინ უძღოდა მის მოთავსებას დახურულ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში, ან ნებისმიერ სხვა ღონისძიებას, რომელიც მოიცავდა „საგანმანათლებლო ზედამხედველობას“. ამ უკანასკნელ არგუმენტზე დაყრდნობით, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ზოგიერთი საგანმანათლებლო ზომა, რომელიც მიღებული იყო მომჩივანთან დაკავშირებით, იყო არაჯეროვანი, რათა დასაბუთებულიყო კონვენციის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის (დ) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დაკავება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ადგილობრივი განხილვებიდან ნათელი იყო, რომ მომჩივანის დაკავების მთავრი მიზანი იყო მის მიერ შემდგომში დანაშაულის ჩადენის პრევენცია. რაც შეეხება (ა) ქვეპუნქტს, სასამართლომ შენიშნა, რომ მომჩივანი არ იყო მსჯავრდებული ადგილობრივი კანონმდებლობის მიხედვით, რადგან იგი არ იყო სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკს მიღწეული; მისი მოთავსება ახალგაზრდა სამართალდამრღვევთა ცენტრში არ შეიძლება განხილვობოდეც როგორც „კომპეტენტური სასამართლოს მიერ კანონიერი დაპატიმრება“, კონვენციის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის (ა) ქვეპუნქტის მიხედვით.

კანონიერი დაპატიმრება უფლებამოსილი სასამართლოს მიერ მსჯავრდებული პირისა (მუხლი 5 §1 (ა) ქვეპუნქტი)

მსჯავრდებული პირის განგრძობითმა პატიმრობამ, მას შემდეგ, რაც სასამართლომ დაადგინა, რომ „განაჩენი“ კონვენციის მე-7 მუხლის საწინააღმდეგოდ იყო დაკისრებული, წამოჭრა პატიმრობის კანონიერების საკითხი.

საქმეში – *Del Rio Prada v. Spain* – პატიმრის გათავისუფლების თარიღი გადაიდო ცხრა წელიწადზე მეტი ხნით, შიდა პრეცედენტული სამართლის შეცვლის შედეგად, რომელიც სასამართლომ დაადგინა როგორც არასაკმარისად განჭვრეტადი მომჩივნის მიმართ მისი გამოყენების თვალსაზრისით. როგორც სასამართლომ განმარტა, განჭვრეტადობის მოთხოვნა, კონვენციის მე-5 მუხლის გაგებით, უნდა ეფუძნებოდეს კანონს, რომელიც ძალაში იყო ბრალდების წაყენების დროს და მოქმედებდა აღნიშნული ბრალდების საფუძველზე მისჯილი პატიმრობის განმავლობაში. შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ ასეთ საქმეში პატიმრობის გაგრძელება არ იყო „კანონიერი“ და არღვევდა კონვენციის მე-5 §1 მუხლს.

როგორი დასკვნა შეიძლება გამოვიტანოთ იმ სასამართლოს (ტრიბუნალის) მიერ დაკისრებული სასჯელიდან, რომლის შემადგენლობაც არ შეესაბამება შიდა კანონმდებლობას?

საქმეში – *Yefimenko v. Russia* – მომჩივანი იხდიდა საპატიმრო სასჯელს, რომელიც შემდგომში აღმოჩნდა, რომ მისჯილი ჰქონდა იმ სასამართლოს მიერ, რომელიც არ იყო „დაფუძნებული კანონის“ შესაბამისად. არაფერი მიუთითებდა იმაზე, რომ კოლეგიის შემადგენლობაში შემავალი ორი არაპროფესიონალი მოსამართლე უფლებამოსილი იყო განხილვებში მონაწილეობის მიღებაზე, რომელიც დასრულდა მომჩივა-

ნისთვის საპატიმრო განაჩენის მისჯით. სასამართლოს აზრით, პატიმრობაში გატარებული პერიოდი, რომელიც აღნიშნული კოლეგიის მიერ გამოტანილი განაჩენის შედეგად მიესაჯა მომჩივანს, კარგავს თავის იურიდიულ ძალას „უხეში და აშკარა დარღვევის“ გამო. სასამართლომ პირველად თავის პრაქტიკაში დაადგინა, რომ დაკავება არ იყო კანონიერი, კონვენციის მე-5 მუხლიდან გამომდინარე, იმ საფუძვლით, რომ იგი არ ემყარებოდა „კომპეტენტური სასამართლოს“ მიერ გამოტანილ განაჩენს.

წინა შემთხვევაში სასამართლომ დაადგინა, რომ თუ მსჯავრდება განხორციელდა „მართლმსაჯულების უხეშად უარყოფის“ შედეგად, დამდგარი პატიმრობა არ შეესაბამება კონვენციის მე-5 §1 (ა) მუხლის მოთხოვნებს. ზემოხსენებულ *Willcox and Hurford*-ის გადაწყვეტილებაში განიხილებოდა: მოხდა თუ არა „მართლმსაჯულების უხეშად უარყოფა“ უდავო პრეზუმფციის გათვალისწინებით, რომელიც უცხოურმა სასამართლომ გამოიყენა ნარკოტიკების საქმეზე. პირველი მომჩივანი დაობდა, რომ უდავო პრეზუმფციის გათვალისწინებით ტაილანდის კანონმდებლობაში, რომლის თანახმადაც დადგენილი ოდენობის ზღვარს ზევით ნარკოტიკების ქონა უკვე მის დისტრიბუციას ნიშნავდა, მას არ შეეძლო ედავა იმაზე, რომ ნარკოტიკი რეალურად იყო პირადი მოხმარებისთვის. შესაბამისად, მან აღნიშნა, რომ მისი სასამართლო ტაილანდში იყო ძალზე უსამართლო, ხოლო მისი შემდგომი პატიმრობა – თვითნებური. სასამართლომ ვერ დაადგინა, თუ რა იყო მიზეზი აღნიშნულ სახელმწიფოში მართლმსაჯულების ასე უხეში ფორმით უარყოფისა. მან აღნიშნა, რომ პირველი მომჩივანი, რომელმაც არ აცნობა თავისი ნუხილის შესახებ ადგილობრივ ხელისუფლებას სასამართლოს სამართლიანობის თაობაზე, ჰქონდა მთელი რიგი პროცედურული გარანტიების მიღების უპირატესობა საზღვარგარეთ მიმდინარე განხილვებისას, რამაც გამოიწვია მისი ბრალდება და პატიმრობა. იმის გათვალისწინებით, რომ საზღვარგარეთ არ არსებობდა მართლმსაჯულების უხეში ფორმით უარყოფა, მომჩივნის შემდგომი პატიმრობა არ ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-5 §1 (ა) მუხლის მოთხოვნებს.

კანონის შესაბამისად გაცემული სასამართლოს ბრძანების დაუმორჩილებლობა (მუხლი 5 §1 (ბ) ქვეპუნქტი)

სასამართლომ დააზუსტა, რომ ვიდრე პირს ჩამოერთმევა თავისუფლება „კანონის შესაბამისად გაცემული სასამართლოს ბრძანების დაუმორჩილებლობის გამო“, მას უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა დაიცვას ეს წესები ან არ დაემორჩილოს. *საქმეში – Petukhova v. Russia* – სასამართლომ დაგმო მომჩივანის რამდენიმე საათიანი მოთავსება პოლიციის განყოფილებაში მაშინ, როდესაც იგი არ იყო ინფორმირებული მის წინააღმდეგ გაცემული ბრძანების თაობაზე და შესაბამისად, არ ექნებოდა მისი შესრულების შესაძლებლობა. ამას გარდა, ვიდრე მომჩივანი უარს აცხადებდა, გაეწეო კონკრეტული პროცედურა, რომელიც შემოთავაზებული იყო, მაგალითად, ჯანდაცვის დაწესებულების წარმომადგენლებისგან, ვიდრე ასეთ ღონისძიებებს სასამართლო დაუნიშნავდა, ეს აუცილებლად არ ნიშნავდა სასამართლოს ბრძანების (განკარგულების) „შესრულებაზე უარს“.

სასამართლომ გასცა განკარგულება თავისუფლების შეზღუდვაზე ჯარიმის გადაუხდელობის გამო *საქმეში – Velinov v. „the former Yugoslav Republic of Macedonia“*. მომჩივანს სასამართლომ უბრძანა გადაეხადა მცირე ჯარიმა, რომლის გადახდაც მან ვერ შეძლო დადგენილ დროში. ჯარიმა შემდგომში გარდაიქმნა ორდღიანი პატიმრობის განაჩენად და დაპატიმრების ბრძანება გაიცა. ამასობაში მომჩივანმა გადაიხადა ჯარიმა ფინანსთა სამინისტროში, მაგრამ არ აცნობა სასამართლოს ამის შესახებ. ვინაიდან არ მომხდარა ინფორმაციის გაცვლა სასამართლოსა და ფინანსთა სამინისტროს

შორის, მომჩივანი დააპატიმრეს და მიუსაჯეს პატიმრობა რვა თვის შემდეგ. იგი გადახდის დამადასტურებელი საბუთების წარდგენისთანავე გაათავისუფლეს.

სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივანის დაპატიმრება ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-5 §1 (ბ) მუხლს, რადგან მისი დაპატიმრების საფუძველი მაშინვე შეწყდა, როგორც კი მან წარმოადგინა გადახდის ქვითარი. სასამართლომ ამ დასკვნის მხარდასაჭერად მოიყვანა ის ფაქტი, რომ მომჩივანი დაუყოვნებლივ გაათავისუფლეს პატიმრობიდან, როდესაც მან წარადგინა გადახდის ქვითარი.

სასამართლომ ასევე გაითვალისწინა მოპასუხე სახელმწიფოს არგუმენტი, რომ მომჩივანს ევალებოდა ეცნობებინა ადგილობრივი სასამართლოსთვის ჯარიმის გადახდის შესახებ ფინანსთა სამინისტროში. რაც შეეხება სტრასბურგის სასამართლოს, მოპასუხე სახელმწიფოსთან მიმართებით მან განაცხადა, რომ სახელმწიფოს უნდა ჰქონდეს ეფექტური სისტემა სასამართლო ჯარიმების გადახდის შეტყობინების თაობაზე და მომჩივანის მიერ სასამართლოსათვის ჯარიმის გადახდის შეუტყობინებლობა არ ათავისუფლებს სახელმწიფოს აღნიშნული ვალდებულებისგან.

მომჩივანის თავისუფლებაზე უფლების მნიშვნელობა საჭიროებს მოპასუხე სახელმწიფოს მხრიდან ყველა საჭირო ზომის მიღებას, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მისი თავისუფლების არაჯეროვანი შეზღუდვა. ეს გადანყვეტილება ავსებს სტრასბურგის სასამართლოს ამატებს მე-6 მუხლის პრეცედენტულ სამართალს, რომელიც ეხება სახელმწიფოს პასუხისმგებლობას, ჰქონდეს ინფორმაციის ეფექტური ქსელი სასამართლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებას შორის.

კანონით გათვალისწინებული ნებისმიერი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფა (მუხლი 5 §1 (ბ) ქვეპუნქტი)

გადანყვეტილება – *Ostendorf v. Germany* – ადგენს პრევენციული პატიმრობის პრეცედენტულ სამართალს. საქმე ეხებოდა ფეხბურთის გულშემატკივრის დაკავებას პოლიციის განყოფილებაში ოთხი საათის გამავლობაში, რათა მას მონაწილეობა არ მიეღო მატჩის დროს ქუჩაში გამართულ ჩხუბში. მისი დაკავების მიზეზი კი ის იყო, რომ იგი არ დაემორჩილა ბრძანებას, დარჩენილიყო ხულიგნების ჯგუფთან პოლიციის დროებითი ზედამხედველობის ქვეშ. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ეს დაკავება პოლიციის განყოფილებაში შეესაბამებოდა კონვენციის მე-5 §1 (ბ) მუხლის მოთხოვნებს იმ მხრივ, რომ მისი მიზანია „უზრუნველყოს კანონით გათვალისწინებული ნებისმიერი ვალდებულების შესრულება“, რადგან ამ ნორმიდან გამომდინარე, ტერმინი „კანონით გათვალისწინებული ვალდებულება“ შეიძლება ფარავდეს ზოგად ვალდებულებას მშვიდობის დაცვაზე კრიმინალის ჩადენის აღკვეთით. ამის მიუხედავად, ასეთი მიზნებისთვის პირის დაკავება უნდა შეესაბამებოდეს მხოლოდ მე-5 §1 (ბ) მუხლის მოთხოვნებს, თუ დანაშაულის (დარღვევის) ადგილი და დრო, მის პოტენციურ მსხვერპლთან ერთად, ჯეროვნად იყო იდენტიფიცირებული.

მოპასუხე სახელმწიფოს მოთხოვნის უარყოფაზე, გადახედილიყო მისი პრეცედენტული სამართალი ამ საკითხზე, სასამართლომ კვლავ გაიმეორა რომ მე-5 §1 (გ) მუხლი უშვებს თავისუფლების აღკვეთას მხოლოდ სისხლისსამართლებრივი განხილვების კონტექსტში. მაშინ, როცა კონვენცია მოპასუხე სახელმწიფოებს სთხოვს, მიიღოს გონივრული ზომები თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში სასტიკი მოპყრობის პრევენციისათვის, კონვენციის მიხედვით, სახელმწიფოზე დაკისრებული ამგვარი პოზიტიური ვალდებულებები არ ამართლებს თავისუფლების შეზღუდვის დასაშ-

ვები საფუძვლების ხვადასხვა ან უფრო ფართო განმარტებას, რომელიც ამომწურავადაა ჩამოთვლილი კონვენციის მე-5 §1 მუხლში.

სახელმწიფოში ნებართვის გარეშე შესვლის აკრძალვა (მუხლი 5 §1 (ვ) ქვეპუნქტი)

გადაწყვეტილებაში – *Suso Musa v. Malta* — ინტერპრეტირებულია კონვენციის მე-5 §1 (ვ) მუხლი პრეცედენტული სამართლის დამატებით, რომელიც იძლევა პირისათვის თავისუფლების შეზღუდვის უფლებამოსილებას, „რათა აკრძალოს მისი უნებართვო შემოსვლა ქვეყანაში...“ ეს ყველაფერი გამომდინარეობს დიდი პალატის გადაწყვეტილებიდან **საქმეზე – *Saadi v. the United Kingdom***. აღნიშნულ გადაწყვეტილებაში დიდმა პალატამ მიიჩნია, რომ ვიდრე სახელმწიფოს აქვს „უნებართვო“ შესვლის უფლება თავის ტერიტორიაზე, ნებისმიერი შესვლა „უნებართვო“ იყო და იმ პირის პატიმრობა, რომელსაც სურდა ქვეყანაში შესვლა და რომელსაც ესაჭიროებოდა, მაგრამ ჯერ არ ჰქონდა ამის ნებართვა, შესაძლოა „აეკრძალა [მისი] უნებართვო შესვლის მცდელობა“. სასამართლომ უარყო ის იდეა, რომ თუ თავშესაფრის მაძიებელი ჩაბარდებოდა საიმიგრაციო სამსახურს, ის იღწვოდა „უნებართვო“ შესვლის მცდელობისთვის და შესაბამისად, დაკავება კონვენციის მე-5 §1 (ვ) მუხლით დასაბუთებულია (გამართლებულია).

ამის მიუხედავად, სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი არ გვთავაზობს რაიმე მითითებებს, ე.წ. გაიდ-ლაინებს, თუ როდისაა დაკავება საიმიგრაციო კონტექსტში კონვენციის მე-5 §1 (ვ) მუხლთან შესაბამისი. მომჩივანის შენიშვნა *Saadi*-ის საქმეზე იმგვარად უნდა გავიგოთ, რომ ყველა წევრ სახელმწიფოს შეუძლია კანონიერად დააპატიმროს იმიგრანტები, რომლებსაც თავშესაფრის მოთხოვნის განაცხადი აქვთ შეტანილი მიუხედავად მათი ეროვნული კანონმდებლობის ნორმებისა და ეს არ კარგავს თავის მნიშვნელობას. იქ, სადაც სახელმწიფო სცდება თავისი ვალდებულებების ზღვარს და მოქმედი კანონმდებლობა ცალსახად იძლევა შესვლის ან დარჩენის უფლებას იმიგრანტთათვის, რომელთაც თავშესაფრის მოთხოვნის შესახებ შეტანილი აქვთ განაცხადება, ნებისმიერმა შემდგომმა პატიმრობამ, უნებართვო შესვლის პრევენციის მიზნით, შეიძლება წამოჭრას პატიმრობის კანონიერების საკითხი კონვენციის მე-5 §1 (ვ) მუხლიდან გამომდინარე.

***Saadi*-ის საქმეში**, ვიდრე მომჩივანს მიენიჭებოდა დროებითი შესვლის ნებართვა, ადგილობრივი კანონი ვერ უზრუნველყოფდა მომჩივნისთვის ფორმალური (ოფიციალური) უფლების მინიჭებას, რათა დარჩენილიყო ან შესულიყო ტერიტორიაზე და შესაბამისად, ასეთი საკითხი არც წამოჭრილა. თუმცა, საკითხი იმაზე, თუ როდის შეწყდა კონვენციის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის გამოყენება, შესვლასა თუ დარჩენაზე ოფიციალური ნებართვის გამოყენების გამო, დიდწილად დამოკიდებული იყო ეროვნულ კანონზე, რომელიც შესაბამისად უნდა იყოს განხილული.

სასამართლომ **საქმეში – *Suso Musa*** – დაადგინა: მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივნის პატიმრობა, რომელიც მიმდინარეობდა მისი თავშესაფრის მოთხოვნისას, დარჩენის ოფიციალური ნებართვის გარეშე, თავსდებოდა კონვენციის მე-5 §1 (ვ) მუხლის ფარგლებში და ნებადართული იყო ეროვნული კანონმდებლობით, მაინც იყო თვითნებური. პატიმრობის არსებითი პირობები უაღრესად პრობლემატური იყო მე-3 მუხლის არსიდან გამომდინარე და მალტის ხელისუფლების წარმომადგენლებს 6 თვე დასჭირდათ, რომ განესაზღვრათ, უნდა მიეცათ თუ არა მისთვის მალტაში დარჩენის უფლება. აღნიშნული პერიოდი იყო დაუსაბუთებელი (არაგონივრული). შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა მე-5 §1 (ვ) მუხლის დარღვევა.

მოსამართლის ან კანონით უფლებამოსილი სხვა პირის წინაშე დაუყოვნებლივ წარდგენა (მუხლი 5 §3)

გადანყვეტილებაში – *Vassis and Others v. France* – სტრასბურგის სასამართლო ადგენს პრეცედენტულ სამართალს ისეთ მდგომარეობებში, როცა მომჩივანი დაპატიმრებულია გემის ბორტზე ღია წყლებში – მსგავსი სიატუაცია, სასამართლომ უკვე განიხილა საქმეებში – *Rigopoulos v. Spain* და *Medvedyev and Others v. France*. **გადანყვეტილება – *Vassis and Others v. France*** ადგენს, რომ სასამართლოს არ ევალებოდა მტკიცე პოზიციის დაკავება შესაძლო ზომების თაობაზე, რომელიც შესაძლებელია გათვალისწინებული იყოს მე-5 §3 მუხლის დაცვის უზრუნველსაყოფად, მაშინ, როცა დაკავებული გემი იმყოფება ღია წყლებში. თუმცა, მას შემდეგ, რაც თავისუფლებაჩამორთმეული პირები მოპასუხე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე შევიდნენ, მოთხოვნა საკითხის დროულად გადანყვეტაზე იყო უფრო მეტად მკაცრი, ვიდრე იმ საქმეებში, სადაც საპატიმროში პირის მოთავსებას მაშინვე მოჰყვებოდა თავისუფლების ფაქტობრივი ჩამორთმევა. განსახილველ საქმეში, პოლიციის საპატიმროში გატარებული 48 საათი, რომელსაც წინ უძღოდა ზღვაში 18-დღიანი დაკავება, წარმოადგენდა მე-5 §3 მუხლში გამოთქმული მოსაზრებების საწინააღმდეგო ქმედებას. სასამართლომ კვლავ გაიმეორა, რომ მე-5 §3 მუხლის მიზანია, დაიცვას პიროვნება, რომელიც მის მიმართ სასტიკად მოპყრობის ფაქტის გამოვლენის ნებართვას მისცემს და მის თავისუფლებაში დაუსაბუთებელი ჩარევის შემთხვევა მინიმუმამდე იქნება დაყვანილი, ავტომატურად საწყისი განხილვის საშუალებით მკაცრად განსაზღვრული დროის მონაკვეთში, რომელიც ნაკლებად ტოვებს ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას.

რაც შეეხება სასამართლოში წარდგენამდე პირის მიერ პოლიციის იზოლაციაში გატარებული დროის ხანგრძლივობის საკითხს, სასამართლომ უკვე დაადგინა, რომ მაქსიმალური ვადა – 4 დღე არის მისაღები (იხ., მაგალითად, *McKay v. the United Kingdom*). თუმცა, ხანმოკლე პერიოდსაც შეუძლია წამოჭრას კონვენციის მე-5 §3 მუხლის დარღვევის საკითხი; ყველაფერი დამოკიდებულია საქმის გარემოებებზე. ზემოხსენებულ **გადანყვეტილებაში – *Gutsanovi***, სასამართლომ დაადგინა, რომ გარკვეული გარემოებები იყო ხელისშემშლელი ფაქტორი იმისთვის, რომ დადგენილიყო დარღვევა 3 დღის, 5 საათისა და 30 წუთის პერიოდის პატიმრობაზე. სასამართლომ მხედველობაში მიიღო საქმის სპეციფიკური ფაქტები და განსაკუთრებით მომჩივანის მყიფე ფსიქიკური მდგომარეობა პატიმრობის პირველ დღეებში, ასევე რაიმე დამაჯერებელი არგუმენტების არარსებობა იმაზე, თუ რატომ არ უნდა წარდგენილიყო პირი სასამართლოს წინაშე პატიმრობის მეორე და მესამე დღეს.

პროცედურული უფლებები

სამართლიანი განხილვის უფლება (მუხლი 6)

გამოყენება

საქმეში – *Blokhin*, ასევე წამოიჭრა მე-6 მუხლის გამოყენების საკითხი იმ პროცედურის მიმართ, რომელიც გამოიყენება რუსეთში და ეხება იმ სამართალდამრღვევებს, რომელთაც არ მიუღწევიათ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ასაკისთვის. პროკურატურის წარმომადგენლებმა დადგინეს, რომ მომჩივანმა მეორე ბავშვის მიმართ ჩაიდინა გამოძალვა. ამის მიუხედავად, ვინაიდან მომჩივანი იყო სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრებისათვის ასაკმიუღწეველი, მის წინააღმდეგ არ დაწყებულა სისხლისსამართლებრივი დევნა. იგი არც სასამართლოს წინაშე წარუდგენიათ, რომელმაც ბრძანა მისი მოთავსება არასრულწლო-

ვანთა დროებითი დაკავების ცენტრში 30 დღით, რათა „გამოესწორებინა თავისი საქციელი“ და აღკვეთილიყო მისგან ნებისმიერი დარღვევის ჩადენა.

სასამართლომ დაადგინა, რომ მე-6 მუხლი უნდა გამოყენებულიყო მომჩივანის პატიმრობის საკითხზე მიმდინარე განხილვებისას. თუმცა, რაიმე სისხლისსამართლებრივი პროცედურები მის წინააღმდეგ არ ყოფილა დაწყებული. დანაშაულის ხასიათი და ასევე სასჯელის ბუნება და სიმძიმე, დახურულ დანესებულებაში მისი მოთავსების კონტექსტში იმგვარი იყო, რომ უნდა გამოყენებულიყო კონვენციის მე-6 §1 მუხლი სისხლის სამართლის კუთხით.

სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობა (მუხლი 6 §1)

სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობა შეიძლება შეიზღუდოს ხელშეუხებლობის პრინციპიდან გამომდინარე.

საქმეში – *Oleynikov v. Russia*, სასამართლომ იმსჯელა უცხო ქვეყნის იმუნიტეტზე კომერციულ გარიგებასთან დაკავშირებით. რუსეთის მოქალაქე ჩიოდა, რომ რუსეთის სასამართლოებმა უარყვეს მისი საჩივარი კრედიტის დაფარვის თაობაზე, რომელიც მან განახორციელა ჩრდილოეთ კორეის საელჩოს სავაჭრო წარმომადგენლობასთან.

აღნიშნული გადაწყვეტილება ავსებს სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს სახელმწიფოს იმუნიტეტის თაობაზე, იყენებს რა საერთაშორისო სამართლის პრინციპებს იმუნიტეტის შეზღუდვაზე ისეთ სიტუაციებში, რომელიც არ ეხება შრომით დავებს. სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილობრივი სასამართლოების მიერ მომჩივანის მოთხოვნაზე უარი, რომელიც ეხებოდა ვალის დაფარვას ჩრდილოეთ კორეის საელჩოს სავაჭრო პალატის მხრიდან, არღვევს მომჩივანის სასამართლოსადმი მიმართვის უფლების მთავარ არსს, რადგან მათ არ განიხილეს ტრანზაქციის ხასიათი, რომელზეც საუბარი იყო საჩივარში, ან არ მიიღეს მხედველობაში საერთაშორისო სამართლის შესაბამისი ნორმები.

სასამართლო იმუნიტეტი, რომელიც მიანიჭა გაერომ ადგილობრივ სამოქალაქო საქმის განმხილველ სასამართლოებს, იყო დაუშვებლად ცნობის შესახებ გადაწყვეტილების მთავარი საკითხი **საქმეში *Stichting Mothers of Srebrenica and Others v. the Netherlands***. სრებრენიცაში მასობრივი ხოცვა-ჟლეტის მსხვერპლთა გადარჩენილმა ნათესავებმა საჩივარი შეიტანეს ჰოლანდიისა და გაეროს წინააღმდეგ სრებრენიცაში სამოქალაქო მოსახლეობის დაუცველობის გამო. ისინი ჩიოდნენ, რომ ჰოლანდიის სასამართლოებმა დაუშვებლად გამოაცხადეს მათი საქმე გაეროს წინააღმდეგ იმ საფუძველით, რომ გაერო სარგებლობდა საპროკურორო იმუნიტეტით ადგილობრივი სამოქალაქო სასამართლოების წინაშე.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ ვინაიდან, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ქარტიის VII თავის მიხედვით, გაეროს უშიშროების საბჭოს რეზოლუციების საფუძველზე დადგენილი ოპერაციები იყო გაეროს მისიისთვის ფუნდამენტური საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, კონვენცია იმგვარად არ უნდა იყოს ინტერპრეტირებული, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის თანხმობის გარეშე განსაჯოს უშიშროების საბჭოს მოქმედება თუ უმოქმედობა ადგილობრივ სასამართლოებში. ამგვარი ოპერაციების შიდა იურისდიქციის ფარგლებში განხილვა ცალკეულ სახელმწიფოს მისცემს შესაძლებლობას, თავისი სასამართლოების მეშვეობით ხელი შეუშალოს გაეროს საკვანძო მისიების შესრულებაში, მისი ოპერა-

ციების ეფექტურად ჩატარების ჩათვლით.

სასამართლომ დაამატა, რომ საერთაშორისო სამართალი არ უჭერს მხარს იმგვარ პოზიციას, რომ აღნიშნულმა სამოქალაქო საჩივარმა თავისი მნიშვნელობით გადააჭარბოს სასამართლო იმუნიტეტს ადგილობრივი სასამართლოების წინაშე მხოლოდ ერთადერთი მიზეზით, რომ იგი დაფუძნებული იყო მტკიცებებზე საერთაშორისო სამართლის ნორმის განსაკუთრებით მძიმე დარღვევის შესახებ, თუნდაც *ius cogens*-ის ნორმაზე. და ბოლოს, სასამართლომ განაცხადა, რომ ეს არ გამომდინარეობს მისი 1999 წლის **გადანწყვეტილებებიდან – *Waite and Kennedy v. Germany da Beer and Regan v. Germany*** – რომ ალტერნატიული ზომების არარსებობის შემთხვევაში, იმუნიტეტის აღიარება იყო სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უფლების დარღვევის *ipso facto* შემადგენელი ნაწილი მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე. ალტერნატიული ზომების არარსებობა ამ საქმეში არ იყო ჰოლანდიისთვის დამახასიათებელი და საქმის გარემოებებში კონვენციის მე-6 მუხლი არ საჭიროებდა სახელმწიფოს ჩარევას.

ის ფაქტი, რომ პირისთვის, რომელსაც ჩამორთმეული ჰქონდა სამართლებრივი შესაძლებლობა სასამართლოსადმი პირდაპირ ხელმისაწვდომობაზე, რათა აღედგინა თავისი ქმედუნარიანობა, განხილული იყო **საქმეში – *Natalia Mikhaylenko v. Ukraine***. სასამართლომ აღნიშნა: ის ფაქტი, რომ შრომისუუნარო პირებს არ ჰქონდათ სასამართლოზე შეუფერხებელი წვდომის უფლება იმის გათვალისწინებით, რომ მათი სამართლებრივი ქმედუნარიანობა იყო აღდგენილი, არ შეესაბამებოდა ევროპული დონის საერთო ტენდენციებს. საქმეში არსებული სხვადასხვა ნაკლოვანების შედეგად, არ შესწავლილა მომჩივანის სამართლებრივი ქმედუნარიანობის საკითხი, რამაც სერიოზული გავლენა იქონია მისი ცხოვრების ბევრ ასპექტზე და ეს მართლმსაჯულების განხორციელებაზე უარის თქმის ტოლფასია.

ზემოხსენებულ საქმეში – *Al-Dulimi and Montana Management Inc.* – სასამართლომ განიხილა, პირველად გაეროს კონტექსტში, შეიცავდა თუ არა კონვენციის მე-6 მუხლის მიხედვით გარანტირებული დაცვის ეკვივალენტურ დონეს გაეროს უშიშროების საბჭოს მიერ მიღებული რეზოლუციის მიერ მართული სამართლებრივი რეჟიმი.

მომჩივნები იყვნენ ერაყში არსებული ყოფილი რეჟიმის უმაღლესი თანამდებობის პირები და ის კომპანია, რომელსაც ისინი მართავდნენ. მათი აქტივები გაიყინა და შესაბამისად, მოხდა კონფისკაცია შვეიცარიის ხელისუფლების მიერ ერაყის პოსტ-კონფლიქტური განვითარების ფონდში მათი გადარიცხვის მიზნით №1483(2003) რეზოლუციისა და თანდართული სანქციების სიის თანახმად, რომელიც გაეროს უშიშროების კომიტეტმა მიიღო. მომჩივნები, რომელთა სახელებიც აღმოჩნდა ამ სიაში, წარუმატებლად ცდილობდნენ მათ წინააღმდეგ მიღებული ზომების გასაჩივრებას. შვეიცარიის ფედერალურმა ტრიბუნალმა დაადგინა, რომ შვეიცარიის სასამართლოებს არ ჰქონდათ სხვა მოსაზრება გარდა იმისა, რომ გამოეყენებინათ უშიშროების საბჭოს რეზოლუციის ნორმები და რომ მომჩივნებს არ შეეძლოთ დაყრდნობოდნენ კონვენციის მე-6 მუხლს, ვიდრე უპირატესობა არ მიენიჭებოდა აღმატებულ ვალდებულებებს, რომელიც შვეიცარიამ იკისრა მისი გაეროში წევრობიდან გამომდინარე. ფედერალურმა ტრიბუნალმა დაასკვნა, რომ ადგილობრივ სასამართლოებს არ ჰქონდათ განხილვის შესაძლებლობა, თუ რამდენად სწორად იყო შეტანილი მომჩივნების სახელები სანქციების სიაში და განხორციელდა თუ არა ეს სამართლიანობის გარანტიების ყველა საჭირო პროცედურების დაცვით.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ არსებობს დაცვის რაიმე მექანიზმი ამ პირთა სანქციების სიაში შეტანასთან დაკავშირებით, ან რაიმე პროცედურული მექანიზმები, რო-

მელიც შესაძლებლობას აძლევდა სიაში შეყვანილ პირებს, ჰქონოდათ დამოუკიდებელი დასაბუთების გადახედვის შესაძლებლობა ასეთი ჩართვისთვის. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ გაეროს სპეციალურმა მომხსენებელმა მიუთითა სისტემაში არსებულ ნაკლოვანებებზე. შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ მოცემულ გარემოებებში დაცვის ეკვივალენტურობის პრეზუმფცია იყო იგნორირებული. იმის გათვალისწინებით, რომ შვეიცარიის ფედერალურმა სასამართლომ უარი თქვა მომჩივნების მტკიცებულებების განხილვაზე, სასამართლომ აღნიშნა, რომ აუცილებელი იყო მათი საჩივრების არსებითად განხილვა. ფაქტების მიხედვით, სასამართლომ დაადგინა, რომ სადავო ზომები უტოლდებოდა კონვენციის მე-6 მუხლით გათვალისწინებული მომჩივნის უფლებების არაპროპორციულ აკრძალვებს. სხვა საკითხთა შორის სასამართლო დაეყრდნო თავის დასაბუთებას იმ ფაქტთან დაკავშირებით, რომ მომჩივნებს ჩამოერთვათ თავიანთი აქტივები მნიშვნელოვანი პერიოდით, ისე, რომ არ ჰქონდათ ხელისუფლების ამ ქმედების გასაჩივრების უფლება.

განხილვების სამართლიანობა (მუხლი 6 §1)

საქმე – *Oleksandr Volkov v. Ukraine* – ეხება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის ნინაალმდეგ აღძრულ სადისციპლინო სამართალწარმოებას, რომელსაც შედეგად მისი გათავისუფლება მოჰყვა პროფესიული სტანდარტების დარღვევის გამო. სასამართლომ აღნიშნა, რომ შიდა კანონმდებლობა არ შეიცავდა სანქციების გამოყენებისთვის ხანდაზმულ პერიოდს. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გაკრიტიკებული ინციდენტი შვიდი წლით ადრე მოხდა. სასამართლომ დაასკვნა, რომ ამან მომჩივანი რთულ მდგომარეობაში ჩააყენა, რადგან მას უნდა მოეხდინა დაცვის მობილიზება, *inter alia*, იმ მოვლენებზე, რომლებიც განვითარდა შორეულ წარსულში. თუმცა, სასამართლომ არ მიიჩნია მიზანშეწონილად მიეთითებინა, თუ რამდენ ხანს უნდა გრძელდებოდა ხანდაზმულობის პერიოდი. მან მიიჩნია, რომ ასეთი ღია მიდგომა სადისციპლინო საქმეებისადმი, რომელიც მართლმსაჯულებას უკავშირდება, წარმოადგენს სერიოზულ საფრთხეს სამართლებრივი განსაზღვრულობის (*legal certainty*) პრინციპისათვის. შესაბამისად, კონვენციის 6 §1 მუხლის თანახმად დაირღვა აღნიშნული პრინციპი, რაც გამოიწვია ხანდაზმულობის ვადის არარსებობამ.

საქმეში – *Erkapić v. Croatia* – მნიშვნელოვანი ნაწილია ადგილობრივი სასამართლოების მიერ თანაბრალდებულის ინკრიმინირებული ჩვენების გამოყენება. არ იყო ჯეროვნად გამოკვლეული, თუ რა ვითარებაში ჩამოართვეს აღნიშნული ჩვენება. მომჩივანი ჩიოდა, რომ მას მსჯავრი დაედო წინა სასამართლო პერიოდში მიცემული ინკრიმინირებული ჩვენების გამო, რომელიც მისმა ოთხმა თანაბრალდებულმა მისცა იძულებით, მაშინ, როცა სამი მათგანი უკვე იტანჯება ჰეროინის უკმარისობის სინდრომით და არც ერთ მათგანს არ ჰყავდა ადეკვატური დაცვა. მისმა თანაბრალდებულმა უარყვეს ჩვენებები მომჩივნის სასამართლო პროცესზე, მაგრამ, ამის მიუხედავად, ადგილობრივმა სასამართლოებმა არ ცნეს ეს განცხადებები მტკიცებულებად და დიდწილად არც დაეყრდნენ მათ, როდესაც მსჯავრდებულად ცნეს მომჩივანი. სასამართლომ დაადგინა კონვენციის 6 §1 მუხლის დარღვევა და განაცხადა, რომ, სამართლიანობის თვალსაზრისიდან გამომდინარე, განმხილველ სასამართლოებს უნდა მიეღოთ ზომები, რათა შეემონებინათ ჩვენებების სანდოობა – მაგალითად, დაეკითხათ პოლიციის ოფიცრები, რომლებმაც ჩამოართვეს თანაბრალდებულებს ჩვენებები, ან შეემონებინათ სამედიცინო დასკვნა იმ თანაბრალდებულებისა, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ განიცდიდნენ ჰეროინის უკმარისობის სიმპტომებს დაკითხვის დროს, ან დაეკითხათ თანაბრალდებულების ადვოკატები, რომლებიც, როგორც ამტკიცებენ, არ ესწრებოდნენ პოლიციის მიერ ჩატარებულ დაკითხვებს. სა-

სამართლომ აღნიშნა, რომ სამართლიანი სასამართლო განხილვა პრინციპში ნიშნავს იმას, რომ სასამართლომ მეტი წონა უნდა მიანიჭოს მოწმის მიერ სასამართლოში მიცემულ ჩვენებას, ვიდრე წინა სასამართლო პერიოდში – პროკურატურის მიერ წარმოებული დევნისას.

სასამართლომ დაასკვნა, რომ ადგილობრივმა სასამართლოებმა ჯეროვნად ვერ განიხილეს პოლიციის მიერ მომჩივნის თანაბრადებულების დაკითხვის ყველა რელევანტური გარემოება და მათ ინკრიმინირებულ ჩვენებაზე დამოკიდებულებამ მომჩივანს მოუსპო საქმის სამართლიანი განხილვის შესაძლებლობა.

სასამართლომ უკვე აღნიშნა, რომ მსაჯულთა მიერ სასამართლო განხილვა ევროპაში არსებულ სამართლებრივ სისტემებს შორის ერთ-ერთ მაგალითს წარმოადგენს და სასამართლოს ამოცანა არ არის მათი სტანდარტიზაცია. თავის **გადანყვეტილებაში – *Twomey, Cameron and Guthrie v. the United Kingdom*** – სასამართლომ შენიშნა, რომ მე-6 მუხლი ვერ უზრუნველყოფს მსაჯულთა მიერ გასამართლების უფლებას და რომ ერთი მოსამართლის მიერ პირის გასამართლების პროცედურა შეესაბამება მე-6 მუხლის მოთხოვნებს. იმის გადანყვეტისას, იყო თუ არა უზრუნველყოფილი ადეკვატური დაცვა, ის ფაქტი, რომ რისკის ქვეშ იდგა უფრო სასამართლო განხილვის ფორმა, ვიდრე – მსჯავრდება ან გამართლება, ეს მძიმე ტვირთად აწვა ბალანსის დაცვას. შესაბამისად, ერთადერთ საკითხს წარმოადგენდა ის, რომ საქმის განხილვა უნდა გაეგრძელებინა ერთი მოსამართლისგან შემდგარ სასამართლოს, თუ მსაჯულთა სასამართლოს. სასამართლო განხილვის ორივე ფორმა პრინციპში იყო თანაბრად მისაღები კონვენციის მიხედვით. სასამართლოს აზრით, მოცემული გარანტიები იყო თანაზომიერი იმასთან, რაც სარისკო იყო მომჩივანისთვის.

დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო (მუხლი 6 §1)

საქმე – *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* – ეხება ომის დანაშაულების საქმეების განმხილველ სასამართლოში ორი წლით მივლინებულ საერთაშორისო მოსამართლეებს (რომელიც განახლებადია). უარყო რა სასამართლომ, პირველი ინსტანციის სასამართლოების მიერ საქმის განხილვისას დამოუკიდებლობის სავარაუდო არარსებობის შესახებ საჩივარი, დაეყრდნო საერთაშორისო მოსამართლეების შერჩევისა და დანიშვნის პროცედურებს, ასევე სამოსამართლო უფლებამოსილებისას მათზე დაკისრებულ ვალდებულებებს. არსებობდა ასევე გარეგანი ზეწოლის საწინააღმდეგო დამატებითი გარანტიები: ეს მოსამართლეები იყვნენ პორტუგალიის საზღვარგარეთ და მისიონერები იქნენ უცხო ქვეყანაში. მართალია, მათი უფლებამოსილების ვადა იყო შესაბამისად მოკლე, მაგრამ ეს გასაგებია იყო, თუ გავითვალისწინებთ სასამართლოში საერთაშორისო წარმომადგენლობის დროებით ხასიათს და საერთაშორისო მივლინების მექანიზმებს.

ზემოხსენებულ ***Oleksandr Volkov***-ის საქმეში, რომელიც ეხებოდა უკრაინის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის გათავისუფლებას სამოსამართლო ფიციის დარღვევის გამო, სასამართლომ განიხილა მართლმსაჯულების სადისციპლინო სისტემის თავსებადობა კონვენციის 6 §1 მუხლთან. განსაკუთრებულ წუხილს იწვევდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს შემადგენლობა და შემდგომი სამართლებრივი წესით გადასინჯვის პროცედურების არარსებობა, რომელსაც შეეძლო, აღმოეფხვრა მიუკერძოებელი და დამოუკიდებელი სასამართლოს არარსებობა დისციპლინური სამართალწარმოების საწყის სტადიაზე. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოსამართლეების წინააღმდეგ წარმოებულ სადისციპლინო განხილვებთან დაკავშირებით, უაღრესად საჭიროა შესაბა-

მის სადისციპლინო ორგანოში იყოს მოსამართლეთა მნიშვნელოვანი წარმომადგენლობა, როგორც ეს აღიარებულია მოსამართლეთათვის ევროპული ქარტიის სტატუტით. სასამართლომ ხაზი გაუსვა მთავრობის პოლიტიკური ორგანოების ჩარევის შემცირებას იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ფორმირების პროცესში და მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობისთვის საჭირო დონის უზრუნველყოფას.

უდანაშაულობის პრეზუმფცია (მუხლი 6 §2)

რამდენად შეუძლია ტექსტის ფორმულირებასა და დასაბუთებას პირის გამართლების შემთხვევაში კომპენსაციის მიკუთვნებაზე უარის თაობაზე დააზიანოს უდანაშაულობის პრეზუმფცია?

გადანყვეტილება – *Allen v. the United Kingdom* – წარმოგვიდგენს პასუხს ამ შეკითხვაზე, როგორც 6 §2 მუხლის გამოყენებაზე, ასევე საჩივრის არსზე. ეს გადანყვეტილება მოიცავს ამომწურავ მიმოხილვას შესაბამის პრეცედენტულ სამართალზე.

დიდი პალატა უპირველესად იმეორებს შესაბამისი პრეცედენტული სამართლის პრინციპებს 6 §2 მუხლის გამოყენებასთან დაკავშირებით იმ სასამართლო გადანყვეტილებებზე, რომლებზეც სისხლისსამართლებრივი განხილვების შედეგად დადგა გამართლებელი განაჩენი. ამ კონტექსტში უდანაშაულობის პრეზუმფცია ნიშნავს იმას, რომ, თუ მოხდა სისხლისსამართლებრივი ბრალდების წარდგენა და პროცესი დასრულდა პირის გამართლებით, ეს უკანასკნელი, ვის მიმართაც იყო აღძრული საქმე, მიიჩნეოდა უდანაშაულოდ კანონმდებლობის მიხედვით და ასეც უნდა დასრულებულიყო მისი საქმე. შესაბამისად, უდანაშაულობის პრეზუმფცია არ შეცვლილა სისხლისსამართლებრივი განხილვების დასრულების შემდეგ, რამაც შესაძლებელი გახადა უზრუნველყო, რომ პირის უდანაშაულობის პრეზუმფცია დაცული იყო ნებისმიერ ბრალდებასთან დაკავშირებით. ამის მიუხედავად, მომჩივანს, ცდილობს რა დაეყრდნოს უდანაშაულობის პრეზუმფციას შემდგომ განხილვებში, მოუწვევს წარმოაჩინოს „კავშირის არსებობა“ დასრულებულ განხილვებსა და შემდგომ განხილვებს შორის. გამართლებულ პირს შეეძლება დაეყრდნოს უფლებას უდანაშაულობის პრეზუმფციაზე შემდგომ განხილვებში კომპენსაციის თაობაზე, სადაც არსებობდა „კავშირი“ სისხლისსამართლებრივ განხილვებში, რომელიც მისი გამართლებით დასრულდა. ასეთი კავშირი უფრო ჩქარა იყო წარმოდგენილი მაგალითად იქ, სადაც შემდგომი განხილვები საჭიროებდა წინასწარი სისხლისსამართლებრივი განხილვების შედეგების შემოწმებას. დიდი პალატის გადანყვეტილება ადგენს ასეთი „კავშირის“ არსებობის კრიტერიუმებს, რომელიც განსაზღვრავს კონვენციის 6 §2 მუხლის გამოყენებასა და უდანაშაულობის პრეზუმფციასთან შესაბამისობას.

ამის შემდეგ დიდმა პალატამ წარმოადგინა თავისი პრეცედენტული სამართლის ამომწურავი მიმოხილვა უდანაშაულობის პრეზუმფციის მოთხოვნებზე იმ განხილვებში, რომლებიც სისხლისსამართლებრივი განხილვების დასრულებას მოჰყვა. ამ კონტექსტში, ტექსტის ფორმულირება და დასაბუთება, რომელიც გამოყენებული იყო ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ თავის გადანყვეტილებაში, „გადამწყვეტი მნიშვნელობის“ მატარებელია შეფასებისას, დაირღვა თუ არა 6 §2 მუხლი.

სასამართლომ დაადგინა, რომ კონვენცია არ დარღვეულა, რადგან სადავო განხილვების კონტექსტში, ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ გამოყენებული ტექსტის ფორმულირება მომჩივნის საჩივრის დაუკმაყოფილებლობაზე, არ შეიძლება ითქვას, რომ აზიანებდა მომჩივნის გამართლებას, ან ეპყრობოდნენ მას მის უდანაშაულობასთან შეუთავსებელი ფორმით.

უდანაშაულობის პრეზუმფცია შესაძლოა დაირღვეს არა მხოლოდ მოსამართლის ან სასამართლოს ქმედებით, არამედ ასევე, საჯარო ხელისუფლების მიერაც. **გადანყვეტილება – *Mulosmani v. Albania*** – ეხებოდა სახელმწიფო აგენტის სტატუსს და იმას, მოიცავდა თუ არა ეს სახელმწიფოს პასუხისმგებლობას კონვენციის ფარგლებში უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევის კუთხით. ოპოზიციური პარტიის ლიდერმა მკვლელობაში ბრალი დასდო ერთ-ერთ პირს, რომელიც ერთი წლის შემდეგ დააპატიმრეს. უპირველესად, სასამართლომ შენიშნა, რომ სადავო განცხადებას, თუნდაც იგი ერთი წლის წინ ყოფილიყო წარმოთქმული, ვიდრე მომჩივანს დააპატიმრებდნენ, ჰქონდა განგრძობითი ზეგავლენა.

შემდგომში სასამართლო მიუბრუნდა საკითხს, შეეძლო თუ არა ბრალდების გამომთქმელის სტატუსს – როგორც ოპოზიციური პარტიის თავმჯდომარეს და პოლიტიკურ ცხოვრებაში გავლენიან პირს – ჩაერთო სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევის საკითხში. სასამართლომ დაადგინა, რომ ბრალდების გამომთქმელი შესაბამის პერიოდში, რომელიც შემდეგ გახდა პრემიერ-მინისტრი, ხოლო მოგვიანებით – რესპუბლიკის პრეზიდენტი, არ მოქმედებდა, როგორც საჯარო ოფიციალური პირი და არ ეკავა საჯარო თანამდებობა; არანაირი საჯარო ხელისუფლება არ ებარა მას, ხოლო მისი პარტია სამართლებრივად და ფინანსურად დამოუკიდებელი იყო სახელმწიფოსგან. ყველა მიზნისა და განზრახვის გათვალისწინებით, მან განცხადება გააკეთა, როგორც კერძო პირმა.

უფლებების დაცვა (მუხლი 6 §3)

გადანყვეტილებაში – *Henri Riviere and Others v. France* – სასამართლომ დაადგინა თავისი პრეცედენტული სამართალი ბრალდებულის მიერ საქმის მოსმენის გადადების თაობაზე, რომელიც არ იყო წარმოდგენილი სასამართლოზე ადვოკატით. დაუსაბუთებელი მოთხოვნები საქმის მოსმენის გადადების თაობაზე უდავოდ ზიანს აყენებს მართლმსაჯულების განხორციელებას. ამის საპირისპიროდ, მოთხოვნები, რომლებიც დოკუმენტურად იყო დასაბუთებული, ქმედითად განიხილეს ადგილობრივმა სასამართლოებმა, რომლებსაც მოეთხოვებოდათ მათზე დასაბუთებული პასუხის გაცემა. აღნიშნულმა პასუხმა სასამართლოსთვის შესაძლებელი გახადა დარწმუნებულიყო, რომ მათ ქმედითად განიხილეს საქმე, მიუხედავად იმისა, რომ ბრალდებულის მიერ წარდგენილი საფუძვლები სრულიად ვალიდური იყო. ამ შემთხვევაში, მომჩივანმა წარმოადგინა მიზეზები, თუ რატომ არ შეეძლო მას საქმის მოსმენაზე დასწრება და წარმოადგინა დოკუმენტები, რამაც გაამყარა მისი მოთხოვნა საქმის გადადებაზე. ამის მიუხედავად, სააპელაციო სასამართლომ ვერ დაასაბუთა თავისი უარი, თუ რატომ არ დააკმაყოფილა მისი მოთხოვნა საქმის მოსმენის გადადების თაობაზე, რის გამოც სასამართლომ დაადგინა დარღვევა.

სასამართლომ თავის პრეცედენტულ სამართალში უკვე დაადგინა სამოქმედო პრინციპები ეჭვმიტანილისთვის ადვოკატის დახმარების თაობაზე, როდესაც დაკითხვას პოლიცია აწარმოებს. **საქმე – *Bandaletov v. Ukraine*** – განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ამ კონტექსტში. მართალია, ის ეხება მომჩივანს, რომელმაც აღიარებითი ჩვენება მისცა პოლიციის განყოფილებაში ადვოკატის გარეშე, განსხვავებით მომჩივანის მდგომარეობისა წინა საქმეებში. იგი დაკითხეს როგორც მოწმე, ახლად გახსნილი მკვლელობის საქმესთან დაკავშირებით. პოლიციას არანაირი მიზეზი არ ჰქონდა მიეჩნია იგი ეჭვმიტანილად. გადანყვეტილება ადგენს პრეცედენტულ სამართალს გამოძიების საწყის ეტაპზე იურიდიული წარმომადგენლის არყოლის თაობაზე, როდესაც მომჩივანი დაკითხეს როგორც მოწმე და მან მისცა აღიარებითი ჩვენება. სასა-

მართლმაც განიხილა „ექვმიტანილის“ ცნება. მისი აზრით, პირმა ექვმიტანილის სტატუსი შეიძინა (მე-6 მუხლის გამოყენების გარანტიების მოხმობით), არა მაშინ, როდესაც ეს სტატუსი ოფიციალურად მიენიჭა, არამედ მაშინ, როდესაც ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებს ექნებოდათ დამაჯერებელი მიზეზები ექვმიტანილად მიეჩნიათ ამ პირის მონაწილეობა სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში.

ზემოხსენებულ *Blokhin*-ის საქმეში სასამართლომ განიხილა არასრულწლოვანი ბრალდებულის დაცვის უფლებები, რომელსაც ჯერ არ ჰქონდა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრებისათვის სავალდებულო ასაკი. სასამართლომ დაადგინა კონვენციის 6 §1 მუხლის დარღვევა 6 §3 (გ) და (დ) მუხლთან ერთად, იურიდიული დახმარების არარსებობს გამო 12 წლის ბრალდებულის დაკითხვისას პოლიციის განყოფილებაში და ასევე მის წინააღმდეგ არსებითი მოწმის თანდასწრებით ჯვარედინ დაკითხვაში მონაწილეობის შესაძლებლობაზე უარის თქმის გამო. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მომჩივნის უფლებების ასეთი აკრძალვები იყო მოპასუხე სახელმწიფოში არსებული სპეციალური რეჟიმის ნაწილი, რომელიც გამოიყენებოდა ბრალდებული პირების მიმართ, ვისაც არ ჰქონდა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების კანონით გათვალისწინებული ასაკი. გადაწყვეტილება შეიცავს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სტანდარტების სრულ ჩამონათვალს, რომელიც გაეროს მიერაა მიღებული საერთაშორისო დონეზე და ევროპის საბჭოს მიერ – რეგიონალურ დონეზე.

არავითარი სასჯელი კანონის გარეშე (მუხლი 7)

სასამართლომ განიხილა საკმაო რაოდენობის საქმეები, რომლებიც ეხებოდა დაკისრებულ განაჩენთა დონეს (ზღვარს) სისხლის სამართლის საქმეებში:

– ომის დანაშაულების გამო ბოსნიისა და ჰერცეგოვინის სახელმწიფო სასამართლოს მიერ სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეტროსპექტიული გამოყენების საფუძველზე დაკისრებული სასჯელები იყო უმთავრესი განხილვის საკითხი **გადანყვეტილებაში – *Maktouf and Damjanović***. ამ საქმეში ძველი სისხლის სამართლის კოდექსი და ახალი სისხლის სამართლის კოდექსი (რომელიც გამოიყენეს მომჩივნების საქმეში) ომის დანაშაულებს განმარტავდა ერთნაირად, მაგრამ ადგენდა სხვადასხვა ზომის სასჯელს. ძველი კოდექსი ადგენდა უფრო მსუბუქ – მინიმალურ სასჯელს, მაგრამ მომჩივნის მიმართ გამოტანილი განაჩენები თავსდებოდა ორივე კოდექსით გათვალისწინებულ ზღვარში. ამგვარად, სასამართლოს მიერ განხილული წინა საქმეების საპირისპიროდ, არ შეიძლება გადაჭრით ვამტკიცოთ, რომ უფრო დაბალი სასჯელი დაეკისრებოდათ მომჩივნებს ძველი კოდექსის გამოყენების შემთხვევაში. თუმცა, სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანი იყო ის, რომ უფრო მსუბუქი სასჯელები შეიძლება დაკისრებულიყო იმ შემთხვევაში, თუ გამოყენებული იქნებოდა ძველი კოდექსი. სასამართლოს მიხედვით, იქ სადაც არსებობს რეალური შესაძლებლობა, რომ ახალი კოდექსის რეტროაქტიული გამოყენება მომჩივანს არასახარბიელო მდგომარეობაში ჩააყენებს განაჩენის გამოტანის თვალსაზრისით, შეიძლება ითქვას, რომ მათ აღმოუჩინეს ეფექტური გარანტიები უფრო მძიმე სასჯელის დაკისრების საწინააღმდეგოდ, როგორც ეს მოთხოვნილია კონვენციის მე-7 მუხლში.

დიდმა პალატამ დაამატა, რომ არ არსებობდა ზოგადი გამონაკლისი უკუძალის არარსებობის წესთან და უარყო მოპასუხე სახელმწიფოს არგუმენტები, რომ დანაშაულებისა და სასჯელების უკუძალის არარსებობის წესი არ გამოიყენებოდა საქმეში.

ამის მიუხედავად, სასამართლომ დაამატა, რომ მე-7 მუხლის დარღვევის დადგენა არ მიუთითებდა იმას, რომ უფრო მსუბუქი განაჩენი უნდა დამდგარიყო, მაგრამ, უბრალოდ, ეს იყო ძველი სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული სასჯელის დებულებები, რომელიც უნდა დაკისრებოდა.

– სასამართლომ უკვე აღიარა, რომ განსხვავება იმ ზომას (ლონისძიებას) შორის, რომელიც ადგენს „სასჯელს“ და სასჯელის „აღსრულებას“ შორის, არ არის ყოველთვის ნათლად დადგენილი პრაქტიკაში. ამასთან დაკავშირებით, **გადანწყვეტილებამ – Del Rio Prada** – მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა პრეცედენტულ სამართალში კონვენციის 7 §1 მუხლის მეორე წინადადების გამოყენებასა და „სასჯელის“ მნიშვნელობასთან დაკავშირებით. ამგვარად, დიდმა პალატამ მიუთითა, რომ ეს ნორმა შეიძლება გამოყენებული იყოს ისეთ ზომებთან, რომლებსაც განაჩენის დაკისრების შემდეგ წარმოადგენენ. სასამართლომ ახსნა, რომ ეს იყო აუცილებელი, რათა განისაზღვროს, განაჩენის აღსრულებისას მიღებული ზომა მხოლოდ განაჩენის აღსრულების ფორმას ეხებოდა, თუ პირიქით, გავლენას ახდენდა მის არეალზე. თუ ზომები მიღებულია კანონმდებლობის, ადმინისტრაციული ხელისუფლებისა, თუ სასამართლოს მიერ საბოლოო განაჩენის დაკისრების შემდეგ ან იმ დროს, როდესაც მიმდინარეობს განაჩენის მოხდა, რასაც შეუძლია გამოიწვიოს სასამართლოს მიერ დაკისრებული „სასჯელის“ ხელახალი განსაზღვრა ან მოდიფიკაცია, მაშინ აღნიშნული ზომები ხვდება სასჯელთა რეტროსპექტიული გამოყენების აკრძალვის ფარგლებში, რაც *in fine*, 7 §1 მუხლითაა განსაზღვრული. ამის მიუხედავად, განაჩენის აღსრულების ფორმაში შეტანილი ცვლილებები არ ხვდება ამ ნორმის ფარგლებში.

გადანწყვეტილებაში – Del Rio Prada – მომჩივნის გათავისუფლების თარიღი გადავადდა, რომელსაც მისი მსჯავრდების შემდეგ მოჰყვა პრეცედენტულ სამართალში შეტანილი ცვლილები. აღნიშნულს ჰქონდა ციხეში შესრულებული სამუშაოს შედეგად განაჩენის შემსუბუქების გაუქმების ეფექტი, რისი კანონიერი უფლებაც მომჩივანს ჰქონდა მინიჭებული სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების საფუძველზე. პრეცედენტულ სამართალში ცვლილების შეტანამდე განაჩენის შემსუბუქება შესაძლოა ამოღებული იყოს მისი განაჩენიდან. შედეგად, შესაძლოა, აღნიშნული შეიცვალოს სხვა განაჩენით შემამსუბუქებელი გარემოებების გარეშე. სასამართლომ დაასკვნა, რომ დაკისრებული სასჯელის ფარგლები ხელახლა განისაზღვრა, ასე, რომ 7 §1 მუხლი უნდა გამოყენებულიყო.

იმის გათვალისწინებით, რომ ეს იყო პრეცედენტულ სამართალში შეტანილი ცვლილების შედეგი, რომელიც მიღებული იყო იმ დროს, როდესაც განაჩენის აღსრულება მიმდინარეობდა, დაირღვეოდა მე-7 §1 მუხლი, თუკი ამ ცვლილებას „სასჯელის“ ფარგლებში გონივრულად განჭვრეტდა მომჩივანი, ანუ, ცვლილება, რომელიც შესაძლოა, მივიჩნიოთ, როგორც პრეცედენტული სამართლის განვითარების შესამჩნევი ხაზის ასახვა. შესაბამისი შიდა სამართლის შეფასების შემდეგ სასამართლომ დაასკვნა, რომ **საქმების – S.W. v. the United Kingdom** და **C.R. v. the United Kingdom** – საპირისპიროდ, არსებული პრეცედენტული სამართლიდან გადახვევა მომჩივნის საქმეში არ წარმოადგენდა (არ შეესაბამებოდა/ უთანაბრდებოდა) სისხლის სამართლის ინტერპრეტაციას, რომელიც ისწრაფვის განავითაროს პრეცედენტული სამართლის შესამჩნევი ხაზი, მაგრამ ნაცვლად ამისა, ადგილობრივმა სასამართლოებმა ვერ განჭვრიტეს მომჩივნის მიმართ ამის გამოყენება და მოახდინეს მისი (მომჩივნის) განაჩენის მოდიფიცირება (შეცვლა) მომჩივნის საზიანოდ, მოითხოვეს რა უფრო ხანგრძლივი სასჯელის გამოტანა, რითაც დაირღვა მე-7 §1 მუხლის მეორე წინადადების მოთხოვნები.

ზემოთ ხსენებულ ორივე საქმეში დიდმა პალატამ გარკვევით გაიმეორა სისხლის სამართლის რეტროაქტიული გამოყენების აკრძალვის აბსოლუტური ბუნება პირის (ინდივიდის) საზიანოდ.

– *Camilleri v. Malta* – გადაწყვეტილებაში სასამართლომ განიხილა ახალი საკითხი სისხლის სამართლის განჭვრეტადობასთან დაკავშირებით. მან აღნიშნა, რომ იმ სიტუაციასთან დაკავშირებით, რომლის თაობაზეც ჩიოდნენ, ადგილობრივი სამართალი ვერ უზრუნველყოფდა რაიმე მითითებას ასეთ გარემოებებში, რომელშიც სასჯელის კონკრეტული ზომა უნდა გამოყენებულიყო და პროკურორს ჰქონდა თავისუფალი დისკრეციის უფლება, გადაეწყვიტა იმავე დანაშაულის ჩადენისთვის მინიმალური სასჯელის დაკისრება. ეროვნული სასამართლოები შეზღუდულები იყვნენ პროკურორის გადაწყვეტილებით და არ შეეძლოთ კანონით გათვალისწინებული მინიმალური ზღვარის ქვემოთ სასჯელის დაკისრება. ნებისმიერი წუხილი, რაც შესაძლოა მათ გამოეთქვათ, ეხებოდა მხოლოდ პროკურორის დისკრეციის გამოყენებას. სასამართლომ დაასკვნა, რომ ასეთი მდგომარეობა არ შეესაბამებოდა სისხლის სამართლის განჭვრეტადობის მოთხოვნებს კონვენციის მიზნებიდან გამომდინარე და ვერ უზრუნველყოფდა ეფექტურ დაცვას თვითნებური დასჯის მიმართ, რითაც ირღვეოდა კონვენციის მე-7 მუხლი.

ამას გარდა, კონვენციის მე-7 მუხლის მიხედვით, სასამართლომ განიხილა პირის მიმართ სასჯელის დაკისრება (ქონების კონფისკაციით), რომლის მიმართაც მიმდინარეობდა დევნა, მაგრამ არ იყო მსჯავრდებული. გადაწყვეტილებაში (რომელიც ჯერ საბოლოო არ არის) – *Varvara v. Italy* – მომჩივანს ბრალი წარედგინა უკანონო მშენებლობის გამო, მაგრამ მოგვიანებით მის წინააღმდეგ საქმის წარმოება ხანდაზმულობის გამო შეწყდა. ამის მიუხედავად, სასამართლოებმა განკარგულება გასცეს მინისა და შენობების კონფისკაციის თაობაზე.

საქმე – *Sud Fondi Srl and Others v. Italy* – წარმოადგენს სასამართლოს მიდგომის განვითარებას, რომელშიც მომჩივნები გაამართლეს. წარმოდგენილ საქმეში განხილვები შეწყდა, რადგან ვერ დადგინდა ბრალეულობა (ან უდანაშაულობა). რაც შეეხება სტრასბურგის სასამართლოს, და მის პრეცედენტულ სამართალს კონვენციის 6 §2 მუხლის მიხედვით, მისთვის მიუღებელია, რომ პირი შესაძლოა დაიტანჯოს სისხლის სამართლის სასჯელით, ვიდრე უპირველესად არ იქნება დადგენილი მისი ბრალეულობა. ამ პრინციპის მხარდასაჭერად, სასამართლომ დაადგინა, მაგალითად, რომ მე-5 §1 (ა) მუხლით გათვალისწინებული კანონიერი დაკავება მოითხოვს კომპეტენტური სასამართლოს „ბრალდებას“ და მე-6 §2 მუხლის მიხედვით, პირი ითვლება უდანაშაულოდ „ვიდრე კანონის თანახმად არ დადასტურდება მისი ბრალდებულობა“. სასამართლოს აზრით, წარმოდგენილ საქმეში დაკისრებული კონფისკაციის ძალაში დარჩენის შემთხვევაში დაირღვევა კანონიერების ცნება, რომელიც თან ახლავს მე-7 მუხლს. ცნებები – „დამნაშავეა“, „სისხლისსამართლებრივი დანაშაული“ და „სასჯელი“, რომლებსაც შეიცავს მე-7 მუხლი, ინტერპრეტირებულია იმ ნორმის სასარგებლოდ, რომელიც მოითხოვს, რომ პირი შეიძლება დაისაჯოს მხოლოდ ერთხელ იმ შემთხვევაში, თუ იგი დამნაშავედ იქნება ცნობილი მასზე დაკისრებული სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში. ნებისმიერი საბოლოო გამამტყუნებელი ვერდიქტის არარსებობის შემთხვევაში, აღნიშნული მომჩივნის საქმეზე, სასამართლოს შეუძლია დაასკვნას, რომ მინისა და შენობის კონფისკაცია წარმოადგენს კონვენციის მე-7 მუხლის დარღვევას.

ეფექტური მისაგებლის უფლება (მუხლი 13)

ზემოხსენებულ საქმეში – *M.A. v. Cyprus* – მომჩივანი ჩიოდა კონვენციის მე-13 მუხლის დარღვევაზე, მე-2 და მე-3 მუხლების მითითებით, რომ არ არსებობდა ავტომატურად შემაჩერებელი ეფექტის მქონე რაიმე ღონისძიება მის წინააღმდეგ გაცემული დეპორტაციის ბრძანების წინააღმდეგ. ვინაიდან მას მინიჭებული ჰქონდა ლტოლვილის სტატუსი

ტუსი, მას აღარ შეეძლო მოეთხოვა, ყოფილიყო „მსხვერპლი“ მე-2 და მე-3 მუხლების მიხედვით. ამის მიუხედავად, სასამართლომ დაადგინა, რომ *ipso facto* არ აცხადებს დაუშვებლად მის საჩივარს კონვენციის მე-13 მუხლის მიხედვით, ხსენებულ მე-2 და მე-3 მუხლებთან ერთად, დაადგინა რა საქმეში დარღვევა დეპორტაციის ბრძანების წინააღმდეგ დაუყოვნებლივი შემაჩერებელი ეფექტის არარსებობის გამო.

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები

პირადი და ოჯახური ცხოვრების, საცხოვრისისა და კორესპონდენციის დაცვის უფლება (მუხლი 8)

გამოყენება

ზემოხსენებული საქმე – *Oleksandr Volkov* – ეხება მოსამართლის გათავისუფლებას „ფიცის დარღვევის“ გამო. სასამართლომ დაადგინა, რომ ამგვარი გათავისუფლება, პროფესიული მიზეზის გამო, ადგენს მის უფლებაში ჩარევას „პირადი ცხოვრების“ უფლებასთან მიმართებით მე-8 მუხლის მიხედვით. მოსამართლის გათავისუფლებამ დააზიანა მისი ურთიერთობები მრავალ ადამიანთან, პროფესიული ხასიათის ურთიერთობების ჩათვლით. გარდა იმისა, რომ ამას ჰქონდა მომჩივნის „შიდა წრეზე“ გავლენა, რადგან სამსახურის დაკარგვას უნდა მოჰყოლოდა ხელშესახები შედეგები პირადად მისთვის და მისი ოჯახის წევრების მატერიალურ კეთილდღეობასთან დაკავშირებით. უფრო მეტიც, მიიჩნევა, რომ მომჩივნის გათავისუფლების მიზეზით – სა-მოსამართლო ფიცის გატეხვა – დაზარალდა მისი პროფესიული რეპუტაცია. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-8 მუხლი.

შეიძლება თუ არა კონვენციის მე-8 მუხლი, რომელიც ითვალისწინებს რეპუტაციის დაცვის უფლებას, გამოყენებული იყოს მომჩივნის სასარგებლოდ, როცა მისი ოჯახის გარდაცვლილი წევრის რეპუტაცია სავარაუდოდ შეილახა?

გადანყვეტილება – *Putistin v. Ukraine* – პასუხს სცემს ამ კითხვას. სასამართლოს ადრე არ ჰქონდა გადანყვეტილი მომჩივნის ოჯახის წევრის რეპუტაციის დაზარალება შეიძლებოდა თუ არა მიჩნეულიყო მომჩივნის პირად ცხოვრებაში ჩარევად.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ პირის ოჯახის გარდაცვლილი წევრის რეპუტაციამ შესაძლოა, კონკრეტულ გარემოებებში, იქონიოს გავლენა პირის პირად ცხოვრებასა და იდენტობაზე, იმის გათვალისწინებით, რომ არსებობდა საკმაოდ მჭიდრო კავშირი დაზარალებულ პირსა და მისი ოჯახის ზოგად რეპუტაციას შორის. სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივანს არ ანუხებდა სადავო საგაზეთო სტატია, რომელიც, მისი მტკიცებით, ავრცელებდა ინფორმაციას, რომ მისი გარდაცვლილი მამა თანამშრომლობდა გესტაპოსთან. იმ მტკიცების მიუხედავად, რომ გესტაპოსთან პირის თანამშრომლობა იყო სერიოზული საკითხი, სადავო სტატია არ აცხადებდა, რომ მომჩივნის მამა თანამშრომლობდა გესტაპოსთან და მართლაც, არსად იყო მოხსენიებული მომჩივნის მამის სახელი. ამის მიუხედავად, არ შეიძლება გამორიცხულიყო, რომ სტატიის მკითხველს შესაძლოა ეპოვა კავშირი სტატიასა და მომჩივნის მამას შორის, ეს იყო შორეული ალბათობა და უნდა გამოენვია მხოლოდ მარგინალური და არაპირდაპირი ეფექტი მომჩივნის რეპუტაციის უფლებაზე. შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ ხელისუფლების წარმომადგენლებს არ დაუშვიათ დარღვევა თავიანთი მოვალეობების შესრულებისას, უზრუნველყოთ მომჩივნის უფლების დაცვა რეპუტაციაზე, როგორც ეს მე-8 მუხლითაა გარანტირებული. სასამართლომ მიიჩნია, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-8 მუხლი.

პირადი ცხოვრება

საქმე – Soderman v. Sweden – ეხება არასრულწლოვნის ფიზიკური ხელშეუხებლობის დარღვევას კერძო პირის მიერ. მომჩივნის მამინაცვალს ჰქონდა მცდელობა მათი სახლის აბაზანაში ფარულად გადაელო იგი შიშველი, მაგრამ გოგონამ აღმოაჩინა ფარული კამერა. იმ დროს მომჩივანი 14 წლის იყო. ფირი ისე დანვეს, რომ არავის უნახავს. მამინაცვალს ბრალი დასდეს სექსუალურ ძალადობაში და გოგონამ მოითხოვა კომპენსაცია სისხლისსამართლებრივი განხილვებისას. სააპელაციო სასამართლომ საბოლოოდ გაამართლა მამინაცვალი და უარყო მოთხოვნა კომპენსაციაზე. კერძოდ, ადგილობრივმა სასამართლოებმა განაცხადეს, რომ შესაბამისი კანონმდებლობის მიხედვით, პირის გადაღება მისი თანხმობის გარეშე თავისთავად არ წარმოადგენს დანაშაულს.

სასამართლოს წინაშე მომჩივანმა განაცხადა, რომ თავის ქვეყანაში მოქმედი საკანონმდებლო სისტემა საქმის განხილვის პერიოდში ვერ უზრუნველყოფდა იმ საშუალებებით, რომლებიც დაიცავდა მას თავისი მამინაცვლის ქმედებებისგან.

დიდმა პალატამ თავის გადაწყვეტილებაში კვლავ გაიმეორა სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებები კონვენციის თანახმად, რათა დაიცვას ბავშვთა ფიზიკური და გონებრივი კეთილდღეობა კერძო პირთა ქმედებებისგან. მან აღნიშნა, რომ დაზარალდა მომჩივნის პირადი ცხოვრების უალრესად ინტიმური ასპექტი და არ განხორციელებულა მასზე ფიზიკური ძალადობა, შევიწროება თუ კონტაქტი, სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო ქმედებები ხვდებოდა კონვენციის მე-8 მუხლის ფარგლებში.

დიდმა პალატამ აირჩია პალატისგან განსხვავებული მიდგომა, მიიჩნია რა, რომ მიზანშეწონილი იყო განეხილა, შესაბამის დროს მოპასუხე სახელმწიფოს ჰქონდა თუ არა „ადეკვატური სამართლებრივი ჩარჩო მომჩივანის დაცვის უზრუნველსაყოფად“ ამგვარი ქმედებების საწინააღმდეგოდ. იმის განსაზღვრისას, შეასრულა თუ არა სახელმწიფომ მე-8 მუხლით გათვალისწინებული პოზიტიური ვალდებულებები, სასამართლომ შეაფასა სამოქალაქო და სისხლის სამართლის თითოეული ღონისძიება, რომელიც, სავარაუდოდ, ხელმისაწვდომი იყო მომჩივნისთვის ადგილობრივ დონეზე სადავო ქმედებების დროს, რათა დადგინდეს, მიეცა თუ არა ადგილობრივი კანონმდებლობით მას დაცვის მისაღები ხარისხი. სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ არ შეასრულა მასზე დაკისრებული ვალდებულებები, რადგან შესაბამის დროს, ეროვნულ დონეზე ადგილობრივი კანონმდებლობის მიხედვით არ არსებობდა რაიმე ღონისძიება, არც სამოქალაქო და არც სისხლის სამართლის, რომელიც მომჩივანს მიაჩნებდა ეფექტურ დაცვას მისი პირადი ხელშეუხებლობის დარღვევის წინააღმდეგ, საქმეში არსებული სპეციფიკური გარემოებების გათვალისწინებით.

ზემოხსენებულ **Oleksandr Volkov**-ის **გადაწყვეტილებაში** განხილულია, იყო თუ არა მოსამართლის გათავისუფლება მე-8 მუხლთან შესაბამისობაში. სასამართლომ შეაფასა გამოყენებული კანონმდებლობის „ხარისხი“ და განაცხადა ის მიზეზები, თუ რატომ არ დააკმაყოფილა ასეთი სადისციპლინო სასჯელის დაკისრებამ განჭვრეტადობის მოთხოვნები და მე-8 §2 მუხლის მიხედვით შესაბამისი დაცვის უზრუნველყოფა თვითნებობის წინააღმდეგ. გადაწყვეტილება ადგენს სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს საკანონმდებლო სიზუსტის მოთხოვნაზე სადისციპლინო წესებისა და სასჯელების შედგენისას. აღნიშნა რა, სხვადასხვა ნაკლოვანება მოქმედი სადისციპლინო წარმოების ფარგლებში, სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა მე-8 მუხლი.

სასამართლომ კვლავ განამტკიცა თავის მსჯელობაში პირადი (პერსონალური) მონაცემების დაცვის მნიშვნელობა:

– პირველად, ის შეეხო იმ პირთა დნმ-ის მასალის შეგროვების, შენახვისა და გამოყენების უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ საკითხებს, რომლებიც მსჯავრდებულნი იყვნენ სისხლის სამართლის მძიმე დანაშაულისთვის (**გადაწყვეტილება – *Peruzzo and Martens v. Germany***). ***S. and Marper v. the United Kingdom***-ის საქმეში კი პირიქით, სასამართლო შეეხო ორი მომჩივნის დნმ-ის პროფილის შენახვას, რომლებიც არ იყვნენ მსჯავრდებულნი რაიმე დანაშაულის ჩადენისთვის. მომჩივნები საქმეში – ***Peruzzo and Martens*** – გასამართლდნენ სხვადასხვა მძიმე დანაშაულის ჩადენის გამო და ჩიოდნენ, რომ უფრედული მასალა არ იყო მათგან აღებული (მოგროვებული) და შენახული მონაცემთა ბაზაში დნმ-ის პროფილის ფორმატში, მომავალში შესაძლო სისხლის სამართლის დანაშაულის გამოძიების ხელშეწყობის მიზნით.

სასამართლომ დაადგინა, რომ შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა უზრუნველყოფს ჯეროვან დაცვას დნმ-ის მასალისა და პროფილის ყოველსომცველი და განურჩეველი ალებისა და შენახვის საწინააღმდეგოდ. ის ასევე მოიცავს დაცული პირადი (პერსონალური) მონაცემების არასწორად გამოყენების საწინააღმდეგო გარანტიებს და ხელისუფლებას ავალდებულებს, გადასინჯოს რეგულარული ინტერვალებით დნმ-ის პროფილების შენახვის განგრძობითი დასაბუთება. შედეგად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ ჩარევა აუცილებელი და თანაზომიერი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

– საქმეში – ***Avilkina and Others v. Russia*** – სანქტ-პეტერბურგის პროკურორის მოადგილემ მითითება მისცა ქალაქის საავადმყოფოებს, ეცნობებინათ მისთვის იელოვას მონემების ყოველი უარი სისხლის გადასხმაზე. აღნიშნული ზომა მიღებული იყო საჩივრის საფუძველზე პირველი მომჩივნის ქმედებების თაობაზე. სამედიცინო მონაცემები მეორე და მეოთხე მომჩივნებთან დაკავშირებით, რომლებიც შესაბამის დროს იყვნენ ჰოსპიტალიზებულნი, გამჟღავნდა პროკურატურაში მათი თანხმობის გარეშე.

აღნიშნულმა საქმემ სასამართლოს შესაძლებლობა მისცა კიდევ ერთხელ გაესვა ხაზი კონკრეტულ მონაცემთა დაცვის საჭიროების გარანტიებს პირადი (პერსონალური) ჯანმრთელობის შესახებ ინფორმაციის თვითნებური კომუნიკაციის წინააღმდეგ, ამგვარი მონაცემების სენსიტიურობის გათვალისწინებით. სასამართლომ, ზემოხსენებული საქმის – ***S. and Marper*** – მიდგომებიდან გამომდინარე, ყურადღება მიმართა კანონის ხარისხში არსებულ ხარვეზებზე, როგორც აუცილებელი ტესტის გამოცდის კონტექსტში. სასამართლოს შეეძლო დათანხმებოდა, რომ პაციენტისა და საზოგადოების ინტერესი – სამედიცინო მონაცემთა კონფიდენციალურობის დაცვა – შესაძლოა გადანონოს გამოძიების საჭიროებამ და დანაშაულის დასჯამ. ამის მიუხედავად, სასამართლომ აღნიშნა, რომ წინა საქმეების საპირისპიროდ, მომჩივნების მიმართ არ წარმოებულა გამოძიება და არც არსებობდა რაიმე მტკიცებულება იმის საფარაუდოდ, რომ განხორციელდა ზეწოლა მათზე სისხლის გადასხმაზე უარის თქმის გამო. მომჩივნებს არ მიეცათ შესაძლებლობა, წინააღმდეგობა გაენიათ მათი ჯანმრთელობის შესახებ მონაცემების გამჟღავნებაზე და ფაქტობრივად საერთოდ არც ეცნობათ მათი საქმეების პროკურატურაში გადაგზავნის თაობაზე. სასამართლო განსაკუთრებით კრიტიკული იყო იმ ფაქტის მიმართ, რომ კანონმდებლობა არ ადგენდა რაიმე კონკრეტულ შეზღუდვებს პროკურატურის უფლებამოსილებაზე, რომელიც გულისხმობდა პირის სამედიცინო ჩანაწერების გამჟღავნების მოთხოვნას.

სასამართლომ თავის პრეცედენტულ სამართალში განავითარა და დაადგინა ურთიერთქმედება თავისუფალ სიტყვასა და ინტერნეტთან დაკავშირებულ პირად უფლებებს შორის, დაეყრდნო რა გადაწყვეტილებებს საქმეში – ***Times Newspapers Ltd v. the United Kingdom (nos. 1 and 2)***:

– **გადანყვეტილება – *Wegrzynowski and Smolczewski v. Poland*** – ეხება გაზეთის ინტერნეტ-გვერდიდან სტატიის ამოღების თაობაზე მიმდინარე განხილვებს. დაბეჭდვისთანავე ადგილობრივმა სასამართლოებმა სტატია მიიჩნიეს ცილისმწამებლურად. მომჩივნებმა მოუგეს ორ ჟურნალისტს და გაზეთს სადაო პუბლიკაციის დაბეჭდვის შემდეგ გამართული პროცესი და მას შემდეგ აღნიშნული სტატია აღარ გამოქვეყნებულა ისე, რომ არ ყოფილიყო მითითებული სასამართლოს გადაწყვეტილების შედეგი. მათი შემდგომი ქმედებები ზიანის ხელახლა მინიჭებისა და სტატიის ამოღებაზე წარუმატებლად დასრულდა. ისინი ჩიოდნენ, რომ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო მათი უფლებების დაცვა მათი რეპუტაციის თვალსაზრისით, თუმცა სასამართლომ არ გაითვალისწინა ეს არგუმენტი.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მე-8 მუხლის მიხედვით დადგენილი სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებები ასევე უნდა ითვალისწინებდეს მე-10 მუხლით გათვალისწინებულ მედიის წარმომადგენლების უფლებებს და იმ გადამწყვეტ როლს, რომელსაც ახლა ასრულებს ელექტრონული არქივი სიახლეების დაცვასა და კომუნიკაციაში, ასევე საზოგადოების ინფორმირებულებაში. კონვენციის მე-10 მუხლი იცავდა საზოგადოების ლეგიტიმურ ინტერესს ინტერნეტში პრესის არქივზე ხელმისაწვდომობისას. მეორე მომჩივანს შეეძლო წამოეჭრა საკითხი ცილისმწამებლური სტატიის ონლაინ ხელმისაწვდომობის თაობაზე, როდესაც იხილებოდა პირველი სამოქალაქო სარჩელი. ადგილობრივმა სასამართლოებმა ამის მიუხედავად უარყვეს შესაძლებლობა, წარემართათ საკითხი შესაბამის ეტაპზე. სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანი იყო, რომ მოცემული საკანონმდებლო ჩარჩო ფაქტობრივად უფლებას აძლევდა მომჩივნებს, წამოეწყათ მეორე საქმე და გამორიხული იყო, რომ ისინი ასე მოქცეულიყვნენ *res judicata*-ს პრინციპის მოქმედების გამო. ისინი ითხოვდნენ, რომ გაცემულიყო ბრძანება სტატიის ამოღების თაობაზე თავიანთ მეორე სარჩელში. სასამართლომ, დაეთანხმა რა ადგილობრივ სასამართლოებს, აღნიშნა, რომ სასამართლოების როლი არ იყო ისტორიის ხელახალ გადწერაში, ცილისმწამებლური პუბლიკაციების ყველა კვალის წაშლაში. მეორე მომჩივანს შეეძლო მოეთხოვა სტატიაში შესწორების შეტანა, ადრეული გადაწყვეტილების მითითებით, რომელიც ადგენდა, რომ სტატია იყო ცილისმწამებლური. მოპასუხე სახელმწიფომ შეასრულა თავისი მოვალეობები, რათა დაეცვა ბალანსი მე-10 და მე-8 მუხლებით გარანტირებულ უფლებებს შორის და შესაბამისად, არ დარღვეულა კონვენციის მე-8 მუხლი.

საქმეში – *Vilnes and Others v. Norway* (რომელიც არ არის საბოლოო) – სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო პროფესიით მყვინთავი მომჩივნების უფლებების დაცვა, მიუხედავად არსებითი ინფორმაცია იმ რისკებთან დაკავშირებით, რაც უკავშირდებოდა სწრაფი დეკომპრესიის მონოპოლიზაციას. მომჩივნები მონაწილეობდნენ ჩრდილოეთის ზღვის ღრმა წყლებში მიმდინარე ოპერაციებში, კერძოდ, საცდელ ყვინთვებში. ისინი დაიქირავეს დაივიზგურმა კომპანიებმა, რომელთაც კონტრაქტი ჰქონდათ გაფორმებული ნავთობკომპანიასთან, რომელიც ახალ ჭაბურღილებს თხრიდა. მომჩივნებს, პროფესიული საქმიანობიდან გამომდინარე, გაუჩნდათ ჯანმრთელობის პრობლემები, რამაც ისინი ქმედუუნარო გახადა. მათ დაენიშნათ შესაბამისი პენსია და სხვა დახმარებებს შორის *ex gratia* კომპენსაცია სახელმწიფოს მხრიდან. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ ხელმომწერ სახელმწიფოებს მე-8 მუხლით ეკისრებათ ვალდებულება უზრუნველყონ ხელმისაწვდომობა მნიშვნელოვან ინფორმაციაზე, რაც შესაძლებლობას მისცემს პირებს, შეაფასონ თავიანთი ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის რისკები. სასამართლომ დაამატა, რომ კონკრეტულ გარემოებებში ეს ვალდებულება შესაძლოა, ასევე ასრულებდეს მოვალეობას უზრუნველყოს ასეთი ინფორმაცია და დააკონკრეტა, რომ ამ ვალდებულების ფარგლები არ იყო შეზღუდული იმ რისკებით, რომლებიც უკვე მატერიალიზებული იყო, მაგრამ შეიცავ-

და პროფესიულ რისკებს.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ შესაბამის დროს სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო დაივინგური კომპანიების სრული ტრანსპარენტულობა, როდესაც მომჩივნებს მოუწიათ შესაბამისი მყვინთავი მონყობილობების გამოყენება. მყვინთავებს შესაბამისად, უარი ეთქვათ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე დეკომპრესიის დროის განსხვავებებსა და დეკომპრესიის აპარატის გამოყენების შედეგებზე, რომლის თანახმადაც, დეკომპრესიის მონყობილობების გამოყენება ხანმოკლე დეკომპრესიის პერიოდით შესაძლოა საზიანო ყოფილიყო მათი ჯანმრთელობისა და სიცოცხლისათვის. შედეგად, მყვინთავებს არ შეეძლოთ შეეფასებინათ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკები. სასამართლომ განსაკუთრებული მიდგომა გამოიჩინა იმ ფაქტის მიმართ, რომ კომპანია, რომელიც წარმართავს ჩრდილოეთ ზღვაში ოპერირებას, არ აწარმოებს თავის დეკომპრესიის მონყობილობებს, მას არ წარუდგენია თავისი მონყობილობები ხელისუფლებისთვის. კომპანიებს უფლება ჰქონდათ, საიდუმლოდ შეენახათ თავიანთი მონყობილობები, კომპეტენტური მიზეზებიდან გამომდინარე. ამის მიუხედავად, იმის გათვალისწინებით, რომ შესაბამის დროს საჩივრები იყო გამოთქმული სხვადასხვა დეკომპრესიის მონყობილობების გამოყენებასთან დაკავშირებით, რომელიც იცვლებოდა მაღალი სისწრაფიდან ძალიან ნელზე, სახელმწიფოს უნდა აეტეხა განგაში, რათა უზრუნველყო მყვინთავები მათ ხელთ არსებული ყველა საჭირო ინფორმაციით, რომ შესძლებოდათ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული რისკების შეფასება.

ეს გადაწყვეტილება დასძენს: სახელმწიფოს ვალდებულებაა უზრუნველყოს, რომ კერძო კომპანიებმა პატივი სცენ მუშათა უფლებებს, რათა მათ შეაფასონ თავიანთი პროფესიული რისკები.

პირადი ცხოვრება და საცხოვრისი

ზემოხსენებულ საქმეში – *Eremia* – ქმრის ძალადობისა და თავდასხმის მსხვერპლი ქალბატონის შვილები ჩიოდნენ მამის ძალადობრივი და შეურაცხმყოფელი ქმედებების გამო თავიანთი დედის მიმართ. ადგილობრივმა ხელისუფლებამ აღიარა, რომ ბავშვების ფსიქოლოგიურ კეთილდღეობას მიაღწა ზიანი, რადგან ისინი ხშირად ხდებოდნენ მამის მხრიდან დედაზე განხორციელებული ძალადობის მოწმენი და გასცეს დედისა და ბავშვების დაცვის განკარგულება. ამის მიუხედავად, მამამ მაინც დაარღვია ბრძანება და კვლავ გააგრძელა ძალადობა. ხელისუფლებამ იცოდა მისი ქმედებების შესახებ, მაგრამ არ მიიღო რაიმე ეფექტური ზომა და მოძალადე ქმარი გათავისუფლდა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან. სასამართლომ დაასკვნა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-8 მუხლი ბავშვებთან დაკავშირებით, რადგან სახელმწიფომ ვერ შეასრულა მასზე დაკისრებული პოზიტიური ვალდებულებები, დაეცვა ისინი, როგორც მონყვლადი პირები.

პირადი ცხოვრება, საცხოვრისი და მიმონერა (კორესპონდენცია)

სასამართლომ ასევე განიხილა საკითხი, რომელიც ეხებოდა საგადასახადო ორგანოს საგამოძიებო სამსახურის მიერ კომპიუტერის სერვერზე სხვადასხვა კომპანიის გაზიარებული ინფორმაციების მიღებას. საქმეში – *Bernh Larsen Holding As and Others v. Norway* – საგადასახადო ორგანოებმა მოსთხოვეს კომერციულ კომპანიას, რომ ნება დაერთო საგადასახადო აუდიტისთვის გადაელო მონაცემთა ასლი თავის სერ-

ვერზე – ელექტრონულ ფორმატში შენახული დოკუმენტების ჩათვლით, ასევე ის მასალა, რომელიც საერთოდ არ ეხებოდა აუდიტის თემას და იგი აღნიშნულ სერვერს ინანილებდა სხვა კომპანიებთან ერთად. კომპანიების არგუმენტი იმის თაობაზე, რომ საგადასახადო ორგანოებს შეეძლოთ შეეფასებინათ მხოლოდ ის ფაილები, რომლებიც შეიცავდნენ საგადასახადო გადარიცხვებს ან საგადასახადო ანალიზს, უარყვეს ადგილობრივმა სასამართლოებმა. საჩივრის დაუშვებლად ცნობის დადგენისას სასამართლომ მიუთითა ეფექტური და ადეკვატური დაცვის არსებობაზე, შესაბამისი სასამართლებრივი ნორმების ხელყოფის საწინააღმდეგოდ. მან აღნიშნა, რომ საჯარო ინტერესი თანაზომიერი ინსპექციის განხორციელებისას საგადასახადო გადარიცხვების მიზნებისთვის, არ უნდა არღვევდეს კომპანიის უფლებას, პატივი სცეს „საცხოვრისს“, „კორესპონდენციას“ და დაიცვას მათთან მომუშავე პირების უფლებები.

ოჯახური ცხოვრება

სასამართლომ კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ ხელმომწერ სახელმწიფოებს არ ევალებათ გააფართოონ მეორე მშობლის შვილად აყვანის უფლება დაუქორწინებელ წყვილებთან მიმართებით (*X and Others v. Austria*).

საქმეში – X v. Latvia – სასამართლომ იმსჯელა, პროცედურული ვალდებულებების ფარგლებზე, რომელიც ეროვნულ სასამართლოებს ეკისრებოდა ჰააგის 1980 წლის 25 ოქტომბრის კონვენციის გამოყენებასთან დაკავშირებით, ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების თაობაზე. მომჩივნის გოგონამ პირველი რამდენიმე წელი გაატარა ავსტრალიაში და სამი წლისა და ხუთი თვის ასაკში წაიყვანა დედამ ლატვიაში მამის ნებართვის გარეშე. მამის მოთხოვნით, ლატვიის ხელისუფლების წარმომადგენლებმა განკარგულება გასცეს ბავშვის „დაუყოვნებლივ დაბრუნებაზე“ ავსტრალიაში, ჰააგის კონვენციის საფუძველზე.

დიდმა პალატამ გაიმეორა რომ არსებობდა ფართო კონსენსუსი – საერთაშორისო სამართლის გამოყენებით – იმ იდეის მხარდასაჭერად, რომ ბავშვებთან დაკავშირებულ ყველა საქმეში უმთავრესი მათი საუკეთესო ინტერესები უნდა იყოს. ეს უშუალოდ გამომდინარეობს არა მხოლოდ კონვენციის მე-8 მუხლიდან, არამედ აგრეთვე ჰააგის კონვენციიდან, რომ ბავშვის მყისიერი დაბრუნების თაობაზე ბრძანების გაცემა თავის საცხოვრებელ ქვეყანაში არ შეიძლება გაიცეს ავტომატურად, ან მექანიკურად.

ეროვნული სასამართლოების მიერ ჰააგის კონვენციის გამოყენებასთან დაკავშირებით, დიდმა პალატამ მისაღებად მიიჩნია, რომ ერთი ასპექტი განემარტა თავის **გადანყვეტილებაში – Neulinger and Shuruk v. Switzerland** – როდესაც უნდა შეფასდეს მოთხოვნა ბავშვის დაბრუნების შესახებ, ეროვნულ სასამართლოებს არ მოეთხოვებათ, მთლიანად, დანვრილებით გამოიკვლიონ ოჯახური მდგომარეობა, მაგრამ არასოდეს დაუკმაყოფილებიათ პროცედურული ვალდებულება.

უპირველესად, „სასამართლოებს არა მხოლოდ უნდა მიეჩნიათ სადავო განცხადებები ბავშვისთვის ‘სერიოზული რისკის’ შემცველად დაბრუნების მომენტში, არამედ ასევე უნდა მიეღოთ განკარგულება, სადაც იქნებოდა ასახული კონკრეტული მიზეზები საქმეში არსებული გარემოებების გათვალისწინებით. უარი, პროტესტის მხედველობაში მიღებით (ბავშვის) დაბრუნებასთან დაკავშირებით, რომელიც ხდება ჰააგის კონვენციის მე-12, მე-13 და მე-20 მუხლების ფარგლებში და არაჯეროვანი და-

საბუთება განკარგულებაში, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა ამგვარი პროტესტი, ნინალმდეგობაში მოდის კონვენციის მე-8 მუხლის მოთხოვნებთან და ასევე გამომდინარეობს ჰააგის კონვენციის მიზნებიდან. ამგვარი მტკიცებულებების განხილვიდან გამომდინარე, რომელიც წარმოდგენილია ადგილობრივი სასამართლოების დასაბუთებში, რაც არ არის ავტომატური და სტერეოტიპული, არამედ ჯეროვნად დეტალურია ჰააგის კონვენციით დადგენილი გამონაკლისების კუთხით, რომელიც მკაცრად უნდა იყოს ინტერპრეტირებული..., არის აუცილებელი.“

მეორე, რაც შეეხება ბავშვის დაბრუნებას „იმ სახელმწიფოში, სადაც მისი ჩვეულებრივი საცხოვრებელია“, სასამართლოები უნდა დარწმუნდნენ, რომ „ადეკვატური გარანტიები დამაჯერებლად არის უზრუნველყოფილი“ იმ სახელმწიფოში, ხოლო ცნობილი რისკის შემთხვევაში, „ხელშესახები დაცვის ზომები“ არის წარმოდგენილი.

ამ საქმეში მომჩივანმა წარმოადგინა ფსიქოლოგის დასკვნა, რომელიც იუწყებოდა, რომ არსებობდა ბავშვისთვის ტრავმის მიყენების რისკი, იმ შემთხვევაში, თუ მას დაუყოვნებლივ დააშორებდნენ დედას. ამის მიუხედავად, რეგიონულმა სასამართლომ უარი განაცხადა, განეხილა მოხსენების დასკვნები ჰააგის კონვენციის მე-13 (ბ) მუხლის ნორმის გათვალისწინებით, მიიჩნია რა, რომ მოხსენება ეხებოდა დაკავების საკითხის ზომებს, რაც დაბრუნების მოთხოვნის თაობაზე საჩივრის ცალკე საკითხი იყო. თუმცა, უარი, მხედველობაში მიეღო ამგვარი მტკიცებულება, რომელიც მომჩივანმა დაასაბუთა პროფესიონალის მიერ გაცემული ცნობით, რომლის დასკვნებიც შესაძლოა ამჟღავნებდა ჰააგის კონვენციის მე-13 (ბ) მუხლის მიხედვით საშიში რისკების არსებობას, ეწინააღმდეგებოდა კონვენციის მე-8 მუხლს. აქედან გამომდინარეობს, რომ ადგილობრივ სასამართლოებს უნდა გაეთვალისწინებინათ აღნიშნული დასკვნები.

მე-8 მუხლი მოითხოვს, რომ ბავშვის მიმართ „საშიში რისკების“ სადავო მტკიცებულება დაბრუნების გათვალისწინებით, ეფექტურად უნდა განხილონ სასამართლოებმა, ხოლო მათი დასკვნები უნდა აისახოს სასამართლოს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებაში – ხელისუფლების წარმომადგენლებს ევალეზობდათ დაეცვათ ჰააგის კონვენციის მე-11 მუხლით დადგენილი შეზღუდული ვადები. შესაბამისად, დაირღვა მომჩივნის უფლება მისი „ოჯახური ცხოვრების“ დაცვის კუთხით.

შედარებით იშვიათი შემთხვევა, რომელიც სასამართლომ განიხილა, ეხება ბავშვის საერთაშორისო გატაცებას, რომელიც მოჰყვა მშობლების განქორწინებას – ისინი სხვადასხვა ქვეყანაში ცხოვრობდნენ. ადგილობრივი ხელისუფლება დადგა ბავშვების რეაქციის წინაშე, რომლებმაც ცალსახად განაცხადეს უარი დედასთან ერთად დაბრუნებაზე სხვა ქვეყანაში (*Raw and Others v. France*). მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვებს არ სურდათ მამის დატოვება, სასამართლომ მიიჩნია, რომ საერთაშორისო სამართლის პრინციპების გამოყენების კონტექსტში (ჰააგის კონვენცია და ბრიუსელის II bis რეგულაცია), მაშინ, როცა ბავშვების აზრი უნდა გათვალისწინებულიყო, მათი მოსაზრებები არ იყო აუცილებლად ჯეროვანი, რათა მოხედინათ ბავშვების დაბრუნების პრევენცია. სასამართლომ დაადგინა, რომ ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლებმა არ მიიღეს ყველა გონივრული ზომა, რათა ხელი შეეწყობა ბავშვების დაბრუნების შესახებ გადაწყვეტილების აღსრულებისთვის.

საქმე – *Zorica Jovanović v. Serbia* – ეხება კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებულ სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებას, როდესაც საქმე გვაქვს ახალდაბადებული ბავშვის საჯარო საავადმყოფოდან გაუჩინარებასთან. მომჩივანი აცხადებდა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო იგი რაიმე ინფორმაციით, რომელიც თავისი ბავშვის ბედს ეხებოდა. ხელისუფლების წარმომადგენლების მიხედვით,

მომჩივნის ბავშვი დაბადებისთანავე გარდაიცვალა სახელმწიფო საავადმყოფოში. გარდაცვლილი ბავშვი არ გადასცემია მომჩივანს, არც აუტოფსიის შედეგები უცნობებით მისთვის და არც – მისი შვილის დასაფლავების ადგილი. მომჩივნის განცხადება მისი შვილის გაუჩინარების შესახებ საბოლოოდ დაუშვებლად იქნა ცნობილი, როგორც დაუსაბუთებელი. სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა, მიუთითა რა *mutatis mutandis*, პრინციპებზე, რომლითაც განპირობებულია სახელმწიფოს ვალდებულება კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით დაკარგული (გაუჩინარებული) ადამიანების ადგილსამყოფლისა და ბედის გათვალისწინებით: გარდაცვლილი ბიჭის სხეული არ გადასცემია მომჩივანს, ან მის ოჯახს და სიკვდილის მიზეზიც არასოდეს დადგენილა; მომჩივანს საერთოდ არ გადასცეს აუტოფსიის შედეგი, არც აცნობეს, თუ როდის, ან სად დაკრძალეს ბავშვი; ბავშვის გარდაცვალება ოფიციალურად არსად დაფიქსირებულა; მომჩივნის მეუღლის მიერ შეტანილი სისხლის სამართლის საჩივარი უარყვეს ყოველგვარი ადეკვატური განხილვების გარეშე; და თავად მომჩივანს ჯერაც არ გააჩნდა რაიმე დამაჯერებელი ინფორმაცია იმაზე, თუ რა შეიძლებოდა დამართვოდა მის შვილს.

საქმეში – *Ageyev v. Russia* – სასამართლომ განიხილა შორსმიმავალი და შეუქცევადი გადაწყვეტილება, რომლითაც გაუქმდა შვილად აყვანის განკარგულება. განკარგულების გაუქმება იქნებოდა დისპროპორციული საქმის გარემოებების მიხედვით: ადგილობრივმა სასამართლოებმა ზედაპირულად გამოიკვლიეს ხელისუფლების წარმომადგენლების მიერ მიწოდებული ინფორმაციის სანდოობა, რომელიც უთითებდა, რომ ბავშვების ჯანმრთელობის მდგომარეობა უგულებელყოფილი იყო; მიუხედავად იმისა, რომ გაუქმების განკარგულებაზე გავლენა მოახდინა სისხლისსამართლებრივმა განხილვებმა, რომელიც მიმდინარეობდა მომჩივნების წინააღმდეგ იმ დროისათვის, ისინი შესაბამისად გამართლდნენ (მოხდა მათი რეაბილიტაცია) ბავშვის მიმართ ძალადობის ბრალდებაში; არანაირი შეფასება არ გაკეთდა ოჯახურ კავშირებზე, რომელიც დამყარდა მომჩივნებსა და ბავშვებს შორის და არანაირი ყურადღება არ მიექცა თითოეული ბავშვის ემოციური და ფსიქოლოგიური მდგომარეობისთვის მიყენებულ ზიანს, რაც შეიძლებოდა გამოენვია ამგვარი (ოჯახური) კავშირების მოულოდნელ განწყვეტას.

გადაწყვეტილება საქმეზე – *Povse v. Austria* – არის პირველი შემთხვევა, როდესაც სახელმწიფოს წინააღმდეგ შეტანილი საჩივარი ითხოვს მოთხოვნის აღსრულებას ბავშვის დაბრუნების საკითხთან დაკავშირებით, ბრიუსელის IIa რეგულაციის მიხედვით – რითაც გამარტივებულია იმ ბავშვების დაბრუნების პროცედურა, რომლებიც უკანონოდ გადაიყვანეს ან დააყოვნეს. ეს საქმე სასამართლოს შესაძლებლობას აძლევს, დაამტკიცოს ის პრინციპები, რომლებიც პირველად შეიმუშავა Bosphorus-ის გადაწყვეტილებაში, განასხვავა რა ფაქტები იმათგან, რამაც განაპირობა მისი ახლანდელი **გადაწყვეტილება საქმეზე – *Michaud v. France***. მომჩივნები, დედა და მისი გოგონა, დაობდნენ კონვენციის მე-8 მუხლის საფუძველზე, რომ ავსტრიის სასამართლოებმა თავი შეიკავეს იტალიის სასამართლოს მიერ მიღებული განკარგულების აღსრულებისგან (რომელიც გაიცა მამის მიერ საჩივრის შეტანის შემდეგ) და არ განიხილეს მათი არგუმენტი, რომ პირველი მომჩივნის იტალიაში დაბრუნება სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნიდა მის კეთილდღეობას და გამოიწვევდა დედისა და შვილის მუდმივ დაშორებას.

სასამართლომ გაიზიარა, რომ ავსტრიის სასამართლომ არ გააკეთა იმაზე მეტი, ვიდრე ის, რომ მოახდინა ევროპის კავშირის სამართლის მიხედვით ნაკისრი ვალდებულებების იმპლემენტაცია, კერძოდ ამოქმედა ბრიუსელის IIa რეგულაციის ნორმები და გასცა განკარგულება ბავშვის დაბრუნებაზე, იტალიის სასამართლოს მოთხოვნის

შესაბამისად, *Michaud*-ს საქმეში არსებული გარემოებების საპირისპიროდ – რომელმაც მოიცვა დირექტივა და შესაბამისად, დისკრეციის გამოყენება, როგორც აღსრულების ღონისძიების ფორმა – ავსტრიის სახელმწიფო ვალდებული იყო, პატივი ეცა იტალიის სასამართლოს მიერ მიღებული დადასტურებული გადაწყვეტილების ნორმებისთვის, რომელიც უთითებდა ბავშვის დაბრუნებას. *Bosphorus*-ის გადაწყვეტილებაში ასახული პრინციპების მიხედვით, ავსტრიის სასამართლოს უნდა ემოქმედა კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებების მიხედვით, იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ევროპის კავშირის სამართლებრივი წესრიგი უზრუნველყოფს ფუნდამენტური უფლებების დაცვას ეკვივალენტური ან თანაზომიერი ფორმით, რაც დადასტურებულია კონვენციის სისტემით და გააჩნია ამგვარი დაცვის უზრუნველყოფის მექანიზმები. სასამართლოს მსჯელობა შემდგომში კვლავ ფოკუსირდა *Bosphorus*-ის გადაწყვეტილებაში ასახული პრინციპების გამოყენებაზე, იმის თაობაზე, უარყვეს თუ არა მომჩივნებმა პრეზუმფცია საქმის გარემოებებში. სასამართლომ დაადგინა, რომ მათ ეს არ მოუხდენიათ.

იტალიის სასამართლომ, მოქმედებდა რა ბრიუსელის IIa რეგულაციით, მოუსმინა მხარეებს და შეაფასა ის გარემოება, გამოიწვევდა თუ არა ბავშვის დაბრუნება მძიმე რისკებს მისთვის. ამას გარდა, *Michaud*-ს გადაწყვეტილების საპირისპიროდ, ავსტრიის სასამართლოებმა წინასწარი განკარგულება გამოითხოვეს ევროპის კავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოსგან, რომელმაც განიხილა რეგულაციის ფარგლები და დაადგინა, სხვა დანარჩენს შორის, რომ მომჩივანთა მდგომარეობის ნებისმიერი სავარაუდო ცვლილება, რომელსაც ადგილი ჰქონდა დაბრუნების ბრძანების გამოცემის შემდგომ, უნდა გადაგზავნილიყო იტალიის სასამართლოებში. სასამართლომ აღნიშნა, რომ *Michaud*-ს საქმეში ასეთი გადაწყვეტილების მიღებას არ ითხოვდნენ, რის შედეგადაც კონტროლის მექანიზმი არ იყო ამოქმედებული. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ თუ იტალიის სასამართლოებში მომჩივნების მიერ შეტანილი რაიმე საჩივარი წარუმატებელი იქნება, მათ შეუძლიათ მეორე საჩივარი შემოიტანონ სასამართლოში. აღნიშნული მიზეზების გათვალისწინებით, საჩივარი უარყოფილ იქნა.

პირადი და ოჯახური ცხოვრება

გადაწყვეტილება – B. v. Romania (no. 2) – ადგენს პრეცედენტულ სამართალს სამართლებრივ დაცვაზე, რომელიც სავალდებულო უნდა იყოს გონებრივად (სულიერად) დაავადებული პაციენტებისთვის, რომლებიც დაექვემდებარნენ ფსიქიატრიულ მკურნალობას, ხოლო მათი შვილები იმყოფებიან სპეციალური მზრუნველობის ქვეშ. სასამართლომ მიიჩნია, რომ სულიერად დაავადებულ პირებს, რომლებიც მოთავსებული არიან ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში, უფლება აქვთ მიიღონ ადეკვატური სამართლებრივი დაცვა და თავინთი შვილების შემდგომი ადგილსამყოფლის გადაწყვეტის საკითხში წამყვანი როლი შეასრულონ. განსაკუთრებული დაცვა, კერძოდ, ადვოკატისა თუ ინტერესების დამცველის დანიშვნა, ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ასეთი მონყვლადი ადამიანებისთვის, რომელთაც მიეცათ შესაძლებლობა, აქტიური მონაწილეობა მიიღონ თავინთი შვილების სხვა საცხოვრებელში მოთავსების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაში და მათი ინტერესები გათვალისწინებული უნდა იყოს ამ პროცედურებში.

ზემოხსენებულ გადაწყვეტილებაში – *Ageyevy v. Russia* – განხილული იყო პერსონალური მონაცემების უნებართვო გამჟღავნება იმ დროს, როდესაც მომჩივნების შვილი იმყოფებოდა საავადმყოფოში. საავადმყოფოს გადაწყვეტილებამ – ბავშვის სამედიცინო მონაცემების გადაცემამ და მათზე მედიის ხელმისაწვდომობამ გამოიწვია კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა.

სასამართლომ პირველად განიხილა სახელმწიფოს შეფასების ზღვარის ფარგლები, როდესაც საუბარია ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის კონტექსტში საკითხის განხილვაზე, ტერორისტული აქტების ჩადენაში მონაწილე მოკლული პირების გვამების თაობაზე (*Sabanchiyeva and Others v. Russia; Maskhadova and Others v. Russia*). ეს საქმეები ეხება ხელისუფლების წარმომადგენლების უარს, დაუბრუნონ მომჩივნებს თავიანთი ნათესავების გვამები, რომლებიც მოკლეს უშიშროების სამსახურის შეიარაღებულმა ძალებმა, რათა შეძლონ მათი დაკრძალვა შესაბამისი წესით. ხელისუფლება დაეყრდნო შიდა სამართლის ნორმებს, რომელიც კრძალავს იმ ტერორისტთა გვამების გადაცემას, რომლებიც ასეთ სიტუაციაში იქნენ მოკლულნი.

სასამართლომ აღიარა, რომ ხელისუფლებას უფლება ჰქონდა, ემოქმედა ტერორისტული აქტების ინფორმაციული და ფსიქოლოგიური გავლენის მინიმიზაციის მიზნით მოსახლეობაზე და ტერორიზმის მსხვერპლთა ნათესავების გრძნობების დაცვის მოსაზრებით. შესაბამისად, მათ შეეძლოთ შეეზღუდათ მომჩივნებისთვის დროის შერჩევა, ადგილი და ფორმა დაკრძალვის ცერემონიისთვის და უშუალოდ ემართათ თავად პროცესია. ხელისუფლებას ასევე შეუძლია, გონივრულად ჩაერიოს, რათა თავიდან აიცილოს მოსალოდნელი არეულობა პროცესიის დროს. ასეთი მოსაზრებები უშუალოდ თავსდება მოპასუხე სახელმწიფოს შეფასების ზღვარის ფარგლებში. თუმცა, აქ საკვანძო საკითხია, იყო თუ არა ხელისუფლების ქმედება პროპორციულობის მოთხოვნის თანაზომიერი. მომჩივნებს უარი ეთქვათ დაკრძალვის ცერემონიაში მონაწილეობაზე, ან რაიმე ფორმით მიეგოთ უკანასკნელი პატივი გარდაცვლილი ნათესავებისთვის. ხელისუფლებამ ვერ შეძლო რაიმე დასაბუთების წარმოდგენა ვერც ერთ საქმეზე. ამგვარად, გამოყენებული კანონმდებლობა ითვალისწინებდა მხოლოდ ავტომატურ უარს და ხელისუფლებას არ შეეძლო ალტერნატიული ზომების განხილვა, რათა უზრუნველყო მასზე დაკისრებული ლეგიტიმური მიზნები (საზოგადოებრივი უსაფრთხოება და სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა), რომელიც გამოიწვევდა თითოეული მომჩივანის კონვენციით გარანტირებული უფლებების ნაკლებ დარღვევას. შესაბამისად, ხელისუფლებამ ვერ შეძლო დაეცვა სამართლიანი ბალანსი ერთმანეთთან კონფლიქტში მყოფ ინტერესებს შორის.

ადგილი, სადაც საპატიმრო განაჩენი უნდა მოიხადოს პირმა, იყო ერთ-ერთი საკითხი, რომელიც სასამართლომ განიხილა **საქმეში – *Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia***. ამ ასპექტზე გადწყვეტილების მიღებისას სასამართლო ეყრდნობოდა თავის დასაბუთებას, რომელიც ყოფილი კომისიის მიერ დადგენილ პრეცედენტულ სამართალშია ასახული. მომჩივნები ჩიოდნენ, რომ ხელისუფლებამ მათ პატიმრობაში ყოფნა მიუსაჯა ძალიან შორეულ კოლონიებში, რომელიც მდებარეობდა მათი სახლებიდან ათასობით კილომეტრით დაშორებულ ადგილზე. ისინი ჩიოდნენ ასევე ამ ღონისძიების შედეგებზე, რაც აისახა მათ ოჯახურ ურთიერთობებზე.

სასამართლომ აღიარა, რომ კოლონიების გეოგრაფიული მდებარეობითა და რუსეთის სატრანსპორტო სისტემის რეალობის გათვალისწინებით, მოსკოვიდან იმ კოლონიებში მგზავრობა იყო უალრესად ხანგრძლივი, დამქანცველი და მტკივნეული გამოცდა, განსაკუთრებით – მომჩივნების პატარა ბავშვებისთვის. იმ დროს, როცა მომჩივნების ოჯახები განსაკუთრებით წვალობდნენ კოლონიათა მდებარეობის სიშორით, მომჩივნები თავის მხრივ ირიბად იტანჯებოდნენ ოჯახის წევრთა მცირე ვიზიტების გამო, რადგან თუ მათ მოათავსებდნენ მოსკოვის სიახლოვეს მდებარე რომელიმე კოლონიაში, უფრო ხშირად შეეძლებოდათ ოჯახის წევრების ნახვა. სასამართლომ აღიარა, რომ აღნიშნულ ზომას ადგილობრივი კანონმდებლობა ედო საფუძვლად. ამას გარდა, მომჩივნების გადაყვანა შორეულ პუნქტში განაჩენის მოსახლეობად, შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც გარკვეული მიზნების მისაღწევად გან-

ხორციელებული ქმედება, რომელსაც მთავრობა ისახავდა მიზნად, კერძოდ, ეს იყო მომჩივანთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და მოსკოვის შემოგარენში არსებული ციხეების გადატვირთულობის თავიდან აცილება. თუმცა, სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო ღონისძიება არაპროპორციული იყო და შესაბამისად, დაუსაბუთებელი.

თავის **გადანყვეტილებებში – *Garnaga v. Ukraine***, რომელიც ეხებოდა მამობის შეცვლის ნებართვაზე უარს და – ***Henry Kismoun v. France***, რომელშიც განიხილებოდა ორი სხვადასხვა გვარის მატარებელი მომჩივნის საკითხი, რომელიც ითხოვდა მხოლოდ ერთი გვარის ტარების უფლებას, სასამართლომ ხელახლა განაცხადა, რომ ხელმომწერი სახელმწიფოები სარგებლობენ შეფასების ფართო ზღვარით, როდესაც აწესრიგებდნენ ინდივიდის სურვილს, შეიცვალოს სახელი. ამის მიუხედავად, ადგილობრივმა ხელისუფლებამ ვერ დაიცვა ბალანსი შესაბამის ინტერესებს შორის, კერძოდ, მომჩივნის კერძო, პირადი ინტერესი თავისი გვარის შეცვლასთან დაკავშირებით და საჯარო ინტერესი სახელის არჩევის რეგულაციის თაობაზე. ორივე საქმეში სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-8 მუხლი, რადგან მომჩივნებისთვის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი არ იყო საკმარისად დასაბუთებული ადგილობრივი კანონმდებლობით ან უფლებამოსილი პირების მიერ თავიანთ გადანყვეტილებებში.

ოჯახური და პირადი ცხოვრება და საცხოვრისი

მოპასუხე სახელმწიფოს მოქალაქეები, რომლებიც მოგზაურთა თანამეგობრობის წევრები არიან, მრავალი წლის მანძილზე ცხოვრობდნენ ერთ-ერთ ქალაქში, რომელსაც თავისი თვითმმართველობა ჰყავს. ისინი ასაჩივრებდნენ გადანყვეტილებას, რომლის თანახმადაც, მათ უნდა სხვა ადგილას გადაეყვანათ ყველა მანქანა, გადაეტანათ კარავი და ნებისმიერი შენობა იმ მიწიდან, რომელზეც ისინი დასახლებულნი იყვნენ 5-დან 30 წლის მანძილზე (***Winterstein and Others v. France***). სადავო მიწა მდებარეობდა იმ ზონაში, რომელიც მიწის დაგეგმარების მიხედვით, კლასიფიცირებული იყო როგორც „ბუნების დაცული ზონა“, ეს იყო იმ სექტორში, სადაც კემპინგების თუ ქარავნების მონყობის ნებართვა იყო გაცემული, რომელიც საჭიროებდა ხელახალ ნებართვას. საფრანგეთის სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ მომჩივნების დასახლება აღნიშნულ მიწაზე წარმოადგენდა მიწით სარგებლობის გეგმის დარღვევას და გასცა განკარგულება მიწის დატოვებაზე, წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ დაეკისრებოდათ ჯარიმა თითოეული გადაცდენილი დღისათვის. სასამართლოს გადანყვეტილება ჯერაც არ აღსრულებულა, მაგრამ მომჩივანთა მნიშვნელოვანი ნაწილი იძულებული გახდა, დაეტოვებინა მიწა ჯარიმის დაკისრების შიშით, რომლის გადახდაც ძალაში რჩება მათთვის, ვინც ჯერ კიდევ აგრძელებს იქ ცხოვრებას. ოთხი ოჯახი გადავიდა საცხოვრებლად სოციალურ სახლებში.

გადანყვეტილება საქმეზე – *Yordanova and Others v. Bulgaria* – ადგენს პრეცედენტულ სამართალს. პროპორციულობის პრინციპი მოითხოვს სიტუაციის სხვადასხვა განხილვას, როდესაც საუბარია მთლიან თემსა და ყოველდღიურობის ძალიან ხანგრძლივ პერიოდზე, როცა პირი გამოსახლებულია საკუთრებიდან, რომელსაც ის უკანონოდ ფლობდა, მაგრამ ამასთან გასათვალისწინებელია, რომ იგი ეკუთვნის უმცირესობათა მონყველად ჯგუფს. ამგვარად, ბოშათა მონყველადი მდგომარეობა და მოგზაურები ნიშნავს იმას, რომ განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს მათ საჭიროებებს და განსხვავებული ცხოვრების წესს. მომჩივნების საქმეში სასამართლომ გამოიყენა ***Yordanova***-ს პრეცედენტული სამართალი იმ სიტუაციასთან მიმართებით, სადაც სადავო მიწა იყო არა მუნიციპალიტეტის საკუთრება, არამედ – კერძო პირის ქონება, რომე-

ლიც არენდით ან თუნდაც დასაკუთრებული ჰქონდათ მომჩივნებს. ამას გარდა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ უამრავი საერთაშორისო და ევროპის საბჭოს ინსტრუმენტები ყურადღებას ამახვილებენ საჭიროებაზე, რომ მოგზაურ ბოშათა იძულებითი გამო-სახლების შემთხვევებში დაინტერესებული პირები უზრუნველყოფილი უნდა იყვნენ ალტერნატიული საცხოვრებლით, გარდა *force majeure* შემთხვევებისა.

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება (მუხლი 9)

ზოგიერთმა კომპლექსურმა საქმემ შესაძლოა დაავალდებულოს სასამართლო, დაიცვას ბალანსი კონვენციით დაცულ ორ, სხვადასხვა უფლებას შორის. ამგვარ სიტუაციებში სასამართლო აღიარებს, რომ სახელმწიფოს გააჩნია შეფასების ფართო ზღვარი კონვენციით გარანტირებულ, ერთმანეთის კონკურენტ უფლებებს შორის ბალანსის დასაცავად.

– საქმეზე – *Sindicatul „Pastorul cel Bun“ v. Romania* – სასამართლოს მოეთხოვებოდა, დაეცვა ბალანსი პროფესიული გაერთიანების შექმნის უფლებასა და რელიგიური გაერთიანებების ავტონომიურობას შორის (იხილეთ ქვემოთ, მუხლი 11);

– საქმე – *Eweida and Others v. the United Kingdom* – ეხებოდა დაქირავებულების უფლებას, დაეცვათ სხვათა უფლებები, განსაკუთრებით – ჰომოსექსუალი წევილების უფლება და მომჩივნების უფლებას მათი რელიგიური მრწამსის საქვეყნოდ აღმსარებლობაზე.

უფლების ხარისხი, ვინმეს მიერ თავისი რელიგიის ღიად აღმსარებლობაზე სამუშაო ადგილას ან პროფესიულ კონტექსტში, ახალი საკითხი იყო სასამართლოსთვის. ზემოხსენებულ გადაწყვეტილებაში – *Eweida and Others* – სასამართლომ შეაჯამა თავისი პრეცედენტული სამართალი ამ სფეროში. სხვა საკითხებს შორის, აღნიშნულ საქმეში დაქირავებულის დრესკოდი უფლებას არ იძლეოდა, პირს შესამჩნევი ფორმით ეტარებინა ჯვარი. სასამართლომ დაადგინა, რომ შიდა კანონმდებლობაში აშკარა დაცვის არარსებობა თავისთავად არ გულისხმობს იმას, რომ პირის მიერ რელიგიური აღმსარებლობის გამოხატვის უფლება რელიგიური სიმბოლოს ტარებით სამუშაო ადგილას, არაჯეროვნად იყო დაცული. სასამართლომ აღიარა, რომ სახელმწიფოს ჰქონდა შეფასების ფართო ზღვარი კონვენციით გარანტირებულ, ერთმანეთის კონკურენტ უფლებებს შორის ბალანსის დასაცავად და ასევე ჰოსპიტალურ პირობებში ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვის კონტექსტში.

გამოხატვის თავისუფლება (მუხლი 10)

შეუძლია თუ არა სამაუწყებლო მედიის დაუყოვნებლოვ და ძლიერ გავლენას (ჩარევას) გაამართლოს შეზღუდვები, რომელიც დაწესებულია დემოკრატიული პროცესების დასაცავად, იმ უფლებაზე დაყრდნობით, რომ ასეთი მედია საჯარო დებატებისთვის იყოს გამოყენებული?

დიდმა პალატამ გამოიტანა გადაწყვეტილება საქმეზე – *Animal Defenders International v. the United Kingdom* – სადაც საუბარი იყო ამ საკითხზე. საქმეში არასამთავრობო ორგანიზაციამ, რომელიც სოციალურ საკითხებზე მუშაობს, იჩივლა პოლიტიკური რეკლამების საკანონმდებლო აკრძალვის გამო, როგორც თავიანთი კამპანიის ნაწილი, პრიმატების მიმართ მოპყრობის შესახებ.

სასამართლომ მიუთითა, რომ როდესაც არასამთავრობო ორგანიზაციამ ყურადღება გაამახვილა საჯარო ინტერესის საკითხზე, ის მოქმედებდა „მოდარაჯე ძაღლის როლში“ ისეთივე საჭიროებით, როგორც პრესა. სასამართლომ ასევე განაცხადა, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციის უფლებაა საზოგადო ინფორმაციისა და იდეების გავრცელება, რომლის მიღების უფლებაც აქვს საზოგადოებას, ხელისუფლების სურვილის საწინააღმდეგოდ, დაიცვას დემოკრატიული დებატები და პროცესები ძლიერი ფინანსური ჯგუფების მიერ დამახინჯებისგან, გავლენიანი მედიის უპირატესი ხელმისაწვდომობით. მთავარი საკითხი, რომელიც უნდა გადაჭრილიყო ამ საქმეში, არის ჩარევის პროპორციულობა კონვენციის მიხედვით. დიდმა პალატამ ანალიზისთვის გამოყო რამდენიმე საკითხი: ეროვნული საპარლამენტო და სამართლებრივი განხილვების ხარისხი ამ ზომის აუცილებლობაზე, აკრძალვის არეალი, მისი შეზღუდვები და გამოხატვის თავისუფლების დარღვევის ხარისხი, სხვა ქვეყნებში არსებული მდგომარეობა, სადაც კონვენცია მოქმედებს და სხვა მედიის გამოყენების შესაძლებლობა.

სასამართლომ მნიშვნელოვანი წონა შემატა საპარლამენტო და სასამართლო ორგანოების მკაცრ და რელევანტურ განხილვებს რეგულირების რეჟიმის კრიტიკის თაობაზე და მათ შესაბამის მოსაზრებებს. სასამართლომ აღნიშნა, რომ გაანალიზდა კონვენციით დადგენილი შესაბამისი პრეცედენტული სამართალი და ამ ზომების შესატყვისობა კონვენციასთან ეროვნულ დონეზე იყო განხილული.

სასამართლო ასევე მნიშვნელოვნად მიიჩნევს იმას, რომ აკრძალვა ეროვნულ დონეზე იმგვარად იქნა შემოღებული, რომ გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა რაც შეიძლება მცირე ფორმით ყოფილიყო.

ამას გარდა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ წევრ სახელმწიფოებს შორის კონსენსუსის ნაკლებობა იყო იმაზე, თუ როგორ უნდა დარეგულირებულიყო ფასიანი პოლიტიკური რეკლამა მაუწყებელზე. კონსენსუსის აღნიშნულმა ნაკლებობამ გაზარდა სახელმწიფოსთვის მიკუთვნებული შეფასების ზღვარი, საჯარო ინტერესის საკითხებზე აზრის გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვასთან დაკავშირებით.

ასევე, სხვა მედიაზე ხელმისაწვდომობა იყო მნიშვნელოვანი ფაქტორი პოტენციურად სასარგებლო მედიაზე აკრძალვის პროპორციულობის განსაზღვრისას. მართალია, სამაუწყებლო მედიაში ფასიან რეკლამაზე ხელი არ მიუწვდებოდა, მაგრამ არსებობდა კომუნიკაციის სხვადასხვა მეთოდი მომჩივანი არასამთავრობო ორგანიზაციისთვის ყოველგვარი აკრძალვების გარეშე, მაგალითად: განსაკუთრებით ბეჭდური მედია, ინტერნეტი (სოციალური მედიის ჩათვლით), დემონსტრაციები, პოსტერები და ფლაერები. ამასთან დაკავშირებით, დიდმა პალატამ ასევე გააკეთა კომენტარი ახალი მედიის გავლენაზე, ინტერნეტსა და სოციალურ მედიაზე.

და ბოლოს, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სადავო აკრძალვების გავლენა, რომელიც მომჩივან არასამთავრობო ორგანიზაციაზე გავრცელდა, ვერ გადასწონის სახელმწიფოს მიერ წინ წამოწეულ დამაჯერებელ მიზეზებს, რომ დაასაბუთოს ფასიან პოლიტიკურ რეკლამაზე დაწესებული აკრძალვა გაერთიანებულ სამეფოში არსებულ ტელე-რადიომაუწყებლობაში.

სასამართლოს ასევე ჰქონდა შესაძლებლობა, უფრო განევიტარებინა თავისი პრეცედენტული სამართალი ინტერნეტთან დაკავშირებით თავის მეორე საქმეში – *Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden*, რომელშიც ინტერნეტის საფრთხეები იყო განხილული. საქმე ეხებოდა საავტორო უფლების დარღვევის გამო სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაკისრებას ვებ-გვერდის – „The Pirate Bay“-ის ორი თანადამფუძნებ-

ლის მიმართ, რომელიც ხელს უწყობდა ტორენტ-ფაილების (მუსიკა, ფილმები, თამაშები და ა.შ.) გაზიარებას, მათ შორის მაშინც, თუ ირღვეოდა საავტორო უფლებები. სასამართლომ აშკარად აღიარა, რომ გაზიარება ან სხვებისთვის ინტერნეტში ამგვარი სახის ფაილების გაზიარების უფლების მიცემა – თუნდაც უკანონო და შემოსავლის მიღების მიზნით – ხვდება იმ უფლების ფარგლებში, რომელიც გულისხმობს – „მიიღო და გაავრცელო ინფორმაცია“ მე-10 §1 მუხლის მიხედვით და რომ ნებისმიერი ჩარევა ამ უფლების განხორციელებაში უნდა შეესაბამებოდეს პროპორციულობის ტესტის სტანდარტებს მე-10 §2 მუხლის მიხედვით. ამას გარდა, ასეთი სიტუაცია ეწინააღმდეგება ერთმანეთის კონკურენტ ორ ინტერესს, რომლებიც დაცულია კონვენციით, კერძოდ, გამოხატვის თავისუფლება და ინტელექტუალური საკუთრების უფლება, თუმცა წარმოდგენილ საქმეში არსებული მასალა არ სარგებლობდა ისეთივე დაცვის დონით, როგორც აქვთ პოლიტიკურ გამონათქვამებსა და დებატს. ასე რომ, სახელმწიფოს ჰქონდა განსაკუთრებული ფართო შეფასების ზღვარი ამ სფეროში. სასამართლომ, საჩივრის დაუკმაყოფილებლობის სხვა საფუძვლებთან ერთად, ასევე მიუთითა საავტორო უფლების დაცვის ვალდებულებაზე, რომელიც არსებობს როგორც შესაბამისი კანონმდებლობით, ასევე კონვენციით და ვალიდური მიზეზი იყო გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვისთვის.

გადაწყვეტილებაში – *Sukran Aydın and Others v. Turkey* – სასამართლომ განიხილა ეროვნული უმცირესობების ლინგვისტური თავისუფლების უაღრესად მგრძობიარე (სენსიტიური) საკითხი. საქმე ეხებოდა საპარლამენტო და მუნიციპალურ არჩევნებში მონაწილე კანდიდატების (ან მათი მხარდამჭერების) ბრალდებასა და მსჯავრდებას (პატიმრობის ვადები/ ან ჯარიმები, რომელიც არ აღსრულებულა) საარჩევნო კამპანიისას ქურთულ ენაზე საუბრისა და მიმართვის გამო, რომელიც კანონის თანახმად, ვიდრე ცვლილებები შევიდოდა, იკრძალებოდა, რადგან დაუშვებელი იყო თურქულის გარდა სხვა რომელიმე ენის გამოყენება საარჩევნო კამპანიისას.

სასამართლომ პირველად დაადგინა, რომ დაირღვა მე-10 მუხლი საჯარო ცხოვრებაში სახელმწიფო ენის გარდა სხვა ენის გამოყენების გამო; უფრო მეტიც, ეს არ იყო საჯარო ხელისუფლებისა თუ სამთავრობო დაწესებულებებთან კომუნიკაციის კონტექსტში, არამედ ეხებოდა კერძო პირებთან ურთიერთობას. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ვინმეს პოლიტიკური მოსაზრებებისა და იდეების გავრცელების უფლება და სხვა-თა უფლება, მიიღონ ეს ინფორმაცია, აზრსმოკლებული იქნება, თუ იმ ენის გამოყენების შესაძლებლობა, რომლითაც შესაძლებელია ამ იდეებისა და მოსაზრებების გადაცემა, შეიზღუდება სისხლისსამართლებრივი სანქციების დაკისრების შიშით.

არასამთავრობო ორგანიზაციებმა მე-10 მუხლის საფუძველზე საჩივრით მიმართეს სტრასბურგის სასამართლოს. საჩივარი ეხებოდა ოფიციალურ დოკუმენტაციაზე ხელმისაწვდომობის უფლებას. ორივე საქმეში სასამართლომ დაადგინა თავისი პრეცედენტული სამართალი.

გადაწყვეტილება – *Youth Initiative for Human Rights v. Serbia* – ეხებოდა მომჩივანი ორგანიზაციისთვის სადაზვერვო სამსახურის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე უარს, მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა გადაწყვეტილება, რომლითაც შესაბამის სამსახურებს ევალებოდა მათი გამჟღავნება. სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-10 მუხლის დარღვევა სერბეთის სადაზვერვო სამსახურის მიერ მომჩივანი ორგანიზაციისთვის ინფორმაციის გამჟღავნებაზე უარის გამო, რომელიც ეხებოდა გარკვეული რაოდენობის პირებს, ვინც დაექვემდებარნენ ელექტრონულ დევნას დროის კონკრეტულ პერიოდში. სააგენტოს დაევალა ინფორმაციის გამჟღავნება მომჩივანი ორგანიზაციის სასარგებლოდ, საინფორმაციო კომისრის (*Information Commissioner*) მიერ მიღებული სავალდებულო გადაწყვეტილების თანახმად.

სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ ცნება „ინფორმაციის მიღების თავისუფლება“ მოიცავს ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უფლებასაც, დაეყრდნო რა თავის მიდგომას **საქმეებში: – Tarsasag a Szabadsagjogokert v. Hungary – და – Kenedi v. Hungary.** სასამართლომ აღნიშნა, რომ მომჩივანი ორგანიზაცია აშკარად დაკავებული იყო საჯარო ინტერესის მქონე ინფორმაციის კანონიერად მოპოვებით, იმ განზრახვით, რომ შემდგომში საზოგადოებისთვის ყოფილიყო ცნობილი და ამით ხელი შეეწყოს საჯარო დებატებისთვის. სასამართლომ დაადგინა გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა. სასამართლომ მიიჩნია, რომ სააგენტოს უარი შესაბამისი ინფორმაციის გამჟღავნებაზე უტოლდებოდა აკრძალვას, რომელიც არ იყო „კანონის შესაბამისი“, რადგან ეს ეწინააღმდეგებოდა საინფორმაციო კომისრის (*Information Commissioner*) გადანყვეტილებას. გადანყვეტილების დადგენილებით ნაწილში სასამართლომ მიუთითა მთავრობას, უზრუნველყოს სადავო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა მომჩივანი ორგანიზაციისთვის, რაც წარმოადგენს ერთადერთ რეალურ საშუალებას, ბოლო მოელოს კონვენციის დარღვევას (მუხლი 46).

საქმეში – Osterreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes v. Austria – მომჩივანმა ასოციაციამ რეგიონული უძრავი ქონების ტრანზაქციის კომისიისგან მოითხოვა ყველა გადანყვეტილების ასლის მიწოდება დამტრისხული (ანონიმური) ფორმით, რაც წინა ხუთი წლის მანძილზე იქნა გამოტანილი. აღნიშნულ მოთხოვნაზე მომჩივანს უარი ეთქვა, ძირითადად იმ საფუძველით, რომ ყველა გადანყვეტილების ასლის გადაღება, დამტრისხვა და გაგზავნა საჭიროებდა მნიშვნელოვან რესურსებს, რომელიც რისკის ქვეშ დააყენებდა კომისიის მიერ სხვა ფუნქციების შესრულებას. იმის განხილვისას, იყო თუ არა ჩარევა აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მიზეზი, რასაც ადგილობრივი ხელისუფლება დაეყრდნო, იყო რელევანტური, მაგრამ არასაკმარისი და რომ სრული უარი, მიეწოდებინა მომჩივანი ასოციაციისთვის კომისიის გადანყვეტილებები, იყო არაპროპორციული. ამასთან დაკავშირებით სასამართლომ აღნიშნა, რომ ასოციაცია მზად იყო დაეფარა ასლის გადაღებისთვის საჭირო მასალისა და გაგზავნის ხარჯები და რომ არანაირ სირთულეს არ წარმოადგენდა გადანყვეტილებების დამტრისხული (ანონიმური) ფორმით მიღება ყველა სხვა რეგიონული უძრავი ქონების კომისიისგან. სასამართლომ ასევე გაითვალისწინა ის ფაქტი, რომ კომისიის არც ერთი გადანყვეტილება არ გამოქვეყნებულა არც ელექტრონული და არც რაიმე სხვა ფორმით (რაც განასხვავებს ამ საქმეს ზემოთ ხსენებული **Tarsasag a Szabadsagjogokert**-ის საქმისგან, სადაც მოთხოვნილი ინფორმაცია იყო გამზადებული და ხელმისაწვდომი). რეგიონულმა კომისიამ, რომელმაც საკუთარი მიხედვლებით წარმართა საინფორმაციო მონოპოლია თავის გადანყვეტილებებთან დაკავშირებით, შეუძლებელი გახადა მომჩივანი ასოციაციისთვის, წარემართა კვლევა და მნიშვნელოვანი ფორმით მონაწილეობა მიეღო საკანონმდებლო პროცესში, რომელიც ეხებოდა უძრავი ქონების ტრანზაქციის კანონში შესატან ცვლილებებს.

ზემოხსენებული **გადანყვეტილება – Stojanovic** – ეხება კონვენციის მე-10 მუხლის გამოყენებას ისეთ ვითარებაში, როდესაც მომჩივანი უარყოფს, რომ ის არის ცილისმწამებლური განცხადებების ავტორი. დეფამაციური ქმედება ეხება გამოყენებულ გამოთქმებს ან ჟურნალისტების მიერ სტატიებში ასახულ ინსინუაციებს, რომლებიც მომჩივანთან ინტერვიუს შემდეგ ან მომჩივანის მიერ მესამე მხარესთან სატელეფონო საუბრისას ჩაიწერა. მომჩივანი მე-10 მუხლზე დაყრდნობით წარუმატებლად ცდილობდა თავისი უფლებების დაცვას დეფამაციური ქმედებების გამო, მაშინ, როცა იმავე დროს აპროტესტებდა (კვლავ წარუმატებლად), რომ მას არასოდეს წარმოეთქვამს ის სიტყვები, რასაც მიაწერდნენ. მომჩივანის თქმით, ეს ჟურნალისტმა წარმოთქვა.

სასამართლოს წინაშე მთავრობის მხარემ განაცხადა, რომ მომჩივანს არ შეეძლო დაყრდნობოდა მე-10 მუხლს, რადგან მისი უპირველესი გულისწერომა იყო ის, რომ იგი არ იყო იმ განცხადებების ავტორი, რის გამოც მას პასუხისმგებლობა დაეკისრა. ამას გარდა, იმისათვის, სრულად ამოიწუროს შიდა სამართლებრივი ზომები, მომჩივანმა არ უნდა იდაოს იმაზე, რომ მან გააკეთა განცხადებები. მან უნდა იდაოს, რომ ამ განცხადებების გაკეთებით იგი სარგებლობდა თავისი გამოხატვის უფლებით. სასამართლომ დაადგინა, რომ მე-10 მუხლით საჩივრის განხილვა დასაშვებია. სასამართლომ აღნიშნა, რომ დეფამაციაში პასუხისმგებლობის ხარისხი არ უნდა სცდებოდეს პირის წარმოთქმულ სიტყვებს და რომ ინდივიდს არ უნდა დაეკისროს პასუხისმგებლობა სხვათა მიერ წარმოთქმული სიტყვებისა თუ განცხადებების გამო. სასამართლომ დაამატა, რომ იქ, სადაც მომჩივანი ეფექტურად დაობდა ადგილობრივი სასამართლოების მიერ მისი გამოხატვის თავისუფლების ირიბად შეზღუდვაზე, იმ გამოთქმების გამო, რომელიც მას მიანერეს (იგულისხმება ინტერვიუ, სადაც მომჩივანი აკრიტიკებს ჯანდაცვის მინისტრის პოლიტიკას) და რომელიც მას არასოდეს უთქვამს, თუმცა დაეკისრა ზიანის ანაზღაურების გადახდა, მას სრული უფლება ჰქონდა, დაყრდნობოდა კონვენციის მე-10 მუხლს. რაც შეეხება სასამართლოს, თუ მომჩივნის არგუმენტი დადასტურდება, რომ იყო სწორი, ზიანის ანაზღაურება, რომელიც მას დაეკისრება, სავარაუდოდ იქნება ის, რომ სამომავლოდ მან უარი უნდა თქვას მსგავს კრიტიკაზე. სასამართლო შეუდგა იმის დადგენას, სწორად მოიქცნენ თუ არა ადგილობრივი სასამართლოები, როდესაც მიიჩნიეს, რომ სტატიაში გამოყენებული განცხადებები სცდებოდა იმის ფარგლებს, რაც მომჩივანმა თქვა და დაადგინა (სასამართლომ), რომ დაირღვა კონვენციის მე-10 მუხლი მომჩივნის მიერ გაკეთებულ ორ განცხადებასთან მიმართებით (რომლებიც, მომჩივნის თქმით, არასწორად მიანერეს მას).

საქმეში – *Perincek v. Switzerland* – მომჩივანმა გააკეთა უამრავი განცხადება 1915 წელს სომეხთა მასობრივ ჟლეტაზე. მართალია, მან აღიარა, რომ მოხდა სომეხი ხალხის მასობრივი ხოცვა და დეპორტაცია, მაგრამ განაცხადა, რომ მოვლენების სამართლებრივი დახასიათება, როგორც გენოციდის, იყო „საერთაშორისო ტყუილი“. ამ კომენტარების საფუძველზე მას ბრალად დასდეს რასობრივი დისკრიმინაცია, იმ კანონის მიხედვით, რომელიც ითვალისწინებდა სანქციებს მათ წინააღმდეგ, ვინც *inter alia*, უარყოფდა კაცობრიობის წინაშე ჩადენილი გენოციდისა თუ სხვა სახის დანაშაულს.

სასამართლომ გაიზიარა, რომ მომჩივნის განცხადებები არ სცილდებოდა კონვენციის მე-10 მუხლის ფარგლებს, კონვენციის მე-17 მუხლიდან გამომდინარე, მიუხედავად მათი პროვოკაციული ტონისა. სასამართლომ გადამწყვეტად მიიჩნია, რომ მომჩივნის ღია უარი 1915 წლის მოვლენათა, როგორც გენოციდის კვალიფიკაციაზე, ნაკლებად დამაჯერებელი იყო იმ თვალსაზრისით, რომ იგი რასობრივ ზიზლს აღვივებდა. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ მომჩივანი არასოდეს ყოფილა ბრალდებული რასობრივი ზიზლის გაღვივებაში ან გენოციდის გამართლების მცდელობაში – ორივე ბრალდებას ითვალისწინებს ადგილობრივი კანონმდებლობა.

სასამართლო იზიარებს, რომ ასეთი სისასტიკის მსხვერპლთა ოჯახების პატივისა და გრძნობების დაცვა იყო ლეგიტიმური მიზანი, რის გამოც მიიჩნიეს, რომ მომჩივანზე სისხლის სამართლით დაკისრებული სანქციები არ შეიძლება გამართლებული იყოს მოპასუხე სახელმწიფოს შეფასების ზღვარით. გადამწყვეტილება მიუთითებს შესაბამის ფაქტორებზე, რომლებიც მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული აღნიშნული ზღვარის შეფასებისას.

ეს იყო პირველი საქმე, რომელშიც სასამართლომ განიხილა სიტყვის მისაღებობის საკითხი, რომელიც კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებდა ისტორიული სისასტიკის, როგო-

რიც გენოციდია, კლასიფიკაციას. თავის დასაბუთებაში სასამართლომ განასხვავა მომჩივნის საქმის გარემოებები იმ საქმეებისგან, რომლებშიც პირები დაისაჯნენ ეროვნულ დონეზე ჰოლოკოსტის დანაშაულების უარყოფის გამო.

შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება (მუხლი 11)

გამოყენება

ზემოსხენებული საქმე – „*Pastorul cel Bun*“ – ადგენს პრეცედენტულ სამართალს შრომითი ურთიერთობებისთვის დამახასიათებელ თავისებურებებზე. იმის შეფასებისას, დაქირავებულის მიერ შესრულებული მოვალეობები უტოლდება თუ არა შრომით ურთიერთობებს მის დამქირავებელთან – რაც პროფესიული კავშირის შექმნის უფლებას ხელმისაწვდომს ხდის მე-11 მუხლის მიხედვით – დიდმა პალატამ გამოიყენა შესაბამისი საერთაშორისო ინსტრუმენტებში არსებული კრიტერიუმები. მან ხელახლა დაამტკიცა ის პრინციპი, რომ არც ერთი პროფესიული ჯგუფი არ იყო ამორიცხებული კონვენციის მე-11 მუხლის ფარგლებიდან.

პროფესიული კავშირის შექმნის უფლება

რელიგია და პროფესიული კავშირი იყო საკვანძო საკითხი საქმეში – *Sindicatul „Pastorul cel Bun“*. მრევლის წევრებს სურდათ დაეფუძნებინათ პროფესიული კავშირი არქივისკოპოსის თანხმობისა თუ კურთხევის გარეშე, ეკლესიის წესდების დარღვევით. პროფკავშირს არ მიეცა რეგისტრაციის უფლება იმ მოტივით, რომ რეგისტრაცია სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნიდა ეკლესიის ავტონომიას. ასეთი ავტონომია იყო ქვაკუთხედი სახელმწიფოსა და აღიარებულ რელიგიურ ერთობებს შორის ურთიერთობის საკითხში.

სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფოს მიერ აღიარებული რელიგიური ერთობების ავტონომიის პატივისცემა გულისხმობს იმას, რომ სახელმწიფომ უნდა აღიაროს ასეთი ერთობების უფლება, იმოქმედოს საკუთარი წესებისა და ინტერესების შესაბამისად ნებისმიერ დისიდენტურ მოძრაობებზე, რომლებიც მათ წიაღში წარმოიშობა და რომელიც შესაძლოა წარმოადგენდეს საშიშროებას მათი ერთიანობისთვის, იმიჯისა და სიმტკიცისთვის. ეროვნული ხელისუფლების ამოცანა არ არის რელიგიურ ერთობებსა და სხვადასხვა დისიდენტურ (ოპოზიციურ) დაჯგუფებას შორის (რომელიც უკვე არსებობს, ან შესაძლოა მათ შიგნით შეიქმნას) არბიტრის როლის მორგება.

ადგილობრივმა სასამართლოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ გაერთიანების თავისუფლება და რელიგიური გაერთიანებების ავტონომიურობა დაცული იყოს მოქმედი კანონმდებლობით, კონვენციის ჩათვლით.

იქ, სადაც გაერთიანების უფლებაში ჩარევა (მუხლი 11) მოხდა, კონვენციის მე-9 მუხლიდან გამომდინარეობს, რომ რელიგიურ გაერთიანებებს უფლება აქვთ, ჰქონდეთ თავიანთი მოსაზრება იმის თაობაზე, შეუძლია თუ არა მათი წევრების რაიმე კოლექტიურ აქტივობებს დააზიანოს მათი ავტონომია და პრინციპში, ეროვნულმა ხელისუფლებამ პატივი უნდა სცეს რელიგიური გაერთიანებების მოსაზრებას. თუმცა, რელიგიური გაერთიანებების უბრალო მტკიცება, რომ არსებობდა ფაქტობრივი და პოტენციური საფრთხე მათი ავტონომიისთვის, არ იყო საკმარისი იმისათვის, რომ ნებისმიერი ჩარევა მათი წევრების პროფესიული კავშირის უფლებებში შეთავსებადი ყოფი-

ლიყო მე-11 მუხლის მოთხოვნებთან. ინდივიდუალური საქმის გარემოებების გათვალისწინებით, ასევე უნდა წარმოჩენილიყო, რომ სავარაუდო რისკები იყო დამაჯერებელი და არსებითი და რომ სადავო ჩარევა გაერთიანების თავისუფლების უფლებაში არ სცდებოდა იმ ფარგლებს, რაც აუცილებელი იყო რისკის აღმოსაფხვრელად და არ ემსახურებოდა რაიმე სხვა მიზანს, რაც არ უკავშირდებოდა რელიგიური გაერთიანების ავტონომიის განხორციელებას. ადგილობრივმა სასამართლოებმა უნდა უზრუნველყონ ამ პირობების დაკმაყოფილება საქმის მასალების სიღრმისეული შესწავლით და ერთმანეთის კონკურენტ ინტერესებს შორის უნდა დაიცვან ბალანსი.

ამას გარდა, კონსტიტუციური მოდელების ფართო სპექტრი, რომელიც აწესრიგებს სახელმწიფოსა და რელიგიურ კონფესიებს შორის ურთიერთობებს ევროპაში, გვიჩვენებს, რომ არ არსებობს ევროპული კონსენსუსი ამ საკითხზე. შედეგად, სახელმწიფო სარგებლობს შეფასების ფართო ზღვართან ამ სფეროში, მოიცავს რა სრულ უფლებას, აღიაროს თუ არა რელიგიური გაერთიანების შიგნით არსებული პროფესიული კავშირი, რომელიც შესაძლოა მიზნად ისახავდეს ასეთი (რელიგიური) გაერთიანების ავტონომიის უფლებების განხორციელებაში ხელის შეშლას. შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-11 მუხლი.

გაერთიანების თავისუფლება

საქმე – *Vona v. Hungary* – ეხება კერძო ასოციაციის დაშლას, ამ ორგანიზაციის გასამხედროებული ფრთის მიერ ბოშათა სანინალმდეგო მიტინგებისა და დემონსტრაციების მოწყობის გამო. სასამართლომ უარყო ასოციაციის პრეზიდენტის არგუმენტები იმის თაობაზე, რომ ასოციაციის დაშლით დაირღვა კონვენციის მე-11 მუხლი. სასამართლომ დაადასტურა, რომ პრინციპები, რომლებიც დადგინდა **საქმეებში – *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey, Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey*** და ***Herri Batasuna and Batasuna v. Spain*** – იყო თანაბრად რელევანტური, როდესაც ის აფასებდა კონვენციის შესაბამისობას სოციალური ორგანიზაციის, ისეთი, როგორიც ეს ორგანიზაციაა, იძულებით დაშლასთან, იმის გათვალისწინებით, რომ ასეთ ორგანიზაციებს შეეძლოთ პოლიტიკური ცხოვრების ფორმირება. ზემოხსენებული პრინციპების მითითებით სასამართლომ დაადგინა, რომ სახელმწიფოს უფლება აქვს, გაატაროს პრევენციული ზომები დემოკრატიის დასაცავად ***vis-a-vis*** ორგანიზაციებთან, როგორც მომჩივანია, თუ მიიჩნევს, რომ გარდაუვალია სხვათა უფლებების დარღვევა, რაც ზიანს აყენებს იმ ღირებულებებსა და ფასეულობებს, რასაც დემოკრატიული საზოგადოება ეფუძნება. სასამართლოს აზრით, სახელმწიფო არ არის ვალდებული დაიცადოს, ვიდრე პოლიტიკური მოძრაობა გადავა ისეთ ქმედებებზე, რაც აზიანებს დემოკრატიას, ან გააჩნია ძალადობის რესურსი. ასეთ მოძრაობას, რომც არ ჰქონდეს ძალაუფლების ხელში ჩაგდების მცდელობა და მისი პოლიტიკა არ იყოს საკმარისი საფრთხის შემცველი დემოკრატიისთვის, სახელმწიფოს უფლება აქვს, წამოიწყოს პრევენციული ქმედებები, თუკი დადასტურდა, რომ აღნიშნულმა მოძრაობამ დაიწყო კონკრეტული ნაბიჯების გადადგმა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ისეთი პოლიტიკის გასატარებლად, რომელიც შეუთავსებელია კონვენციასა და დემოკრატიულ საზოგადოებასთან.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ მიტინგების განმეორებითი გამართვა იმ მიზნით, რომ „ბოშათა კრიმინალი“ შეეჩერებინათ და ასევე ფართომასშტაბიანი გასამხედროებული მსვლელობის მოწყობა წარმოადგენდა რასობრივი სეგრეგაციისკენ გადადგმულ ნაბიჯს. სასამართლომ გაიზიარა ადგილობრივი სასამართლოების დასკვნები, რომ ამგვარ მოვლენებს ჰქონდა შემაშინებელი ეფექტი ბოშათა უმცირესობისთვის და მი-

იჩნია, რომ საშიშროების ეფექტური განეიტრალება, რომელიც აღნიშნული ქმედებებით იყო წარმოდგენილი, შესაძლებელი იყო მხოლოდ ასოციაციის მიერ უზრუნველყოფილი სარეზერვო მხარდაჭერის გაუქმებით.

დისკრიმინაციის აკრძალვა (მუხლი 14)

გადანწყვეტილება – *Fabris v. France* – ეხებოდა ბავშვის მიმართ განსხვავებულ მოპყრობას მისი სამემკვიდრეო უფლებებიდან გამომდინარე, მხოლოდ იმის გამო, რომ ქორწინების გარეშე კავშირის შედეგად იყო დაბადებული. არ არსებობდა რაიმე ობიექტური და გონივრული დასაბუთება განსხვავებულ მოპყრობასთან დაკავშირებით. სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-14 მუხლი პირველი ოქმის I მუხლთან ერთად. სასამართლომ უნინაც აღნიშნა, რომ უნდა არსებობდეს უაღრესად მნიშვნელოვანი მიზეზები იმისათვის, რათა ქორწინების გარეშე დაბადებული ბავშვის მიმართ განსხვავებული მოპყრობა განვიხილოთ კონვენციასთან შესაბამისად. სასამართლომ გაიზიარა, რომ მოპოვებული უფლებების პატივისცემა (დაცვა) უნდა ემსახურებოდეს სამართლებრივი სიცხადის ინტერესებს და რომ ეს წარმოადგენს ლეგიტიმურ მიზანს, რომელსაც შეეძლება, გაამართლოს განსხვავებული მოპყრობა მომჩივნის საქმეში. ამის მიუხედავად, გარდაცვლილისა და მათი ოჯახების 'ლეგიტიმური მოლოდინების' დაცვა უნდა დაექვემდებაროს ქორწინებაში და ქორწინების გარეშე დაბადებულ ბავშვებს შორის თანაბარი მოპყრობის იმპერატიულ მოთხოვნას. მართლაც, და ეს იყო გადამწყვეტი, დისკრიმინაციის აკრძალვა, რომელიც დაფუძნებულია მშობლებთან კუთვნილების „უკანონო“ ბუნებაზე, იყო „საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ევროპული სტანდარტი“: სასამართლომ დაადგინა, რომ 1979 წლიდან მოყოლებული ბავშვთა სამემკვიდრეო უფლებებზე დაწესებული შეზღუდვა მათი დაბადების საფუძველზე შეუსაბამო იყო კონვენციასთან.

სასამართლო პრინციპში არ მოითხოვდა დავების გადანწყვეტას უშუალოდ პრივატული ხასიათით. ამის მიუხედავად, ის ვერ დარჩებოდა პასიური იქ, სადაც ეროვნული სასამართლოების მიერ მიღებული სამართლებრივი აქტის ინტერპრეტაცია – იქნება ეს ანდერძისმიერი განკარგულება, კერძო შეთანხმება, საჯარო დოკუმენტი, საკანონმდებლო ნორმა თუ ადმინისტრაციული პრაქტიკა – აღმოჩნდება დაუსაბუთებელი, თვითნებური ან აშკარად შეუთავსებელი მე-14 მუხლით დადგენილ დისკრიმინაციის აკრძალვასა და უფრო ფართოდ თუ განვიხილავთ, კონვენციის საფუძველში ჩადებულ პრინციპებთან.

აღნიშნა რა ასევე, რომ საკასაციო სასამართლომ არ განიხილა მომჩივნის მიერ წარმოდგენილი ძირითადი მოთხოვნები, რომლებიც კონვენციის სავარაუდო დარღვევას ეხებოდა, დიდმა პალატამ ხელახლა დაადასტურა, რომ სუბსიდიარობის პრინციპიდან გამომდინარე, ეროვნულ სასამართლოებს მოეთხოვებოდათ განსაკუთრებული სიმკაცრითა და ყურადღებით განეხილათ თხოვნები, რომლებიც ეხებოდა კონვენციით გარანტირებულ უფლებებსა და თავისუფლებებს.

ზემოხსენებული **გადანწყვეტილება – *X and Others v. Austria*** – ეხებოდა მეორე მშობლის მიერ ბავშვის შვილად აყვანის საკითხს, რომელიც ერთსქესიან ქორწინებაში იმყოფებოდა. სასამართლოს უნდა განეხილა არა ზოგადი საკითხი, ერთსქესიან წყვილებში მეორე მშობელს ჰქონდა თუ არა შვილად აყვანაზე ხელმისაწვდომობა, არამედ ის, არსებობდა თუ არა განსხვავებული მოპყრობა განსხვავებული სქესის მქონე დაუქორწინებელ წყვილებსა და ერთსქესიან წყვილებს შორის, შვილად აყვანის ასეთ შემთხვევებში. საქმე ეხება ლესბოსელ წყვილს, რომელთაგან ერთ-ერთ პარტნიორს

არ შეუძლია თავისი პარტნიორის ბავშვის შვილად აყვანა, ვიდრე მისი პარტნიორი არ განწყვეტს სამართლებრივ კავშირს ბავშვთან. გადაწყვეტილება ორ განსხვავებულ დასკვნამდე მივიდა, რომელიც დამოკიდებულია იმის გარკვევაზე, რას შეესაბამება მომჩივნების სიტუაცია: დაქორწინებული ჰეტეროსექსუალი წყვილისას, თუ დაუქორწინებელი ჰეტეროსექსუალი წყვილისას.

იმეორებს რა *Gas and Dubois v. France*-ს საქმეში დადგენილ მიდგომას, დიდი პალატა აცხადებს, რომ მეორე მშობლის მიერ შვილად აყვანასთან დაკავშირებით სტაბილური ერთსქესიანი წყვილების სიტუაცია არ იყო შესაძარბელი დაქორწინებული წყვილების სიტუაციასთან; ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ კვლავ მიაჩნა განსაკუთრებულ სტატუსზე, რომელსაც ქორწინება ანიჭებს.

მომჩივნების მიერ ჩამოყალიბებული ერთსქესიანი სტაბილური წყვილის შედარებისას დაუქორწინებელ ჰეტეროსექსუალ წყვილთან, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მომჩივნების სექსუალური ორიენტაცია იყო ერთადერთი მიზეზი, რის გამოც მათი საჩივარი დაუშვებლად იქნა ცნობილი, რადგან კანონმდებლობა ადგენს აბსოლუტურ აკრძალვას მეორე მშობლისათვის ბავშვის აყვანაზე ერთსქესიანი წყვილის შემთხვევაში. თუკი დაუქორწინებელ ჰეტეროსექსუალ წყვილს ექნებოდა ანალოგიური მოთხოვნა ბავშვის შვილად აყვანაზე, ადგილობრივი სასამართლოები ამ მოთხოვნას არსებითად განიხილავდნენ.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა *de facto* ოჯახური ცხოვრებისთვის იურიდიული მნიშვნელობის მინიჭების თაობაზე. მან მიუთითა, რომ ბავშვის საუკეთესო ინტერესები იყო საკვანძო ცნება შესაბამის საერთაშორისო ინსტრუმენტებში. მან შემდგომში ხაზი გაუსვა, რომ სასამართლოს საქმე არ იყო დაემტკიცებინა, მომჩივნების შვილად აყვანის მოთხოვნა უნდა დაკმაყოფილებულიყო თუ არა მოცემული საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე.

თუკი შიდა კანონმდებლობა დართავდა ნებას ერთსქესიან წყვილში მეორე მშობელს, აყვანა ბავშვი შვილად, სასამართლოს უნდა განეხილა ამ უფლების განხორციელებაზე უარის თქმა ერთსქესიანი წყვილისთვის, ემსახურებოდა თუ არა ლეგიტიმურ მიზანს და იყო თუ არა პროპორციული ამ მიზანთან. მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ წარმოადგინა რაიმე განსაკუთრებული წონადი და დამაჯერებელი მიზეზები იმის წარმოსაჩენად, რომ ერთსქესიან წყვილში მეორე მშობლისათვის ბავშვის შვილად აყვანაზე უარი, მაშინ, როცა ასეთი შესაძლებლობა ეძლევა დაუქორწინებელ ჰეტეროსექსუალ წყვილს, აუცილებელი იყო ოჯახის დაცვისთვის ტრადიციული გაგებით, ანდა ბავშვის ინტერესების დასაცავად. ამიტომ ეროვნულ კანონმდებლობაში არსებული განსხვავება შეუსაბამო იყო კონვენციის მე-11 მუხლთან და მე-8 მუხლთან ერთობლიობაში, როდესაც მომჩივნების მდგომარეობა შედარებული იყო დაუქორწინებელ ჰეტეროსექსუალ წყვილთან, როცა ერთ პარტნიორს სურდა მეორე პარტნიორის ბავშვის შვილად აყვანა.

რაც შეეხება სასამართლოს მიერ გამოყენებულ შედარებითი სამართლის მასალებს თავის *გადაწყვეტილებებში – X and Others v. Austria* – იყო უაღრესად უჩვეულო. მხოლოდ მცირე რაოდენობის ქვეყნები შეიძლება განხილულიყო როგორც მოპასუხე სახელმწიფოსთან შედარების საფუძველი სადავო საკითხის სფეროში (ასეთი ათი სახელმწიფოა ევროპის საბჭოს ფარგლებში). დიდმა პალატამ გადაწყვიტა, რომ ეს მაგალითი იყო ნაკლებ ეფექტური რაიმე დასკვნის გამოსატანად, რადგან ეს დამოკიდებული იყო ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებს შორის შესაძლო კონსენსუსის არსებობაზე.

სხვა საქმეში – *Boeckel and Gessner-Boeckel v. Germany* – მომჩივანი იყო რეგისტრირებულ სამოქალაქო პარტნიორობაში მყოფი ორი ქალბატონი, რომლებიც ასაჩივრებდნენ ერთ-ერთი მათგანის მშობლად დარეგისტრირებაზე უარს ბავშვის დაბადების მოწმობაში, რომელიც დაიბადა მათი პარტნიორობის პერიოდში. სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-14 მუხლი მე-8 მუხლთან ერთად. დაბადების მოწმობა მიუთითებს პირის წარმომავლობას. აღნიშნა რა, რომ საქმე არ ეხებოდა ტრანსგენდერს და სუროგატ მშობლებს, სასამართლომ დაადგინა, რომ არ არსებობდა რაიმე ფაქტობრივი საფუძველი სამართლებრივი პრეზუმფციისთვის, რომ ბავშვი, რომელიც დაიბადა ერთ-ერთმა პარტნიორმა ერთსქესიან წყვილში მათი თანაცხოვრების პერიოდში, იყო შთამომავალი სხვა თანამცხოვრები პარტნიორისა. ამასთან დაკავშირებით, მომჩივნების მდგომარეობა განსხვავდებოდა დაქორწინებული ჰეტეროსექსუალი წყვილისგან, რომელთა მიმართაც არსებობდა ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილი სამართლებრივი პრეზუმფცია, როცა მამაკაცი ბავშვის დედაზე ქორწინებისას არის ამ ბავშვის დაბადების მომენტისთვის მისი ბიოლოგიური მამა. შესაბამისად, მომჩივნები არ იყვნენ რელევანტურად მსგავს მდგომარეობაში დაქორწინებულ ჰეტეროსექსუალ წყვილებთან, როდესაც საკითხი განსახილველად დადგა, თუ რა ჩანაწერი უნდა გაკეთებულიყო ბავშვის დაბადების მოწმობაში.

საქმე – *Vallianatos and Others v. Greece* – ეხება სტაბილურ ურთიერთობაში მყოფ ჰომოსექსუალ წყვილებს, რომელთაგან ზოგიერთი წყვილი ცხოვრობს ერთად, ხოლო სხვები – ცალ-ცალკე, გარკვეული პროფესიული თუ სოციალური მიზეზების გამო. სასამართლომ კიდევ ერთხელ გაიმეორა, რომ მათი ურთიერთობები ხვდება „პირადი ცხოვრების“ და „ოჯახური ცხოვრების“ ცნებაში კონვენციის მე-8 მუხლის გაგებით, ისევე როგორც იმავე სიტუაციაში მყოფი ჰეტეროსექსუალი წყვილები.

მომჩივნები ჩიოდნენ, რომ ბერძნული სამართლის მიხედვით შექმნილი სამოქალაქო ურთიერთობების სისტემა („სამოქალაქო კავშირი“) აშკარად მორგებული იყო ერთმანეთის საწინააღმდეგო სქესის წყვილებზე. მათ აღნიშნეს, რომ ეს წარმოშობს განსხვავებას, რომელიც მათ მიმართ დისკრიმინაციულია.

დაეყრდნო რა თავის **გადაწყვეტილებას საქმეზე – *Schalk and Kopf*** – სასამართლომ აღნიშნა, რომ ისინი იყვნენ განსხვავებული სქესის მქონე წყვილების მსგავს სიტუაციაში, მათი ურთიერთობების სამართლებრივ აღიარებასა და დაცვის საჭიროებასთან დაკავშირებით და შენიშნა, რომ კანონი ადგენდა განსხვავებას მოპყრობაში, რომელიც ეფუძნებოდა მომჩივანთა სექსუალურ ორიენტაციას.

სასამართლომ უარყო მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ წარმოდგენილი ორი არგუმენტი, რომლითაც მას სურდა კანონმდებლობის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილების დასაბუთება. **პირველ რიგში**, ერთსქესიანი წყვილები იყვნენ ისეთივე ქმედუნარიანები, როგორც განსხვავებული სქესის მქონე წყვილები, რომლებიც ამყარებენ მყარ და სტაბილურ ურთიერთობებს და გააჩნიათ იგივე მოთხოვნები ურთიერთდახმარებისა და მხარდაჭერისათვის. **მეორე**, სასამართლომ აღიარა, რომ ოჯახის დაცვის აუცილებლობა ტრადიციული გაგებით და ბავშვის ინტერესების დაცვა ლეგიტიმურ მიზანს წარმოადგენდა. შეფასების ზღვარი, რომელიც მინიჭებული აქვს სახელმწიფოებს ამ სფეროში, ძალიან ვიწროა. სადავო კანონმდებლობისა და რელევანტური განმარტებითი მოხსენების გათვალისწინებით, საბერძნეთის მთავრობამ ვერ წარმოაჩინა, რომ ამ მიზნების მიღწევა ავალდებულებდა მათ, ერთსქესიანი წყვილებისთვის წაერთმიათ ერთადერთი სამოქალაქო ფორმის პარტნიორობაში ყოფნის შესაძლებლობა, რაც უფლებას მისცემდა მათ, ჰქონოდათ სახელმწიფოს მიერ კანონიერად აღიარებული ურთიერთობები.

ამასთან, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეს „ტენდენცია“ ახლახან წარმოიშვა ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებში ერთსქესიან წყვილთა ურთიერთობების სამართლებრივი აღიარების ფორმების შემოღებასთან დაკავშირებით. ცხრამეტი სახელმწიფოდან, რომელთაც თანაბრად დაანესეს რეგისტრირებული პარტნიორობის (ურთიერთობის) გარკვეული ფორმა, გარდა ქორწინებისა, მხოლოდ ორმა, რომელთაგან ერთი საბერძნეთი იყო, ექსკლუზიურად მხოლოდ განსხვავებული სქესის წყვილებისთვის გამოიყენა.

სასამართლომ დაასკვნა, რომ მთავრობის მიერ მოყვანილი არგუმენტები, რომლითაც ცდილობდა გაემართლებინა (დაესაბუთებინა) ერთსქესიან წყვილთა ამორიცხვა სამოქალაქო ურთიერთობების ოფიციალური სამართლებრივი რეჟიმიდან, რომელიც გამოიყენებოდა განსხვავებული სქესის წყვილთა მიმართ, არ იყო დამაჯერებელი და წონადი. შესაბამისად, მიიჩნია, რომ დაირღვა კონვენციის მე-8 მუხლი მე-14 მუხლთან ერთად.

ისეთი რადიკალური ზომა, როგორც მამასა და მის ვაჟს შორის ურთიერთობის განყვეტა, მამის რელიგიური მოსაზრებების გამო და ამ ღონისძიების შესაძლო გავლენები ბავშვზე, დასაბუთებული უნდა იყოს მხოლოდ უალრესად საგამონაკლისო შემთხვევებით, რომელთა წარმოდგენაც მოეთხოვება სახელმწიფოს. ასეთი სიტუაცია მოიცავს როგორც პირადი ცხოვრების პატივისცემასა და რელიგიური თავისუფლების უფლებას, რაც, შესაბამისად, გამყარებულია კონვენციის მე-8 და მე-9 მუხლებით, ასევე პირველი დამატებითი ოქმის მე-2 მუხლით გარანტირებულ უფლებას, რაც გულისხმობს მშობლების რელიგიური და ფილოსოფიური მრწამსის პატივისცემას თავიანთი არჩევანით უზრუნველყონ შვილების განათლება. სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ ეს უფლებები გამოიყენება როგორც დაქორწინებულ წყვილებთან მიმართებით, ასევე ცალ-ცალკე მცხოვრებ ან განქორწინებულ წყვილებთან დაკავშირებითაც, რომელთაც არ გააჩნიათ მეურვეობა თავიანთ შვილზე. პატივი უნდა ვცეთ პროპორციულობის პრინციპს, რომელიც გულისხმობს ეროვნული სასამართლოების მხრიდან სხვა, ნაკლებად დრამატული ღონისძიებების გამოყენებას (**საქმე – Vojnity v. Hungary**).

საქმეში – I.B. v. Greece – სასამართლომ განიხილა მომჩივნის სამსახურიდან გათავისუფლება, რასაც საფუძვლად დაედო მისი შიდსის ვირუსით დაავადება. მომჩივანი, რომელიც ინფიცირებული იყო ამ ვირუსით, გაათავისუფლეს თანამდებობიდან იმ მოტივით, რომ კოლეგებს არ სურდათ მასთან ერთად მუშაობა. საკასაციო სასამართლომ თავის საბოლოო გადაწყვეტილებაში დაადგინა, რომ გათავისუფლება იყო დასაბუთებული (სამართლიანი) დამქირავებლის ინტერესებიდან გამომდინარე, რადგან მან აღადგინა სიმშვიდე სამუშაო ადგილზე და კომპანიას გამართულად ფუნქციონირების შესაძლებლობა მისცა. სასამართლომ წინა, უმნიშვნელოვანეს გადაწყვეტილებაზე მითითებით კიდევ ერთხელ განაცხადა **საქმეზე – Kiyutin v. Russia**, რომ შიდსით დაავადებული პირები წარმოადგენენ მოწყვლად ჯგუფს, რომელთაც მუდმივად სდევთ საზოგადოების მხრიდან მიკერძოებული და სტიგმატიზირებული დამოკიდებულება და სახელმწიფოს უნდა ჰქონდეს მხოლოდ ვინრო შეფასების ზღვარი ისეთი ზომების შერჩევას, რომელიც გამოყოფს ამ ჯგუფს განსხვავებული მოპყრობის მიზნით შიდსით დაავადებულის სტატუსის გამო.

აღნიშნული საქმის განსაკუთრებული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივანი ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო იყო დისკრიმინაციის მსხვერპლი და კონვენციის მე-14 მუხლი მე-8 მუხლთან ერთად მიიჩნია დარღვეულად. სასამართლომ განსაკუთრებით ხაზი გაუსვა იმას, რომ მომჩივანი გათა-

ვისუფლდა სამსახურიდან, მისი კოლეგების მიერ დამქირავებელზე ზენოლის შედეგად. დამქირავებელს ჰქონდა პროფესიონალი ექიმის ინფორმაცია, რომ არ არსებობდა სხვა თანამშრომლების დაინფიცირების რაიმე რისკი, თუმცა, მას აღარ ჰქონდა მომჩივანთან თანამშრომლობის გაგრძელების სურვილი. საკასაციო სასამართლომ საქმის განხილვისას არ დაიცვა მხარეთა სამართლიანი ბალანსი. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ არსებობდა შესაბამისი კანონმდებლობა ან ეროვნული პრეცედენტული სამართალი, რომელიც დაიცავდა შიდა დაავადებულ პირებს თავიანთ სამუშაო ადგილებზე.

გადანყვეტილება – *Garcia Mateos v. Spain* – ადგენს, რომ ეროვნული სასამართლოს გადანყვეტილება, რომლითაც პირს დაევალა, ერთმანეთთან შეეთავსებინა ოჯახური ცხოვრება და მუშაობა, არ უნდა დარჩეს ილუზორული. სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-6 მუხლის დარღვევა მე-14 მუხლთან ერთად, სასამართლოს გადანყვეტილების აღუსრულებლობის გამო, რომლითაც აღიარებული იყო გენდერული დისკრიმინაცია დასაქმებული დედის მიმართ, რადგან მოსთხოვეს უფრო ნაკლები საათით მუშაობა, რათა თავისი პატარა ბავშვის მოვლა შესძლებოდა. სასამართლომ პირველად დაადგინა უფლების დარღვევა ამ ტიპის გენდერული დისკრიმინაციის საქმეზე გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილების აღუსრულებლობის გამო.

გადანყვეტილება საქმეზე – *Gulay Cetin v. Turkey* – ადგენს პრეცედენტულ სამართალს იმ პატიმართა ღირსების დაცვაზე, რომელთაც ფატალური დიაგნოზი აქვთ დასმული. განუკურნებელი დაავადების მქონე ბრალდებულებსა და მსჯავრდებულ პატიმართა მიმართ გამოყენებულ რეჟიმების შორის განსხვავება, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო გათავისუფლებასთან დაკავშირებით, მიჩნეულ იქნა დაუსაბუთებლად (უსამართლოდ). პატიმარი, რომელიც დაავადებული იყო ბოლო სტადიის სიმსივნით, გარდაიცვალა სასამართლო განხილვების დაწყებამდე, რომელიც მან აღძრა მისი ციხიდან თავდებით გამოშვების, საქმის შეჩერების ან პრეზიდენტის შეწყალების მიღების მოთხოვნით. სასამართლომ ამ გადანყვეტილებით დაადასტურა თავისი მიდგომა, რომელიც ჩამოაყალიბა **საქმეში – *Laduna v. Slovakia*** – და გააფართოვა თავისი მსჯელობა სიკვდილის პირას მყოფ პატიმართა ღირსების დაცვასთან მიმართებით. სასამართლომ მიუთითა, რომ უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის № Rec(2006)2 რეკომენდაციას ციხის წესების შესახებ, რომელიც ადგენს, რომ თავისუფლებაზე ზღუდულ (ჩამორთმეულ) პირებს პატივისცემით უნდა მოეპყრონ და უნდა დაიცვან მათი უფლებები. ამასთან, დაუშვებელია რაიმე სახის დისკრიმინაციის გამოვლენა წინასწარ პატიმრობაში მყოფი პატიმრებისა და უკვე მსჯავრდებული პატიმრების მიმართ. სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევა მე-3 მუხლთან ერთად.

ზემოხსენებული ***Eremia***-ს **გადანყვეტილება** ეხება ოჯახური ძალადობის საკითხს, რომელიც მოიცავს მე-3 მუხლის დარღვევას მე-14 მუხლთან ერთად, ქალი მსხვერპლის მიმართ ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენელთა მიერ დისკრიმინაციული მიდგომის გამო. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო ქალთა დაცვა ოჯახური ძალადობისგან, რითაც დაარღვია მათი უფლება, თანაბრად ყოფილიყვნენ დაცულნი კანონის საფუძველზე.

ხელისუფლებამ კარგად იცოდა, რომ მომჩივანი არაერთგზის იყო ძალადობის მსხვერპლი თავისი ქმრის მხრიდან, რომელმაც აღიარა, რომ სცემდა ცოლს. ამის მიუხედავად, ხელისუფლების სხვადასხვა წარმომადგენლის პასუხი – მისი განქორწინების დაჩქარებაზე უარი; პოლიციის ზენოლა, უკან გაეტანა სისხლის სამართლის საჩივარი;

სოციალური სამსახურების უუნარობა დამცავი ორდერის უზრუნველყოფაზე და მათი შეთავაზება მსხვერპლისთვის, რომ შერიგებოდა თავის ქმარს, რადგან ის არ იყო „არც პირველი და არც უკანასკნელი ქალი, რომელსაც ქმარი სცემს“; და პროკურორის გადაწყვეტილება, პირობითად შეეჩერებინა პროცესი თავდამსხმელის მიმართ – იყო არა მხოლოდ უბრალო უუნარობისა და გაჭიანურების მაგალითი, არამედ წარმოადგენდა ასეთი ძალადობის მრავალგზის წახალისებას, ასახავდა რა დისკრიმინაციულ მიდგომას მომჩივნის, როგორც ქალის მიმართ. სასამართლო დაეყრდნო ქალთა ძალადობის წინააღმდეგ გაეროს სპეციალური მომხსენებლის დასკვნებს მოპასუხე სახელმწიფოს მიმართ.

სახელფასო დავებისთვის პროცედურული რეჟიმი იყო – *Giavi v. Greece* – გადაწყვეტილების მთავარი საკითხი. კერძოდ, სასამართლომ იმსჯელა სხვადასხვა სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის არსებობაზე კერძო სექტორსა (ხუთი წელი) და საჯარო სექტორს (ორი წელი) შორის, გადაუხდელი ხელფასისა და დანამატების მოთხოვნისთვის. სასამართლომ კვლავ გაიმეორა, რომ სასარჩელო ხანდაზმულობის შესახებ კანონთან პრეტენზიების წაყენება არ წამოჭრის რაიმე საკითხს კონვენციის თანახმად. მართლაც, სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის არსებობა იყო ხელშემკვრელი სახელმწიფოების შიდა სამართლებრივი სისტემის ჩვეულებრივი მახასიათებელი თვისება და მიზნად ისახავდა სამართლებრივი სიზუსტის უზრუნველყოფას. სახელმწიფოების გადასაწყვეტი იყო სამართლებრივი დაცვის მექანიზმებზე პროცედურული წესების მორგება იმგვარად, რომ უზრუნველყოფილიყო სახელმწიფოს დაქირავებულთა უფლებების დაცვა, რაც უნდა განხორციელებულიყო იმ პირობით, რომ ამ წესების პრაქტიკაში დანერგვა არ აღმოჩენილიყო შეუძლებელი ან უაღრესად არ გართულებულიყო უფლებების განხორციელება, რაც გათვალისწინებულია ადგილობრივი სამართლებრივი წესრიგით. ორწლიანი სასარჩელო ხანდაზმულობის პერიოდი უკიდურესად არ ზღუდავდა სახელმწიფოს მიერ დაქირავებულთა შესაძლებლობას, სასამართლოების გზით მოეთხოვათ ნებისმიერი ხელფასი და დანამატი. ამას გარდა, საჯარო სექტორში დაქირავებულების მდგომარეობა არ იყო კერძო სექტორში დაქირავებულთა მდგომარეობასთან შესადარებელი. საერთო ჯამში, სასამართლომ არ დაადგინა კონვენციის პირველი ოქმის I მუხლის დარღვევა კონვენციის მე-14 მუხლთან ერთად.

საკუთრების დაცვა (პირველი ოქმის I მუხლი)

გამოყენება

გადაწყვეტილება საქმეზე – *N.K.M. v. Hungary* – ეხება საჯარო მოხელის სამსახურიდან გათავისუფლებისთვის გაცემული კომპენსაციის დიდი ოდენობით დაბეგრვას, რაც გათვალისწინებლად მოხდა ახალი კანონის მიღებისთანავე, რომელიც მალევე შევიდა ძალაში მისი გათავისუფლების შემდეგ. შეწყვეტის კომპენსაცია გულისხმობს არსებით ინტერესს, რომელიც „უკვე მიიღო ან ცალსახად გადასახდელია“, რაც პირველი ოქმის I მუხლის მნიშვნელობით „ფლობას“ გულისხმობს. ის ფაქტი, რომ გადასახადი იქნა შემოღებული ასეთ შემოსავალზე, მიუთითებს იმაზე, რომ ეს განიხილება როგორც სახელმწიფოს შემოსავალი, რადგან წარმოუდგენელი იქნებოდა ისეთ ქონებასა თუ შემოსავალზე გადასახადის დაკისრება, რომელიც ჯერ არ არის მოპოვებული. სასამართლომ ხაზი გაუსვა იმას, რომ გათავისუფლებისთვის გაცემული კომპენსაციის კანონიერი უფლება უნდა განიხილებოდეს როგორც „მფლობელობა“.

საკუთრებით სარგებლობა

საქმე – *Zolotas v. Greece* (no. 2) – ნამოჭრის ახალ სამართლებრივ საკითხს. იგი ეხება კანონს, რომლის მიხედვითაც, საბანკო ანგარიშზე შენახული ფული, რომელიც 20 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში არ იყო რეალიზებული, უნდა დაბრუნებოდა სახელმწიფოს. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ასეთი დრაკონული ზომა, პრეცედენტულ სამართალთან კომბინაციაში, ადგენს, რომ საურავის გადახდა არ წარმოადგენს ქმედებას, რომელიც ანგარიშის მფლობელს ევალებოდა გადასახდელად, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ისინი კერძო პირები იყვნენ და კარგად არ ესმოდათ სამოქალაქო თუ საბანკო სამართალი, რაც არასახარბიელო მდგომარეობაში აყენებდათ სადავო ბანკთან და სახელმწიფოსთანაც კი. სასამართლომ დაამატა, რომ სახელმწიფოს აქვს პოზიტიური ვალდებულება დაიცვას მოქალაქეები და მოსთხოვოს ბანკებს, შეზღუდვის პოტენციურად არასახარბიელო შედეგების გათვალისწინებით, რომ არარეალიზებული საბანკო ანგარიშის მფლობელებს აცნობოს მოთხოვნის (პრეტენზიის) შეტანის ამონაწერის ვადა, რითიც შესაძლებლობას მისცემს, შეაჩერონ მათ ხანდაზმულობის ვადის გაგრძელება, მაგალითად ანგარიშზე ტრანზაქციის განხორციელებით. სასამართლომ დაასკვნა, რომ დაირღვა პირველი ოქმის I მუხლი.

გადანყვეტილებაში საქმეზე – *Koufaki and Adedy v. Greece* – ნამოიჭრა საჯარო ინტერესი მკაცრი ეკონომიური ზომების შემოღებასთან დაკავშირებით, რაც გულისხმობდა სახელმწიფო ხარჯების შემცირებას და ეკონომიკურ და ფინანსურ კრიზისზე რეაგირებას.

საქმე ეხებოდა მკაცრი საბიუჯეტო ზომების შემოღებასა და მათ გამოყენებას ყველა საჯარო მოხელის მიმართ. ზომები, რომლებიც იყო პერმანენტული და რეტროაქტიული ხასიათის, ხოლო შემოღებულ იქნა ფინანსური კრიზისის კონტექსტში, მოიცავდა საჯარო სექტორში დასაქმებულთათვის ხელფასის 20%-ით შემცირებას, ასევე პენსიების, სხვა ფინანსური დანამატებისა და ბენეფიტების შემცირებას. მომჩივნები ასაჩივრებდნენ ამ ზომების შეუთავსებლობას კონვენციის პირველი ოქმის I მუხლით გარანტირებულ უფლებებთან. სასამართლომ საჩივარი დაუშვებლად ცნო, საზოგადოებრივი ინტერესის მოსაზრებათა გათვალისწინებით, რომელიც ამ ზომების მიღებას ედო საფუძვლად და ითვალისწინებდა სახელმწიფოს მიერ ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმულირებაში შეფასების ფართო ზღვარის არსებობას, კერძოდ, საუბარია ფინანსურ კრიზისზე, რომელიც ქვეყანას გაკოტრებას უქადის. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მომჩივანთა საარსებო წყაროს შემცირებით გამოწვეული შედეგი არ იყო იმგვარი, რომ დამუქრებოდა მათ კეთილდღეობას. შესაბამისად, დაცული იყო სამართლიანი ბალანსი.

მკაცრი ეკონომიკური ზომების გარდამავალი პროგრამის გამოყენება იყო მთავარი საკითხი საქმეზე – ***Da Conceicao Mateus and Santos Janeiro v. Portugal*** – რომელიც დაუშვებლად ცნო სასამართლომ. მომჩივნები არიან პორტუგალიის სახელმწიფო საპენსიო სექტორში გაერთიანებული პენსიონერები, რომლებიც ჩივიან საპენსიო თანხის შემცირებას (სადღესასწაულო და საშობაო ბონუსები). სასამართლომ აღნიშნა, რომ ამ ეკონომიკური ზომების გატარება, რომლებიც საფუძვლად დაედო შემცირებებს, გამოწვეული იყო საზოგადოებრივი ინტერესებით, სახელდობრ, პორტუგალიის ეკონომიკის გადასარჩენად საშუალო პერსპექტივაში. რაც შეეხება პროპორციულობის საკითხს, სასამართლომ შენიშნა, რომ საბიუჯეტო ზომები უცვლელი დარჩა მომჩივნების საბაზისო პენსიასთან მიმართებით, რასაც ისინი სრულად იღებდნენ 2012 წლის სრული 12 თვის განმავლობაში. ამას გარდა, შემცირება გამოყენებული იყო მხოლოდ სამი წლის მანძილზე (2012-14). შესაბამისად, ჩარევა შეზღუდული იყო დროსა და მას-

შტაბებში. ამას გარდა, ეს ღონისძიება გამოიყენეს მხოლოდ ეკონომიკური და ფინანსური კრიზისის გამონაკლის პერიოდში. სასამართლოს აზრით, სახელმწიფოსთვის არ იყო დისპროპორციული თავისი ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირება გვერდით ხარჯებზე, საჯარო სექტორში ხელფასებისა და პენსიების შემცირებით, მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ არანაირი ეკვივალენტური შემცირება არ მომხდარა კერძო სექტორში.

ზემოხსენებული საქმე – *N.K.M. v. Hungary* – ეხება საჯარო სამსახურიდან გათავისუფლებული მოხელისთვის დანიშნული კომპენსაციის დიდი ოდენობით დაბეგვრის გაუთვალისწინებელ გამოყენებას. რამდენიმე კვირით ადრე მომჩივანს აცნობეს სამსახურიდან გათავისუფლების თაობაზე. ამავე დროს ახალი კანონი იყო ამოქმედებული, რომლითაც 98%-ით იბეგვებოდა ასეთი კომპენსაცია. რაც შეეხება მომჩივანს, ეს წარმოადგენდა საერთო საგადასახადო ტვირთის დაახლოებით 52%-ს გათავისუფლების კომპენსაციაზე, ან საერთო შემოსავლის დაბეგვრის სამჯერ მეტ თანხას. მიუხედავად სასამართლოს მიერ დადგენილი პრეცედენტული სამართლისა, რომელიც ხელშემკვრელი სახელმწიფოების შეფასების ფართო ზღვარს აღიარებს გადასახადებთან დაკავშირებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ აღნიშნული საქმის გარემოებების გათვალისწინებით, მომჩივანს უკიდურესად დიდი ოდენობის თანხის გადახდა მოუწია. თუმცა, სასამართლო მზად იყო გაეზიარებინა, რომ ეს ზომა მიზნად ისახავდა სახელმწიფო ხაზინის დაცვას დიდი ხარჯებისგან.

სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივანს უნდა მიყენებოდა არსებითი ზარალი სამსახურიდან გათავისუფლებისას, რაც ეწინააღმდეგება თავად საკომპენსაციო პაკეტის მიზანს, სახელდობრ, დაეხმაროს გათავისუფლებულ პირებს, ისე დაბრუნდნენ შრომის ბაზარზე. ამას გარდა, ახალი კანონმდებლობა ამოქმედებული იყო მომჩივანის გათავისუფლებისთანავე, რაც ძალიან ცოტა დროს უტოვებდა მას, შეგუებოდა უკიდურესად მძიმე ფინანსურ მდგომარეობას, რომელიც ვერასოდეს წარმოედგინა. სასამართლომ ასევე გააკრიტიკა ის ფაქტი, რომ კანონის სამიზნე იყო სახელმწიფოს დაქირავებულთა გარკვეული ჯგუფი და რომ მოქალაქეთა უმრავლესობას არ ევალუბოდა სახელმწიფო ბიუჯეტში ამგვარი კონტრიბუციის შეტანა. შესაბამისად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ დაირღვა კონვენციის პირველი ოქმის I მუხლი.

გადაწყვეტილება – *Lavrechov v. the Czech Republic* – ეხება პირველი ოქმის I მუხლით გათვალისწინებულ საკითხს, კერძოდ კი, თავდების კონფისკაციას ჯარიმის გადახდის პირობების გამო, მიუხედავად იმისა, რომ ბრალდებული გამართლდა სისხლის სამართლის საქმის არსებითი განხილვებისას.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ თავდების მიზანი იყო სისხლის სამართლის საქმის ჯეროვანი განხილვა და მიიჩნია: ის ფაქტი, რომ მომჩივანი გამართლდა, არ გულისხმობს თავის მხრივ იმას, რომ წაყენებული ბრალდება უკანონო იყო. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ განხილვების შედეგი უშუალოდ არ უკავშირდებოდა თავდების კონფისკაციას. სასამართლომ დაადგინა, რომ მოცემულ შემთხვევაში დაცული იყო სამართლიანი ბალანსი მომჩივანის უფლებებსა და სისხლის სამართლის საქმის ჯეროვან განხილვას შორის: მას მიეცა ყველანაირი შესაძლებლობა, გამოცხადებულიყო სასამართლოში და უნდა სცოდნოდა, რომ არღვევდა თავდების პირობებს. აღნიშნული პირობებისადმი მისი დაუმორჩილებლობა მნიშვნელოვნად ეწინააღმდეგება სასამართლო განხილვებს და შესაბამისად, ადგილობრივმა სასამართლოებმა გონივრულად მიიჩნიეს დაესკვნათ, რომ იგი თავს არიდებდა სისხლისსამართლებრივ დევნას.

საქმეში – De Luca v. Italy – სასამართლომ პირველად განიხილა საკითხი კერძო პირის მიერ საბოლოო გადაწყვეტილებით იმ მუნიციპალიტეტისგან ზიანის სრულად ანაზღაურების შეუძლებლობაზე, რომელიც გაბანკოტებული ქონების საკითხის პროცესს ექვემდებარებოდა. სასამართლომ უარყო მოპასუხე სახელმწიფოს არგუმენტები იმაზე, რომ ადგილობრივი ხელისუფლების გაკოტრება იყო გამამართლებელი ფაქტორი მთლიანი თანხის გადაუხდელობისთვის, რომელიც მიენერებოდა მომჩივანს და რომ მთლიანი თანხის 80%-ის გადახდის შეთავაზება იყო მოტივირებული ადგილობრივი ხელისუფლების კრედიტორთათვის თანაბარი მოპყრობის უზრუნველყოფის მიზანი. სასამართლოს პასუხი იყო ნათელი: **პირველი**, ადგილობრივი ხელისუფლება იყო სახელმწიფო ორგანო და მოცემულ საქმეში მოეთხოვებოდა ვალის შესრულება, რომელიც დამტკიცებული იყო სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებით; **მეორე**, ადგილობრივი ხელისუფლების რესურსების ნაკლებობა არ შეიძლება გახდეს დავალიანების სრულად დაფარვაზე უარის თქმის გამართლების საფუძველი. ამის გათვალისწინებით, დაირღვა მომჩივნის უფლება, თავისუფლად ესარგებლა საკუთრებით. სასამართლო თავის დასაბუთებაში დაეყრდნო **საქმეს – Burdov v. Russia**.

განათლების უფლება (პირველი ოქმის II მუხლი)

საქმეში – Tarantino and Others v. Italy – მომჩივნები ჩიოდნენ მათ მიმართ *numerus clausus*-ს პრინციპის გამოყენებას, რის შედეგადაც ისინი წარუმატებლად ცდილობდნენ მოეპოვებინათ ადგილები სამედიცინო და სტომატოლოგიურ ფაკულტეტებზე (იტალიაში *numerus clausus*-ს პრინციპი გამოიყენება კონკრეტულ პროფესიულ ფაკულტეტებზე, როგორცაა მედიცინა და სტომატოლოგია, როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო უნივერსიტეტებში). სასამართლოს დასაბუთება ძირითადად ფოკუსირებული იყო აკრძალვების პროპორციულობაზე. საგამოცდო მოთხოვნები, სასამართლოს აზრით, აფასებდა რა კანდიდატებს შესაბამისი ტესტების მეშვეობით, რათა გამოევლინათ ყველაზე ღირსეული სტუდენტები, იყო პროპორციული ზომა მინიმალური და ადეკვატური განათლების დონის უზრუნველსაყოფად უნივერსიტეტებში. სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ ის (სასამართლო) არ იყო კომპეტენტური, ემსჯელა ხსენებული ტესტების შინაარსსა და მიზანშეწონილობაზე.

რაც შეეხება *numerus clausus*-ს პრინციპს, ორი მყარი არგუმენტი არსებობს ამის სასარგებლოდ: (ა) პოტენციური უნივერსიტეტების შესაძლებლობები და რესურსები, და (ბ) კონკრეტული პროფესიის მიმართ საზოგადოების მოთხოვნილება. რაც შეეხება სასამართლოს, განხილვის რესურსები ცალსახად რელევანტური იყო. განათლებაზე ხელმისაწვდომობის უფლება არსებობს მხოლოდ იმ ფარგლებში, რამდენადაც ეს ხელმისაწვდომია და იმ შეზღუდვებით, რომელიც აუცილებელია საგანმანათლებლო ინსტიტუციების მოქმედებისთვის. სასამართლომ უარყო დაედგინა, რომ სახელმწიფოს რეგულაცია კერძო ინსტიტუტების მიმართ იყო დისპროპორციული ან თვითნებური, ისევე როგორც ასეთი ქმედება შეიძლებოდა განხილულიყო აუცილებელ ღონისძიებად თვითნებური ჩარიცხვებისა თუ გარიცხვების პრევენციის მიზნით და თანაბარი მოპყრობის უზრუნველსაყოფად.

რაც შეეხება მეორე კრიტერიუმს, სახელდობრ, კონკრეტული პროფესიების მიმართ საზოგადოების მოთხოვნას, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ზოგიერთი კონკრეტული პროფესიის სპეციალისტთა მომზადება მოიცავს უდიდეს ინვესტიციას. შესაბამისად, სახელმწიფოსთვის გონივრულია იღვწოდეს თითოეული წარმატებული კანდიდატის ასიმილაციისთვის შრომის ბაზარზე. მართლაც, ასეთი კატეგორიისთვის თანამდებობრივი პოსტების ხელმისაწვდომობის არარსებობა იმის გამო, რომ ბაზარი უკვე

გაჯერებულია, შემდგომში დაკავშირებულია დანახარჯებთან, რადგან უმუშევრობა, ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე, წარმოადგენს მძიმე სოციალურ ტვირთს საზოგადოებისთვის. იმის გათვალისწინებით, რომ სახელმწიფოსთვის შეუძლებელი იყო გამოერკვია, რამდენ კურსდამთავრებულს შეეძლო ადგილობრივი ბაზრიდან გასვლა და საზღვარგარეთ დასაქმება, სასამართლო ვერ მიიჩნევს არაგონივრულად სახელმწიფოსთვის, გამოავლინოს ყურადღება და აქედან გამომდინარე დააფუძნოს თავისი პოლიტიკა, რომ ამ ადამიანთა დიდი რაოდენობა შესაძლოა, ისევე თავიანთ ქვეყანაში ეძებდეს დასაქმებას. ამ გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლომ მიიჩნია, რომ არ დარღვეულა აღნიშნული მუხლი.

თავისუფალი არჩევნების უფლება (პირველი ოქმის III მუხლი)

თავის გადაწყვეტილებაში – *Shindler v. the United Kingdom* – სასამართლომ იმჯგულა არარეზიდენტი მოქალაქეებისთვის არჩევნებში მონაწილეობის უფლების შეზღუდვაზე. მომჩივანი ბრიტანეთის მოქალაქეა, რომელიც 15 წელზე მეტია, რაც ცხოვრობს იტალიაში. მან ვერ შეძლო გაერთიანებულ სამეფოში არჩევნებში მონაწილეობა იმ საკანონმდებლო ნორმების მიხედვით, რომლითაც ბრიტანეთის მოქალაქეებს, ვინც 15 წელზე მეტი ხნით ცხოვრობენ საზღვარგარეთ, ჩამოერთვათ არჩევნებში მონაწილეობის უფლება.

სასამართლომ არ დაადგინა კონვენციის პირველი ოქმის III მუხლის დარღვევა და კვლავ დაადასტურა თავისი ადრეული პრეცედენტული სამართალი ამ საკითხზე. ეს ის სფეროა, სადაც ხელშემკვრელი სახელმწიფოები სარგებლობენ შეფასების ფართო არეალით, მიუხედავად არსებული კონსენსუსისა, არ შეზღუდონ არარეზიდენტი მოქალაქეების საარჩევნო უფლება. შეზღუდვა ისახავდა ლეგიტიმურ მიზანს, სახელდობრ იმ პირთა ხმის უფლების შეზღუდვას, რომელთაც მჭიდრო კავშირები ჰქონდათ გაერთიანებულ სამეფოსთან და ყველაზე მეტად დაზარალდა მისი კანონებით. სასამართლომ გაიზიარა, რომ პირველი ოქმის III მუხლით გათვალისწინებული არსებითი უფლება მომჩივანის მიმართ არ დარღვეულა, იმ ხანგრძლივი დროის გათვალისწინებით (15 წელი), რომლის განმავლობაშიც არარეზიდენტი მოქალაქეები აგრძელებდნენ ხმის მიცემის უფლებით სარგებლობას და ასევე იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ არჩევნებში მონაწილეობის უფლება ხელახლა გააქტიურდებოდა, თუკი მოქალაქე აღადგენდა გაერთიანებულ სამეფოში ცხოვრებას ნებისმიერ დროს – 15 წლის გასვლის შემდეგ. სასამართლომ ასევე გაითვალისწინა ის ფაქტი, რომ სადავო შეზღუდვების დასაბუთება რამდენჯერმე საპარლამენტო დებატების საგანიც გახდა და კვლავაც აქტიურად მიმდინარეობს ამის განხილვა.

დისკრიმინაციის საერთო აკრძალვა (მე-12 ოქმის I მუხლი)

მიუხედავად არსებული განსხვავებებისა რომლებიც კონვენციის მე-14 მუხლსა და მე-12 ოქმის I მუხლის ფარგლებს შორისაა მოქცეული, სიტყვა „დისკრიმინაციის“ მნიშვნელობა მე-12 ოქმის I მუხლში იდენტურია მე-14 მუხლში ნახსენებ „დისკრიმინაციისა“. ზემოხსენებულ საქმეში – *Maktouf and Damjanović* – სასამართლომ კვლავ გაიმეორა ის ზოგადი პრინციპები, რომლებიც 2009 წელს დაადგინა საქმეში – *Sejdinac and Finci v. Bosnia and Herzegovina*.

Maktouf and Damjanović-ის საქმეში მომჩივნები, რომლებიც მსჯავრდებულები არიან ომის დანაშაულის გამო, ჩიოდნენ, რომ მათი საქმეები განიხილა ერთმა კონკრეტულ

ტულმა სასამართლომ, მაშინ, როცა, ომის დანაშაულში დანარჩენი ექვმიტანილების საქმე განიხილა სხვა სასამართლომ. სტრასბურგის სასამართლოს აზრით, ბოსნიასა და ჰერცეგოვინაში ომის შემდგომ პერიოდში ომის დანაშაულთა შესახებ არსებული დიდი რაოდენობის საქმეთა გათვალისწინებით, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იყო, რომ ეს ტვირთი გადანაწილებულიყო ორივე სასამართლოზე. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მოპასუხე სახელმწიფო ვერ შეძლებდა პატივი ეცა კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებებისთვის, რომ სასამართლოს წინაშე დროულად წარედგინა საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის მძიმე დარღვევებში პასუხისმგებელი პირები. თითოეული კონკრეტული საქმე განიხილდა ობიექტური და გონივრული კრიტერიუმების მიხედვით. სასამართლომ დაადგინა, რომ არ დარღვეულა მე-14 მუხლი მე-7 მუხლთან ერთად და არც მე-12 ოქმის I მუხლი.

კონვენციის სხვა ნორმები

სამართლიანი დაკმაყოფილება (მუხლი 41)

საქმეში – *Trevalet v. Belgium* – სასამართლომ განიხილა ისეთი გარემოება, სადაც ძირითადი გადაწყვეტილებით, რომელშიც დარღვევა დადგინდა, მომჩივანს მიენიჭა კომპენსაცია. კომპენსაციის გადახდა დაეკისრა იმ სახელმწიფოს, რომელიც არ იყო მხარე სტრასბურგის სასამართლოში წარმოებული განხილვების დროს. ძირითად გადაწყვეტილებაში სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლის არსებითი ნაწილის დარღვევა, რომელშიც ბელგიამ ვერ უზრუნველყო პიზიტიური ვალდებულებების შესრულება მომჩივნის – საფრანგეთის მოქალაქის – სიცოცხლის უფლების დასაცავად და ღიად დატოვა სამართლიანი დაკმაყოფილების საკითხის გადაწყვეტა. მომჩივანმა მიიღო კომპენსაციის მნიშვნელოვანი ნაწილი საფრანგეთის საკომპენსაციო ფონდიდან, რომელიც განკუთვნილია ტერორიზმისა და სხვა დანაშაულთა მსხვერპლთათვის, დაფარა რა როგორც მატერიალური, ასევე არამატერიალური ზიანი, რომლის გამოც ბელგიის მთავრობა იყო პასუხისმგებელი ძირითადი გადაწყვეტილების მიხედვით. თავის შემდგომ გადაწყვეტილებაში, რომელიც სამართლიან დაკმაყოფილებას ეხება, სასამართლომ გადაწყვიტა, არ მიეკუთვნებინა მატერიალური ზიანის კომპენსაცია იმ თანხის გარდა, რომელიც უკვე გადახდილი იყო ეროვნულ დონეზე, მაგრამ მიაკუთვნა არამატერიალური ზიანის ანაზღაურება. ეს სპეციალურად იყო გათვალისწინებული, ვინაიდან ეს თანხა არ შეიძლება დაეფარა საფრანგეთის ხელისუფლებას, თუნდაც მაშინ, ამ სახელმწიფოს უკვე გადახდილი რომ ჰქონოდა კომპენსაცია ასეთი ზიანის ასანაზღაურებლად. ამ მხრივ აღსანიშნავია სასამართლოს პოზიცია, რადგან საფრანგეთის ხელისუფლებამ მას აცნობა, რომ ადგილობრივი კანონმდებლობით მათ უფლება აქვთ მიიღონ ზომები, რათა მოითხოვონ ნებისმიერი ანაზღაურება, რომელიც სასამართლომ დაადგინა, საკომპენსაციო ფონდიდან მომჩივნისათვის გადახდილი კომპენსაციის ჩათვლით.

გადაწყვეტილების სავალდებულო ძალა და აღსრულება (მუხლი 46)

ზოგადი ზომები

ზემოხსენებული *Fabris*-ის გადაწყვეტილება ადასტურებს, რომ როგორც ზოგადი წესი, წევრ სახელმწიფოებს უფლება აქვთ მიიღონ გარდამავალი ნორმები, რითაც ისინი გაატარებენ სამართლებრივ რეფორმებს კონვენციის 46 §1 მუხლის მიხედვით ნაკისრ ვალდებულებებთან შესაბამისად. თუმცა, დიდმა პალატამ ხაზი გაუსვა, რომ ზოგადი ზომების მიღება შესაბამისი სახელმწიფოსგან მოითხოვს ანალოგიურ თე-

მეზზე, რომლებიც გადაწყვეტილებებში დადგინდა, შემდგომი დარღვევების ჯეროვან პრევენციას. აღნიშნული ავალდებულებს ადგილობრივ სასამართლოებს, უზრუნველყონ, კონსტიტუციური კონტროლის შესაბამისად და სამართლებრივი სიზუსტის პრინციპის გათვალისწინებით, უზრუნველყონ კონვენციის სტანდარტების სრული ასახვა, როგორც ეს სასამართლოს მიერაა ინტერპრეტირებული.

ზემოხსენებული *Savridin Dzhurayev*-ის საქმე ეხება სასამართლოს რეგლამენტის 39-ე მუხლით გათვალისწინებული დროებითი ღონისძიების მრავალჯერ დარღვევას. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მან ახლახან დაადგინა მსგავსი დარღვევები რუსეთის საქმეებზე და რომ საჩივრები გაუჩინარებისა და მომჩივანთა ტაჯიკეთში (და უზბეკეთში) იძულებითი გადაყვანის თაობაზე კვლავ შემოდიოდა სასამართლოში, მიუხედავად მთავრობისათვის რეგლამენტის 39-ე მუხლზე მითითებისა. ამ გადაწყვეტილებაში მომჩივან სახელმწიფოს დაევალა ეფექტური ზომების მიღება მდგომარეობის გამოსასწორებლად, რათა დაეცვა მომჩივნის ჯანმრთელობა და სიცოცხლე ტაჯიკეთში არსებული რისკების გამო და ასევე, ეფექტური გამოძიების ჩატარება მომხდარის თაობაზე, რათა აღმოფხვრილიყო სასამართლოს მიერ დადგენილი პროცედურული დარღვევები. ახალ საქმეებში დარღვევების განმეორების პრევენციის მიზნით და იმის გათვალისწინებით, რომ ჩვეულებრივი სამართლებრივი ჩარჩოთი უზრუნველყოფილი ზოგადი დაცვა რეგულარულად ვერ ხორციელდებოდა ასეთ საქმეებში, შესაბამისი მექანიზმის ამოცანა იყო პრევენციული და დამცავი ფუნქციების ადგილზე გამოყენება, რათა უზრუნველყოფილიყო, რომ მომჩივანს ესარგებლა მყისიერი და ეფექტური დაცვის მექანიზმებით უკანონო მოტაცებისა და რუსეთიდან გაძევების წინააღმდეგ. სახელმწიფო ასევე ვალდებული იყო ესარგებლა შესაბამისი პროცედურებითა და ინსტიტუციური მექანიზმებით, რათა უზრუნველყო ეფექტური გამოძიება ყველა საქმეში, სადაც დარღვეული იყო სასამართლოს მიერ მითითებული დროებითი ღონისძიება.

ზემოხსენებულ *Abdullah Yasa and Others*-ს გადაწყვეტილებაში სასამართლომ აღნიშნა, რომ საქმის განხილვის დროს ადგილობრივი კანონმდებლობა არ შეიცავდა რაიმე კონკრეტულ ნორმებს, რომლებიც მოაწესრიგებდა ცრემლსადენი გაზის ბალონების გამოყენებას დემონსტრაციებისას და არც მათი გამოყენების ინსტრუქცია იყო გამოცემული სამართალდამცავი სამსახურებისთვის. მიუხედავად იმისა, რომ გამოცემული იყო ცირკულარი, რომელიც ადგენდა ცრემლსადენი გაზის გამოყენებას, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ცრემლსადენი გაზის ბალონების ჯეროვანი გამოყენებისას უსაფრთხო მიმდებარე ტერიტორია აუცილებლად უნდა იყოს გამაგრებული, რათა მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი სიკვდილიანობისა თუ დაზიანების რისკი.

ზემოხსენებულ *McCaughey and Others*-ის გადაწყვეტილებაში სასამართლომ აღნიშნა, რომ მკვლელობების გამოძიების გაჭიანურება, რომელიც სავარუდოდ ჩაიდინეს უშიშროების ძალებმა, კვლავ რჩებოდა აქტუალურ პრობლემად ჩრდილოეთ ირლანდიაში. ამასთან დაკავშირებით, კონვენციის 46-ე მუხლის თანახმად, სასამართლომ მიზანშეწონილად მიიჩნია, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ეს საკითხი პრიორიტეტულ საკითხთა შორის შეიყვანოს, რათა უზრუნველყოს მე-2 მუხლით გარანტირებული პროცედურული მოთხოვნების ოპერატიული შესრულება.

ინდივიდუალური ზომები

ზემოხსენებულ *Oleksandr Volkov*-ის საქმეში სასამართლომ დაადგინა კონვენციის მე-6 და მე-8 მუხლების დარღვევა. გადაწყვეტილების მთავარ ტექსტში სასამართლომ

მოპასუხე სახელმწიფოს მოუწოდა, მიიღოს ზომები, მათ შორის საკანონმდებლო, სასამართლოს სადისციპლინო სისტემის რეფორმირების მიზნით. ამგვარად, ხელისუფლებას უნდა ჰქონოდა შესაბამისი მიდგომა თავად გადაწყვეტილების, სასამართლოს პრეცედენტული სამართლისა და შესაბამისი რეკომენდაციების, რეზოლუციების და მინისტრთა კომიტეტის გადაწყვეტილებების მიმართ. ასევე, სასამართლომ დაადგინა, რომ აუცილებელი იყო ზოგადი ზომების ამოქმედება სასამართლოს სადისციპლინო სისტემის რეფორმირებისთვის და რომ ადგილობრივ სასამართლოებში საქმის ხელახალი განხილვის დაწყება არ გულისხმობს ზიანის ანაზღაურების შესაბამის ფორმას მომჩივნის უფლებების დარღვევისთვის. საქმის განსაკუთრებული გარემოებებისა და მე-6 და მე-8 მუხლების დარღვევების შეჩერების გადაუდებელი მოთხოვნის გათვალისწინებით, სასამართლო სახელმწიფოსგან მოითხოვს, უზრუნველყოს მომჩივნის აღდგენა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე, ან მის თანაბარ თანამდებობაზე უახლოეს შესაძლო ვადაში. სასამართლოს აზრით, მომჩივნის თანამდებობიდან გათავისუფლება, კონვენციის ზემოხსენებული პრინციპების უგულებელყოფით, „შეიძლება მთლიანობაში განიხილებოდეს როგორც დამოუკიდებელი მართლმსაჯულებისთვის საფრთხის შემცველი“.

ინდივიდუალური საჩივრის შეტანის უფლებისთვის ხელის შეშლა (მუხლი 34)

ზემოხსენებული გადაწყვეტილება – *Salakhov and Islyamova* – ეხება პატიმრისათვის ჯეროვანი სამედიცინო დახმარების არარსებობას. იგი გარდაიცვალა შიდასივრცისუფლებამდე ორი კვირით ადრე. ადგილობრივ ხელისუფლებას სამი დღე დასჭირდა იმისათვის, რომ შეესრულებინა რეგლამენტის 39-ე მუხლით გათვალისწინებული დროებითი ღონისძიების საფუძველზე სასამართლოს მიერ გაცემული მითითებები, რომლებიც შიდასივრცისუფლებამდე პატიმრის დაუყოვნებლივ ჰოსპიტალიზაციას და მკურნალობას ეხებოდა. ასეთ გარემოებებში სასამართლომ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის 34-ე მუხლი.

მესამე მხარის ჩარევა (მუხლი 36)

კონვენციის 36 §1 მუხლი ნევრ სახელმწიფოებს ავალდებულებს, წარმოადგინონ ნერილობითი შენიშვნები ისეთ საქმეებზე, რომლებშიც ერთ-ერთი მათი მოქალაქე არის მომჩივანი, თუმცა ისინი არ არიან მოპასუხე მხარედ მითითებული საჩივარში. **საქმეში – *I v. Sweden*** – სასამართლომ განმარტა ამ ნორმის ფარგლები.

სასამართლოს მიმართეს, რომ განეხილა, უნდა შეეცდებინათ თუ არა რუსეთის ფედერაციისთვის მომჩივნების მიერ შეტანილი საქმის შესახებ, რომლებიც რუსეთის მოქალაქეები იყვნენ, მაგრამ უჩიოდნენ შვედეთს. პასუხი ამ შეკითხვაზე დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ განიმარტება 36 §1 მუხლის მნიშვნელობა: ხელშემკვრელი სახელმწიფოს (რომელიც ამავე დროს მომჩივნის წარმომავლობის სახელმწიფოა) უფლება, ჩარეულიყო მსგავს საქმეში, სადაც მომჩივნებს უარი ეთქვათ თავშესაფარზე და მათ მიერ სასამართლოსთვის მიმართვის მიზეზს წარმოადგენდა არასათანადო მოპყრობის შიში, რომელიც გაჩნდებოდა, თუ ისინი თავისი წარმოშობის ქვეყანაში დაბრუნდებოდნენ. სასამართლომ დაასკვნა, რომ 36 §1 მუხლი არ გამოიყენება ისეთ შემთხვევაში, როცა მომჩივნის მიერ სასამართლოსადმი მიმართვის მიზეზი იყო შესაბამის ხელშემკვრელ სახელმწიფოში დაბრუნების შიში, სადაც, როგორც გაცხადებული იყო, იგი შესაძლოა დაქვემდებარებოდა მე-2 და მე-3 მუხლების სანი-

ნააღმდეგო მოპყრობას. ასეთ შემთხვევაში საჩივარი არ უნდა გადაეცეს მომჩივანთა წარმოშობის სახელმწიფოს და ამ სახელმწიფოს მთავრობა არ უნდა იყოს გამოძახებული პროცესში მონაწილეობის მისაღებად. აღნიშნულის გათვალისწინებით, რუსეთის ფედერაციას არ შეატყობინეს საჩივრის შეტანის თაობაზე.

ყველა საჭირო საშუალებებით აღჭურვის ვალდებულება (მუხლი 38)

კონვენციის 38-ე მუხლი სახელმწიფოსგან მოითხოვს ყველა საჭირო და აუცილებელი საშუალებით აღჭურვის სასამართლო, როდესაც დასადგენია ფაქტები. ხელშემკვრელი სახელმწიფოს მხრიდან ასეთი სახის თანამშრომლობა უნდა განიხილებოდეს, როგორც 34-ე მუხლით გათვალისწინებული ინდივიდუალური საჩივრის სისტემის უპირველესი მნიშვნელობის ეფექტური ფუნქციონირება.

ზემოხსენებულ *Janowiec and Others*-ის საქმეში მოპასუხე სახელმწიფომ უარი განაცხადა გადანყვეტილების ასლის გადაცემაზე, რომელიც სასამართლომ მოითხოვა, იმ საფუძვლით, რომ ადგილობრივ დონეზე მას მინიჭებული ჰქონდა „მკაცრად საიდუმლო“ გრიფი.

დიდმა პალატამ შეაჯამა პრეცედენტული სამართალი, სადაც რესპონდენტმა სახელმწიფომ ვერ შეასრულა სასამართლოს მიერ მოთხოვნილი ინფორმაციის მიწოდება. აღნიშნული გადანყვეტილება კიდევ ერთხელ ადასტურებს სახელმწიფოს პროცედურული ვალდებულებების ფარგლებს, სასამართლოს მოთხოვნისა და მტკიცებულებების წარდგენის თაობაზე.

სასამართლომ განმარტა, რომ „მოპასუხე მთავრობას არ შეუძლია დაეყრდნოს ადგილობრივ იურიდიულ წინააღმდეგობებს, როგორცაა სახელმწიფოს სხვადასხვა სააგენტოს მიერ მიღებული სპეციალური გადანყვეტილების არარსებობა, რათა დაასაბუთოს ყველა საჭირო საშუალებების წარუდგენლობა სასამართლოს წინაშე საქმის განხილვისას“.

რაც შეეხება ადგილობრივ გადანყვეტილებას, ინფორმაციის, როგორც საიდუმლოების კლასიფიცირებაზე, სასამართლო იმეორებს რომ ის არ იყო კარგად აღჭურვილი, რათა, გაეპროტესტებინა ადგილობრივი ხელისუფლების მოსაზრება ამ კონკრეტულ საქმეზე, რომ ეროვნული უშიშროების მოსაზრებები იყო ჩართული. თუმცა, სადაც კი ასეთი მოსაზრებები დადგა რისკის ქვეშ, ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების ნებისმიერი დამაზიანებელი ზომა უნდა განიხილებოდეს შეჯიბრებითობის პრინციპის ამა თუ იმ ფორმის დაცვით დამოუკიდებელი ორგანოს წინაშე, რომელიც კომპეტენტურია გადანყვეტილების მიღებასა და შესაბამისი მტკიცებულებების შეფასებაში. სხვაგვარად, თუ აღმასრულებელ ხელისუფლებას არ ექნებოდა მტკიცებულებების ეფექტური გასაჩივრების შესაძლებლობა, რომ ეროვნული უსაფრთხოება რისკის ქვეშ იყო, ხელისუფლების წარმომადგენლები შეძლებდნენ თვითნებურად დაერღვიათ კონვენციით დაცული უფლებები.

ადგილობრივმა გადანყვეტილებებმა ნათელი მოჰფინა ეროვნული უსაფრთხოების მოთხოვნების ხასიათს, რომელზედაც არაკომუნიცირებული დოკუმენტის კლასიფიცირებული სტატუსი იყო დაფუძნებული და გადანყვეტილება დოკუმენტის კლასიფიცირებაზე, შესაძლოა განხილულიყო მხოლოდ ადგილობრივი სასამართლოების მიერ შეზღუდული განხილვებით, მისთვის კლასიფიკაციის მინიჭებისთვის არსებითი

დასაბუთების ყოველგვარი ანალიზის გარეშე. თავის მხრივ, სასამართლოს არ შეეძლო დათანხმებოდა, რომ განსახილველი დოკუმენტის ასლის მიწოდებას, რომელიც მან გამოითხოვა, შეეძლო დაეზიანებინა რუსეთის ეროვნული უსაფრთხოება. შესაბამისად, სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ შეასრულა კონვენციის 38-ე მუხლით ნაკისრი ვალდებულებები, მოთხოვნილი დოკუმენტის ასლის წარდგენაზე უარის გამო.

ეს გადაწყვეტილება ასევე გვიჩვენებს, რომ სასამართლოს შეუძლია დაადგინოს დარღვევა მოპასუხე სახელმწიფოს მიერ პროცედურული ვალდებულებების შეუსრულებლობის გამო, თუნდაც არ იყოს დარღვეული კონვენციის მიხედვით დაცული ძირითადი უფლებები. ამ კონკრეტულ საქმეში სასამართლომ ცალკე დაადგინა კონვენციის 38-ე მუხლის დარღვევა.

განჩინებები

მუხლი I

სახელმწიფოთა პასუხისმგებლობა

კოსოვოს სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების აღუსრულებლობის გამო სერბეთის პესუხისმგებლობის საკითხი: მიჩნეულია დაუშვებლად.

Azemi v. Serbia (dec.), no. 11209/09, 5 November 2013

სახელმწიფოთა იურისდიქცია

ერაყის შეიარაღებული ძალების მიერ ერაყის მოქალაქის დაკავებასთან დაკავშირებით არსებული ტერიტორიული იურისდიქცია: საქმე განსახილველად გადაეცა დიდ პალატას.

Hassan v. the United Kingdom, no. 29750/09

ერაყში განთავსებული სტაბილიზაციის ძალების ჰოლანდიელი სამხედროების მიერ ერაყის მოქალაქეების მისამართით სავარაუდო სროლა (SFIR): საქმე განსახილველად გადაეცა დიდ პალატას.

Jaloud v. the Netherlands, no. 47708/08

მუხლი 2

პოზიტიური ვალდებულებები

ერაყში განთავსებული სტაბილიზაციის ძალების ჰოლანდიელი სამხედროების მიერ ერაყის მოქალაქეების მისამართით სავარაუდო სროლის თაობაზე წარმოებული გამოძიება: საქმე განსახილველად გადაეცა დიდ პალატას.

Jaloud v. the Netherlands, no. 47708/08

ახალწვეულის თვითმკვლელობის გამო, არ დადგა უფროსი ოფიცრების პასუხისმგებლობის საკითხი, რომელიც გამონეული იყო სხვა სამხედროების მიერ გარდაცვლილის მიმართ დამამცირებელი მოპყრობით: მიჩნეულია დარღვევად.

Mosendz v. Ukraine, no. 52013/08, 17 January 2013

დემონსტრანტებსა და პოლიციას შორის მომხდარი შეტაკებების დროს, ჟანდარმის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღით ერთ-ერთი დემონსტრანტის შემთხვევითი მკვლელობა, რომელსაც არ დაეკისრა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა: მიჩნეულია დარღვევად.

Aydan v. Turkey, no. 16281/10, 12 March 2013

ფეხმძიმე ქალბატონს უარი ეთქვა გადაუდებელ ოპერაციაზე, რადგან არ შეეძლო სამედიცინო ხარჯების გადახდა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

**Mehmet Senturk and Bekir Senturk v. Turkey, no. 13423/09,
9 April 2013**

ბავშვთა სახლის მობინადრეთა სიცოცხლის დასაცავად არაჯეროვანი ღონისძიებების გატარება ან არაეფექტური გამოძიების ჩატარება იქ არსებული პირობებით გამოწვეული სიკვდილიანობის გამო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nencheva and Others v. Bulgaria, no. 48609/06, 18 June 2013

ხელისუფლების წარმომადგენელთა უუნარობა, დაეცვათ პატიმრის სიცოცხლე, რომელიც გაუჩინარდა სიცოცხლისათვის საშიშ გარემოებებში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Turluyeva v. Russia, no. 63638/09, 20 June 2013

ჩრდილოეთ ირლანდიის უშიშროების სამსახურის წარმომადგენლების ხელში მომხდარი გარდაცვალების ფაქტზე გამოძიების ხანგრძლივი გადადება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

McCaughey and Others v. the United Kingdom, no. 43098/09, 16 July 2013

პოლიციის საპატიმროდან გაქცევის მცდელობისას ნარკომანი სასიკვდილოდ დაშავდა, რადგან არ იყო უზრუნველყოფილი მისი სიცოცხლის დაცულობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Keller v. Russia, no. 26824/04, 17 October 2013

მშვიდობიანი სოფლების დაბომბვა სახედრო თვითმფრინავების მიერ, რაზედაც არ წარიმართა ეფექტური გამოძიება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Benzer and Others v. Turkey, no. 23502/06, 12 November 2013

პატიმრის მიმართ, რომელმაც გამოაცხადა შიმშილობა, ნაცვლად გათავისუფლებისა, გამოყენებულ იქნა იძულებითი კვების ღონისძიება: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Rappaz v. Switzerland (dec.), no. 73175/10, 26 March 2013

საპატიმროში ჩადენილი თვითმკვლელობა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Robineau v. France (dec.), no. 58497/11, 3 September 2013

სიცოცხლის უფლება

ახალწვეულის თვითმკვლელობის გამო, არ დადგა უფროსი ოფიცრების პასუხისმგებლობის საკითხი, რომელიც გამონწვეული იყო სხვა სამხედროების მიერ მის მიმართ დამამცირებელი მოპყრობით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Mosendz v. Ukraine, no. 52013/08, 17 January 2013

დემონსტრანტებსა და პოლიციას შორის არსებული შეტაკებების დროს, ჟანდარმის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღით ერთ-ერთი დემონსტრანტის შემთხვევითი მკვლელობა, რომელსაც არ დაეკისრა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Aydan v. Turkey, no. 16281/10, 12 March 2013

ბავშვთა სახლის მობინადრეთა სიცოცხლის დასაცავად არაჯეროვანი ღონისძიებების გატარება ან არაეფექტური გამოძიების ჩატარება იქ არსებული პირობებით გამონწვეული სიკვდილიანობის გამო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nencheva and Others v. Bulgaria, no. 48609/06, 18 June 2013

ხელისუფლების წარმომადგენელთა უუნარობა, დაეცვათ პატიმრის სიცოცხლე, რომელიც გაუჩინარდა სიცოცხლისათვის საშიშ პირობებში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Turluyeva v. Russia, no. 63638/09, 20 June 2013

პოლიციის საპატიმროდან გაქცევის მცდელობისას ნარკომანი სასიკვდილოდ დაშავდა, რადგან არ იყო უზრუნველყოფილი მისი სიცოცხლის დაცულობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Keller v. Russia, no. 26824/04, 17 October 2013

მშვიდობიანი სოფლების დაბომბვა სახედრო თვითმფრინავების მიერ, რაზედაც არ წარიმართა ეფექტური გამოძიება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Benzer and Others v. Turkey, no. 23502/06, 12 November 2013

ძალის გამოყენება

დემონსტრანტებსა და პოლიციას შორის არსებული შეტაკებების დროს, ჟანდარმის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღით ერთ-ერთი დემონსტრანტის შემთხვევითი მკვლელობა, რომელსაც არ დაეკისრა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Aydan v. Turkey, no. 16281/10, 12 March 2013

მშვიდობიანი სოფლების დაბომბვა სახედრო თვითმფრინავების მიერ, რაზედაც არ წარიმართა ეფექტური გამოძიება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Benzer and Others v. Turkey, no. 23502/06, 12 November 2013

ეფექტური გამოძიება

პირის გარდაცვალების ფაქტზე ვერ ჩატარდა ეფექტური გამოძიება, რადგან სასამართლომ, დამოუკიდებლობის არარსებობის გამო, მხარი დაუჭირა გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, რომ არ არსებობდა პასუხისმგებლობაში მიცემის საფუძველი: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

*Mustafa Tunc and Fecire Tunc v. Turkey, no. 24014/05,
(Chamber judgment of 25 June 2013)*

ერაყში განთავსებული სტაბილიზაციის ძალების ჰოლანდიელი სამხედროების მიერ ერაყის მოქალაქეების მისამართით სავარაუდო სროლის თაობაზე წარმოებული გამოძიება: **საქმე განსახილველად გადაეცა დიდ პალატას.**

Jaloud v. the Netherlands, no. 47708/08

ახალწვეულის თვითმკვლელობის გამო, არ დადგა უფროსი ოფიცრების პასუხისმგებლობის საკითხი, რომელიც გამონწეული იყო სხვა სამხედროების მიერ მის მიმართ დამამცირებელი მოპყრობით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Mosendz v. Ukraine, no. 52013/08, 17 January 2013

13 წლის ბიჭის საჯარო ადგილას გარდაცვალების ფაქტზე არ დადგა ადმინისტრაციული ხელისუფლების წარმომადგენლების პასუხისმგებლობის საკითხი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Banel v. Lithuania, no. 14326/11, 18 June 2013, no. 164

ბავშვთა სახლის მობინადრეთა სიცოცხლის დასაცავად არაჯეროვანი ღონისძიებების გატარება ან არაეფექტური გამოძიების ჩატარება იქ არსებული პირობებით გამონწეული სიკვდილიანობის გამო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nencheva and Others v. Bulgaria, no. 48609/06, 18 June 2013

პირის გარდაცვალების ფაქტზე ვერ ჩატარდა ეფექტური გამოძიება, რადგან სასამართლომ, დამოუკიდებლობის არარსებობის გამო, მხარი დაუჭირა გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, რომ აღარ გაგრძელებულიყო განხილვები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Mustafa Tunc and Fecire Tunc v. Turkey, no. 24014/05,

ჩრდილოეთ ირლანდიის უშიშროების სამსახურის წარმომადგენლების ხელში მომხდარი გარდაცვალების ფაქტზე გამოძიების ხანგრძლივი გადადება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

McCaughey and Others v. the United Kingdom, no. 43098/09, 16 July 2013

სამოქალაქო პირთა გაუჩინარების შემთხვევების არაეფექტური გამოძიება ინგუშეთში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Yandiyev and Others v. Russia, nos. 34541/06, 43811/06 and 1578/07, 10 October 2013

მშვიდობიანი სოფლების დაბომბვა სახედრო თვითმფრინავების მიერ, რაზედაც არ წარიმართა ეფექტური გამოძიება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Benzer and Others v. Turkey, no. 23502/06, 12 November 2013

მუხლი 3

პიზიტიური ვალდებულებები

სავარაუდო უუნარობა, სათანადოდ გაეთვალისწინებინათ პოლონელი პატიმრების ბედი, რომლებიც დახვრიტეს კატინში საბჭოთა საიდუმლო პოლიციის წარმომადგენლებმა 1940 წელს: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Janowiec and Others v. Russia [GC], nos. 55508/07 and 29520/09, 21 October 2013

ხელისუფლების წარმომადგენელთა უუნარობა, გაეტარებინათ ადეკვატური ზომები აპლიკანტისა და მისი ქალიშვილის მიმართ განხორციელებული ოჯახური ძალადობისგან თავის დასაცავად: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Eremia v. the Republic of Moldova, no. 3564/11, 28 May 2013

ქვედა კიდურების დამბლით დაავადებული პატიმრის ხანგრძლივ პატიმრობაში ყოფნა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Urfi Cetinkaya v. Turkey, no. 19866/04, 23 July 2013

ციხის ადმინისტრაციის წარმომადგენლებმა ვერ უზრუნველყვეს პატიმრის უსაფრთხოება სხვა პატიმრების მხრიდან მასზე ძალადობის განხორციელების რისკის არსებობისას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

D.F. v. Latvia, no. 11160/07, 29 October 2013

რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლების უუნარობა, დაეცვათ ტაჯიკეთის მოქალაქე რუსეთის საპატიმროში, რათა არ მოხდარიყო მისი იძულებითი რეპატრაცია ტაჯიკეთში, მიუხედავად იმისა, რომ მის მიმართ არსებობდა აკრძალული მოპყრობის საშიშროება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nizomkhon Dzhurayev v. Russia, no. 31890/11, 3 October 2013

წამება

პატიმრების წინააღმდეგ ფართომასშტაბიანი ძალადობის გამოყენება, რათა დაესაჯათ ისინი მშვიდობიანი პროტესტის – შიმშილობის გამო და ამასთან დაკავშირებით არაეფექტური გამოძიების ჩატარება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Karabet and Others v. Ukraine, nos. 38906/07 and 52025/07, 17 January 2013

არაადამიანური მოპყრობა

სამუდამო პატიმრობის მისჯა შემდგომში შესაძლო გათავისუფლებით, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პატიმარი დაავადდება უკურნებელი სენით, ან დაკარგავს შრომისუნარიანობას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Vinter and Others v. the United Kingdom [GC], nos. 66069/09, 130/10 and 3896/10, 9 July 2013

სავარაუდო უუნარობა, სათანადოდ გაეთვალისწინებინათ პოლონელი პატიმრების ბედი, რომლებიც დახვრიტეს კატინიში საბჭოთა საიდუმლო პოლიციის წარმომადგენლებმა 1940 წელს: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Janowiec and Others v. Russia [GC], nos. 55508/07 and 29520/09, 21 October 2013

წინასწარ პატიმრობაში მყოფი მძიმედ დაავადებული პირის მიმართ არაადეკვატური პროცედურების განხორციელება მისი ჯანმრთელობის დასაცავად: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Gulay Cetin v. Turkey, no. 44084/10, 5 March 2013

დედამ განიცადა სულიერი ტანჯვა თავისი პატიმარი შვილის გარდაცვალების გამო, რომელიც შიდსით იყო დაავადებული და არ აღმოუჩინეს სათანადო სამედიცინო დახმარება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Salakhov and Islyamova v. Ukraine, no. 28005/08, 14 March 2013

საგამოძიებო და პროცედურული ხარვეზები ოჯახური ძალადობის შემთხვევაზე, რომელიც ხანდაზმული გახდა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Valiulienwe v. Lithuania, no. 33234/07, 26 March 2013

ხელისუფლების წარმომადგენელთა უუნარობა, გაეტარებინათ ადეკვატური ზომები აპლიკანტისა და მისი ქალიშვილის მიმართ განხორციელებული ოჯახური ძალადობის-გან თავის დასაცავად: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Eremia v. the Republic of Moldova, no. 3564/11, 28 May 2013

აპლიკანტების გარდაცვლილი ნათესავების გვამების შენახვის პირობები: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Sabanchiyeva and Others v. Russia, no. 38450/05, 6 June 2013

პოლიციის ოფიცრის მიერ ცრემლსადენი გაზის ბალონის სროლით მიყენებული ცხვირის მძიმე დაზიანება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Abdullah Yasa and Others v. Turkey, no. 44827/08, 16 July 2013

ქვედა კიდურების დამბლით დაავადებული პატიმრის ხანგრძლივ პატიმრობაში ყოფნა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Urfi Cetinkaya v. Turkey, no. 19866/04, 23 July 2013

აპლიკანტის პირადობის დამადასტურებელი საბუთების შემოწმებისას მის წინააღმდეგ დუბინკების გამოყენება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Dembele v. Switzerland, no. 74010/11, 24 September 2013

მშვიდობიანი მოსახლეობით დასახლებული სოფლების დაბომბვის შედეგად მიყენებული დაზიანებები და ტანჯვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Benzer and Others v. Turkey, no. 23502/06, 12 November 2013

პატიმრის მიმართ, რომელმაც გამოცხადა შიმშილობა, ნაცვლად გათავისუფლებისა, გამოყენებულ იქნა იძულებითი კვების ღონისძიება: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Rappaz v. Switzerland (dec.), no. 73175/10, 26 March 2013

სომალელი თავშესაფრის მაძიებლის სავარაუდო გაყვანა იტალიიდან დუბლინის II რეგულაციის თანახმად: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Mohammed Hussein and Others v. the Netherlands and Italy (dec.), no. 27725/10, 2 April 2013

შიდსით დაავადებული პაციმრის მიმართ არ იყო გამოყენებული ანტირეტროვირუსული თერაპია, რადგან მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის რეკომენდაციების მიხედვით, მისი მდგომარეობა არ შეესაბამებოდა აღნიშნული დაავადების სათანადო სტადიას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Fedosejevs v. Latvia (dec.), no. 37546/06, 19 November 2013

დამამცირებელი მოპყრობა

სამუდამო პაციმრობის მისჯა შემდგომში შესაძლო გათავისუფლებით, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პაციმარი დაავადდება უკურნებელი სენით ან დაკარგავს შრომისუნარიანობას: **მიჩნეულია დარღვევად**

Vinter and Others v. the United Kingdom [GC], nos. 66069/09, 130/10 and 3896/10, 9 July 2013

სასამართლო განხილვების დროს აპლიკანტების მოთავსება ე.წ. „რკინის გისოსებში“: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას განსახილველად.**

Svinarenko and Slyadnev v. Russia, nos. 32541/08 and 43441/08 (Chamber judgment of 11 December 2012)

სტრუქტურული პრობლემები წარმოიშვა ფსიქიურად დაავადებული პაციმრების შემთხვევებში, რომლებიც 15 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში იმყოფებოდნენ ციხის ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში და არ არსებობდა რაიმე ცვლილების მოლოდინი ან ჯეროვანი სამედიცინო დახმარება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Claes v. Belgium, no. 43418/09, 10 January 2013

წინასწარ პაციმრობაში მყოფი მძიმედ დაავადებული პირის მიმართ არაადეკვატური პროცედურების განხორციელება მისი ჯანმრთელობის დასაცავად: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Gulay Cetin v. Turkey, no. 44084/10, 5 March 2013

პაციმარი, რომელსაც ზედა კიდურები ამპუტირებული ჰქონდა, ოთხ წელიწადზე მეტი ხნით ამყოფეს პაციმრობაში: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Zarzycki v. Poland, no. 15351/03, 12 March 2013

საგამოძიებო და პროცედურული ხარვეზები ოჯახური ძალადობის შემთხვევაზე, რომელიც ხანდაზმული გახდა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Valiulienė v. Lithuania, no. 33234/07, 26 March 2013

პარალიზებულ პაციმარს არ შეეძლო ჰქონოდა დამოუკიდებელი ხელმისაწვდომობა; არ იყო ორგანიზებული მისი დახმარება ციხის დაწესებულებაში ყოველდღიური საჭიროებების შემთხვევაში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Grimailovs v. Latvia, no. 6087/03, 25 June 2013

პოლიციის ოფიცრის მიერ ცრემლსადენი გაზის ბალონის სროლით მიყენებული ცხვირის მძიმე დაზიანება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Abdullah Yasa and Others v. Turkey, no. 44827/08, 16 July 2013

ქვედა კიდურების დამბლით დაავადებული პაციმრის ხანგრძლივ პაციმრობაში ყოფნა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Urfi Cetinkaya v. Turkey, no. 19866/04, 23 July 2013

აპლიკანტის პირადობის დამადასტურებელი საბუთების შემონმებისას მის წინააღმდეგ დუბინკების გამოყენება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Dembele v. Switzerland, no. 74010/11, 24 September 2013

პოლიციის მიერ უხეში დარღვევებით ჩატარებული ოპერაცია; პოლიტიკოსის დაკავება თავის სახლში ცოლ-შვილის თანდასწრებით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Gutsanovi v. Bulgaria, no. 34529/10, 15 October 2013

პოლიციელის მიერ დაკითხვისას დაკავებულისთვის სახეში სავარაუდო გარტყმა: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Bouyid v. Belgium, no. 23380/09, 21 November 2013

პაციმრის მიმართ, რომელმაც გამოცხადა შიმშილობა, სავარაუდოდ გამოყენებულ იქნა იძულებითი კვების ღონისძიება: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Rappaz v. Switzerland (dec.), no. 73175/10, 26 March 2013

სომალელი თავშესაფრის მაძიებლის სავარაუდო გაყვანა იტალიიდან დუბლინის II რეგულაციის თანახმად: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Mohammed Hussein and Others v. the Netherlands and Italy (dec.), no. 27725/10, 2 April 2013

შიდსით დაავადებული პაციმრის მიმართ არ იყო გამოყენებული ანტირეტროვირუსული თერაპია, რადგან მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის რეკომენდაციების მიხედვით, მისი მდგომარეობა არ შეესაბამებოდა აღნიშნული დაავადების სათანადო სტადიას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Fedosejevs v. Latvia (dec.), no. 37546/06, 19 November 2013

არაადამიანური სასჯელი/დამამცირებელი სასჯელი

ტაილანდის სასამართლოების მიერ მისჯილი ხანგრძლივი პაციმრობის შესახებ განაჩენის აღსრულება უნდა გაგრძელებულიყო გაერთიანებულ სამეფოში, პაციმართა გადაცემის თაობაზე ამ ორ ქვეყანას შორის არსებული შეთანხმების თანახმად: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Willcox and Hurford v. the United Kingdom (dec.), nos. 43759/10 and 43771/12, 8 January 2013

ეფექტური გამოძიება

აპლიკანტის მხრიდან გამოვლენილი უმოქმედობა, რომელსაც 11 წელი დასჭირდა იმისათვის, რომ საჩივარი შეეტანა ადგილობრივ სტრუქტურებში: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Mocanu and Others v. Romania, nos. 10865/09, 45886/07 and 32431/08 (Chamber judgment of 13 November 2012)

პაციმრების წინააღმდეგ ფართომასშტაბიანი ძალადობის გამოყენება, რათა დაესაჯათ ისინი მშვიდობიანი პროტესტის – შიმშილობის გამო და ამასთან დაკავშირებით არაეფექტური გამოძიება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Karabet and Others v. Ukraine, nos. 38906/07 and 52025/07, 17 January 2013

საგამოძიებო და პროცედურული ხარვეზები ოჯახური ძალადობის შემთხვევაზე, რომელიც ხანდაზმული გახდა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Valiuliene v. Lithuania, no. 33234/07, 26 March 2013

აპლიკანტის პირადობის დამადასტურებელი საბუთების შემონმებისას მის წინააღმდეგ დუბინკების გამოყენება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Dembele v. Switzerland, no. 74010/11, 24 September 2013

გაძევება

აკრძალული მოპყრობის სავარაუდო რისკი, იმ შემთხვევაში თუ აპლიკანტის ოჯახს გააძევენ იტალიაში: **საქმე განსახილველად გადაეცა დიდ პალატას.**

Tarakhel v. Switzerland, no. 29217/12

მძლოლისა და თარჯიმნის სავარაუდო გაძევება ქაბულში, რომლებიც მუშაობდნენ საერთაშორისო თანამეგობრობისთვის: **დეპორტაციის შემთხვევაში არ დადგინდება კონვენციის დარღვევა.**

H. and B. v. the United Kingdom, nos. 70073/10 and 44539/11, 9 April 2013

სომალელი თავშესაფრის მაძიებლის სავარაუდო გაყვანა იტალიიდან დუბლინის II რეგულაციის თანახმად: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Mohammed Hussein and Others v. the Netherlands and Italy (dec.), no. 27725/10, 2 April 2013

ქრისტიანი ოჯახის მოსალოდნელი დეპორტაცია ერაყში: **დეპორტაციის შემთხვევაში არ დადგინდება კონვენციის დარღვევა.**

M.Y.H. and Others v. Sweden, no. 50859/10, 27 June 2013

თავშესაფრის მაძიებლის მოსალოდნელი გაძევება მოგადიშუში (სომალი), მას შემდეგ, რაც იქ ზოგადად გაუმჯობესდა მდგომარეობა: **დეპორტაციის შემთხვევაში არ დადგინდება კონვენციის დარღვევა.**

K.A.B. v. Sweden, no. 886/11, 5 September 2013

რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლების უუნარობა, დაეცვათ ტაჯიკეთის მოქალაქე რუსეთის საპატიმროში, რათა არ მოხდარიყო მისი იძულებითი რეპატრაცია ტაჯიკეთში, მიუხედავად იმისა, რომ მის მიმართ არსებობდა აკრძალული მოპყრობის საშიშროება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nizomkhon Dzhurayev v. Russia, no. 31890/11, 3 October 2013

აპლიკანტის მიმართ სასტიკი მოპყრობის რისკი პაკისტანში, რადგან იგი აჰმადიზმის მიმდევარია: **დეპორტაციის შემთხვევაში დადგინდება კონვენციის დარღვევა.**

N.K. v. France, no. 7974/11, 19 December 2013

სომალელი თავშესაფრის მაძიებლის სავარაუდო გაყვანა იტალიიდან დუბლინის II რეგულაციის თანახმად: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Mohammed Hussein and Others v. the Netherlands and Italy (dec.), no. 27725/10, 2 April 2013

ექსტრადიცია

პატიმრობის გაურკვეველი პირობები, ტერორიზმში ეჭვმიტანილი მძიმე ფსიქიური აშლილობით დაავადებული პირის აშშ-ში ექსტრადირების შემთხვევაში: **ექსტრადირების შემთხვევაში დადგინდება კონვენციის დარღვევა.**

Aswat v. the United Kingdom, no. 17299/12, 16 April 2013, no. 162

მუსლი 4

იძულებითი შრომა

პატიმრისათვის ციხეში შესრულებული სამუშაოს ანაზღაურება, რაც გამოიხატა განაჩენით მისჯილი პატიმრობის ვადის შემცირების ფორმით: *მიჩნეულია დაუშვებლად.*

Floroiu v. Romania (dec.), no. 15303/10, 12 March 2013

მუსლი 5

მუსლი 5 §1

თავისუფლების შეზღუდვა

პოლიციის განყოფილებებში იმიგრანტთა ჯგუფის გადაყვანა და დატოვება, რათა გამოეველინათ და შემდეგ მოეხდინათ უკანონოდ მცხოვრებთა დეპორტაცია: *მიჩნეულია დარღვევად.*

M.A. v. Cyprus, no. 41872/10, 23 July 2013

არასრულწლოვანი პირის 30-დღიანი მოთავსება დაკავების ცენტრში მასზე უფროსი ასაკის სამართალდამრღვევებთან, მისი „საქციელის გამოსწორების“ მიზნით: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Blokhin v. Russia, no. 47152/06, 14 November 2013

ტაილანდის სასამართლოების მიერ მისჯილი ხანგრძლივი პატიმრობის შესახებ განაჩენის აღსრულება უნდა გაგრძელებულიყო გაერთიანებულ სამეფოში, პატიმართა გადაცემის თაობაზე ამ ორ ქვეყანას შორის არსებული შეთანხმების თანახმად: *მიჩნეულია დაუშვებლად.*

Willcox and Hurford v. the United Kingdom (dec.), nos. 43759/10 and 43771/12, 8 January 2013

აეროპორტში რამდენიმე საათს გაგრძელდა ჩხრეკა, რომელიც უსაფრთხოების მიზნით უტარდებოდა პირს: *მიჩნეულია დაუშვებლად.*

Gahramanov v. Azerbaijan (dec.), no. 26291/06, 15 October 2013

კანონით გათვალისწინებული პროცედურა

კანონში არარსებული სიცხადე, რამაც გამოიწვია უარი, გამოექვითათ საზღვარგარეთ შინაპატიმრობაში ყოფნის პერიოდი განაჩენით მისჯილი პატიმრობის ვადიდან: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Ciobanu v. Romania and Italy, no. 4509/08, 9 July 2013

წინასწარ პატიმრობაში მყოფი პირის 21-დღიანი დაკავება ფსიქიატრიულ საავად-
მყოფოში გამოკვლევების მიზნით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Umit Bilgic v. Turkey, no. 22398/05, 3 September 2013

კანონიერი პატიმრობა ან დაკავება

აპლიკანტის გათავისუფლების თარიღის გადადება, რადგან მას შემდეგ, რაც მას
გამოუტანეს განაჩენი, ცვლილებები განხორციელდა პრეცედენტულ სამართალში:
მიჩნეულია დარღვევად.

Del Rio Prada v. Spain [GC], no. 42750/09, 21 October 2013

წინასასამართლო პატიმრობის მისჯა, რაც გამონვეული იყო პირველი ინსტანციის
სასამართლოსადმი სავარაუდო უპატივცემულობით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Tymoshenko v. Ukraine, no. 49872/11, 30 April 2013

კანონში არარსებული სიცხადე, რამაც გამოიწვია უარი, გამოექვითათ საზღვარგა-
რეთ შინაპატიმრობაში ყოფნის პერიოდი განაჩენით მისჯილი პატიმრობის ვადიდან:
მიჩნეულია დარღვევად.

Ciobanu v. Romania and Italy, no. 4509/08, 9 July 2013

არასრულწლოვანი პირის უკანონო დაკითხვა პოლიციის იზოლაციაში მოთავსები-
სას არ წარმოადგენს სერიოზულ და აშკარა დარღვევას წინასასამართლო პატიმ-
რობაზე ბრძანების გაცემის გადანყვეტილებაში: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Dinc and Cakyr v. Turkey, no. 66066/09, 9 July 2013

პრევენციული პატიმრობა ბრძანებით გაგრძელდა 27 დღე მას შემდეგ, რაც დადგე-
ნილი ვადა ამოიწურა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

H.W. v. Germany, no. 17167/11, 19 September 2013

მუხლი 5 §1 (a)

მსჯავრდების შემდეგ

ტაილანდის სასამართლოების მიერ მისჯილი ხანგრძლივი პატიმრობის შესახებ გა-
ნაჩენის აღსრულება უნდა გაგრძელდებოდა გაერთიანებულ სამეფოში, პატიმართა
გადაცემის თაობაზე ამ ორ ქვეყანას შორის არსებული შეთანხმების თანახმად: **მიჩ-
ნეულია დაუშვებლად.**

Willcox and Hurford v. the United Kingdom (dec.), nos. 43759/10 and 43771/12, 8 January 2013

სასამართლოს მიერ განაჩენით მისჯილი მრავალწლიანი პატიმრობის მოხდა, რომელიც „არ იყო კანონით დადგენილი“: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Yefimenko v. Russia, no. 152/04, 12 February 2013

აპლიკანტის ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში განგრძობითი მოთავსება, მას შემდეგ, რაც ამოიწურა მისი პატიმრობის ვადა: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Radu v. Germany, no. 20084/07, 16 May 2013

უახლესი ფსიქიატრიული დასკვნების მოპოვების შეუძლებლობა, ვიდრე გამოვიდოდა ბრძანება პრევენციული პატიმრობის გაგრძელების თაობაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

H.W. v. Germany, no. 17167/11, 19 September 2013

მუხლი 5 § (b)

სასამართლოს კანონიერი ბრძანება

პირის დაკავება პოლიციის განყოფილებაში, რომელსაც სასამართლოს მიერ გაცემული უკანონო ბრძანების საფუძველზე უნდა გაეკლო ფსიქიატრიული შემონიშნება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Petukhova v. Russia, no. 28796/07, 2 May 2013

სასამართლოს დადგენილების შეუსრულებლობა

თავისუფლების შეზღუდვა იმ მიზნით, რომ პირს იძულებით გადაეხადა დაკისრებული ჯარიმა, რომელიც უკვე გადახდილი იყო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Velinov v. “the former Yugoslav Republic of Macedonia”, no. 16880/08, 19 September 2013

კანონით დადგენილი ვალდებულებების შესრულების უზრუნველყოფა

ფეხბურთის გულშემატკივრის ოთხსაათიანი დაკავება პოლიციის მიერ, რათა აღეკვეთათ მისი მონაწილეობა ჩხუბში: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Ostendorf v. Germany, no. 15598/08, 7 March 2013

მუსლი 5 §1 (დ)

საგანმანათლებლო ზედამხედველობა

არასრულწლოვანი პირის 30-დღიანი მოთავსება დაკავების ცენტრში მასზე უფროსი ასაკის სამართალდამრღვევებთან, მისი „საქციელის გამოსწორების“ მიზნით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Blokhin v. Russia, no. 47152/06, 14 November 2013

მუსლი 5 §1 (ე)

ფსიქიურად დაავადებული პირები

ფსიქიურად დაავადებული პაციენტის პრევენციული პატიმრობა ციხის ნაწილში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Glien v. Germany, no. 7345/12, 28 November 2013

ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში მოთავსების მიზნით თავისუფლების აღკვეთა, რადგან დადგინდა, რომ პირს არ შეეძლო საკუთარი ინტერესების დაცვა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Juncal v. the United Kingdom (dec.), no. 32357/09, 17 September 2013

მუსლი 5 §1 (ფ)

ქვეყანაში არასანქცირებული შესვლის პრევენცია

თავშესაფრის მაძიებლის დაკავება გარკვეული პერიოდით, რომელიც, განსაკუთრებით მისი პატიმრობის პირობების გათავლისწინებით, იყო დაუსაბუთებელი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Suso Musa v. Malta, no. 42337/12, 23 July 2013, no. 165

გაძევება

აპლიკანტის დაკავება, რომლის მიმართაც სტრასბურგის სასამართლოს მიერ მიღებული დროებითი ღონისძიების შესახებ გადაწყვეტილება მის გაძევებაზე უკვე ძალაში იყო შესული: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Azimov v. Russia, no. 67474/11, 18 April 2013

მუხლი 5 §3

დაუყოვნებლივი წარდგენა მოსამართლის ან სასამართლო ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლის წინაშე

პოლიციის იზოლაცორში 48-საათიანი დაყოვნება თავისუფლების შეზღუდვის 18-დღიანი პერიოდის შემდეგ, რომელიც გრძელდებოდა ღია წყლებში დაპატიმრებული გემის ბორტზე: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Vassis and Others v. France, no. 62736/09, 27 June 2013

პოლიციის იზოლაცორში ყოფნის ხანგრძლივობა (სამი დღე, ხუთი საათი და 30 წუთი): *მიჩნეულია დარღვევად.*

Gutsanovi v. Bulgaria, no. 34529/10, 15 October 2013

მუხლი 5 §4

პატიმრობის კანონიერების გადასინჯვა

პატიმრობის კანონიერების გადასინჯვა არ იყო ადეკვატურად უზრუნველყოფილი: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Eernak v. Slovakia, no. 36997/08, 17 December 2013

სწარფი განხილვა

დეპორტაციის მიზნით დაკავებული პირის თავდებით (გირაოთი) გამოშვების თაობაზე მიმდინარე განხილვების სისწრაფე: მუხლი 5 §4 არ იყო გამოყენებული; *მიჩნეულია დაუშვებლად.*

Ismail v. the United Kingdom (dec.), no. 48078/09, 17 September 2013

მუხლი 6

მუხლი 6 §1 (სამოქალაქო)

სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობები

პრეცედენტულ სამართალში ცვლილების რეტროსპექტული გამოყენება უკვე მიმდინარე სასამართლო განხილვებზე, რამაც გამოიწვია გაუთვალისწინებელი შედეგები: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Petko Petkov v. Bulgaria, no. 2834/06, 19 February 2013

შეფასების სამართლებრივი გადასინჯვის არარსებობა, რომელიც ეხებოდა სადაზ-ვერვო ოფიცრის სამუშაოსთვის პირის ფსიქიკურ შეუსაბამობას; გადაწყვეტილებე-ბის საჯაროდ მიღების არარსებობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Fazliyski v. Bulgaria, no. 40908/05, 16 April 2013

ბურგომისტრის გადაწყვეტილება, დაეხურა ყავის მაღაზია იმის გამო, რომ იგი არ აკმაყოფილებდა მსუბუქი ნარკოტიკების გაყიდვაზე დადგენილ პირობებს, გასაჩივ-რდა შესაბამის ინსტანციაში: **მუხლი 6 §1 ამ შემთხვევაში არ გამოიყენება.**

De Bruin v. the Netherlands (dec.), no. 9765/09, 17 September 2013

სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობა

პრეცედენტულ სამართალში ცვლილების რეტროსპექტული გამოყენება უკვე მი-მიდნარე სასამართლო განხილვებზე, რამაც გამოიწვია გაუთვალისწინებელი შედე-გები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Petko Petkov v. Bulgaria, no. 2834/06, 19 February 2013

სასამართლოების უარი, განეხილათ საჩივარი ჩრდილოეთ კორეის სავაჭრო წარმო-მადგენლობისთვის დავალიანების დაფარვის თაობაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Oleynikov v. Russia, no. 36703/04, 14 March 2013

შეფასების სამართლებრივი გადასინჯვის არარსებობა, რომელიც ეხებოდა სადაზ-ვერვო ოფიცრის სამუშაოსთვის პირის ფსიქიკურ შეუსაბამობას; გადაწყვეტილებე-ბის საჯაროდ მიღების არარსებობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Fazliyski v. Bulgaria, no. 40908/05, 16 April 2013

ხანგრძლივი შეფერხებები საპატენტო განაცხადის განხილვებისას, რამაც უაზრო გახადა საქმის სასამართლოში გასაჩივრება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Kristiansen and Tyvik AS v. Norway, no. 25498/08, 2 May 2013

პირისათვის სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობის არარსებობა, რომელიც ითხოვ-და თავისი სამართლებრივი ქმედუნარიანობის აღდგენას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nataliya Mikhaylenko v. Ukraine, no. 49069/11, 30 May 2013

პირს დაეკისრა სავალდებულო 10%-იანი ჯარიმის გადახდა წარუმატებელი მცდელო-ბისთვის, რამაც აიძულა ქონების საჯარო აუქციონზე გაყიდვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Sace Elektrik Ticaret ve Sanayi A.S. v. Turkey, no. 20577/05, 22 October 2013

გაეროს უსაფრთხოების საბჭოს რეზოლუციების საფუძველზე დაკისრებული სანქციების გასაჩივრების უფლების არარსებობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Al-Dulimi and Montana Management Inc. v. Switzerland,
no. 5809/08, 26 November 2013

ჰოლანდიის სასამართლოების გადაწყვეტილება იურისდიქციაზე უარის თქმის თაობაზე, განიხილონ გაეროს წინააღმდეგ შეტანილი საჩივარი, რომელიც ეხებოდა სრებრენიცაში მოწყობილ მასობრივ მკვლევლობებს: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Stichting Mothers of Srebrenica and Others v. the Netherlands (dec.),
no. 65542/12, 11 June 2013

სამართლებრივი მოსაზრებით აპელაციის ამორიცხვა განსახილველ საქმეთა სიიდან, რადგან არ შეესაბამებოდა სასამართლოს გადაწყვეტილებას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Gray v. France (dec.), no. 27338/11, 3 September 2013

სამართლიანი სასამართლო

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის არარსებობა მოსამართლეთათვის დისციპლინური სანქციების დაკისრებისას და პარლამენტში ელექტრონული წესით ხმის მიცემის ბოროტად გამოყენება, როდესაც მოსამართლის გათავისუფლებაზე მიმდინარეობდა გადაწყვეტილების მიღება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, 9 January 2013

თვითნებურად მიღებული შიდა გადაწყვეტილება, რაც თავის მხრივ უთანაბრდება მართლმსაჯულების განხორციელებაზე უარის თქმას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Anpelković v. Serbia, no. 1401/08, 9 April 2013

კანონით დადგენილი ჩარევა, რომელიც ხელს უშლის კომპენსაციის ხელმეორე შეფასებას, მიუხედავად მიმდინარე სასამართლო განხილვებისა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

M.C. and Others v. Italy, no. 5376/11, 3 September 2013

მხარეთა თანასწორობა

მომხსენებელი მოსამართლის გადაწყვეტილების პროექტის გადაცემა საჯარო მომხსენებლისათვის სახელმწიფო საბჭოში მიმდინარე განხილვებისას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Marc-Antoine v. France (dec.), no. 54984/09, 4 June 2013

დამოუკიდებელი სასამართლო/ მიუკერძოებელი სასამართლო

სასამართლოს სადისციპლინო სამართალწარმოების სისტემის სტრუქტურული ხარვეზები: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, 9 January 2013

კანონით დადგენილი სასამართლო

აპლიკანტის საქმის განმხილველი პალატის შემადგენლობა განსაზღვრა იმ მოსამართლემ, რომლის უფლებამოსილების ვადა იყო ამონურული: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, 9 January 2013

საჯარო გადაწყვეტილება

შეფასების სამართლებრივი გადასინჯვის არარსებობა, რომელიც ეხებოდა სადაზვერვო ოფიცრის სამუშაოსთვის პირის ფსიქიკურ შეუსაბამობას; გადაწყვეტილებების საჯაროდ მიღების არარსებობა: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Fazliyski v. Bulgaria, no. 40908/05, 16 April 2013

მუხლი 6 §1 (სისხლის სამართლის საქმეები)

სისხლისსამართლებრივი ბრალდება

დამატებითი გადასახადების დაკისრების მოთხოვნით საქმის არსებითი განხილვის უფლებამოსილებაზე აპელაციის უფლების არარსებობა: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Julius Kloiber Schlachthof GmbH and Others v. Austria, nos. 21565/07 et al., 4 April 2013

არასრულწლოვანი პირის 30-დღიანი მოთავსება დაკავების ცენტრში მასზე უფროსი ასაკის სამართალდამრღვევებთან, მისი „საქციელის გამოსწორების“ მიზნით: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Blokhin v. Russia, no. 47152/06, 14 November 2013

სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობა

დამატებითი გადასახადების დაკისრების მოთხოვნით საქმის არსებითი განხილვის უფლებამოსილებაზე აპელაციის უფლების არარსებობა: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Julius Kloiber Schlachthof GmbH and Others v. Austria, nos. 21565/07 et al., 4 April 2013

სამართლიანი განხილვა

ასიზთა სასამართლოს განაჩენი, რომელიც შეიცავს მსაჯულთა მიერ გამოტანილი დამნაშავედ ცნობის ვერდიქტის დასაბუთებას: **მიჩნეულია დარღვევად; არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

***Agnelet v. France*, no. 61198/08, 10 January 2013**
***Legillon v. France*, no. 53406/10, 10 January 2013**

ბრალდება, რომელიც ეფუძნებოდა წინასასამართლო სტადიაზე საკვანძო მოწმის ჩვენებებს, რომელიც უკან იქნა გამოთხოვილი (უარყო მოწმემ) პირველი ინსტანციის სასამართლოში განხილვების დაწყებისას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Erkapiš v. Croatia*, no. 51198/08, 25 April 2013**

დაცვის მოწმეების გამოძახებაზე უარი, რათა დაზუსტებულიყო გაურკვეველი სიტუაცია, რომელიც წარმოადგენდა ბრალდების საფუძველს: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Kasparov and Others v. Russia*, no. 21613/07, 3 October 2013**

ორი სხვადასხვა სასამართლოს მიერ საკმარისი დასაბუთების გარეშე მიღებული განსხვავებული გადაწყვეტილებები, რომლებიც ეხებოდა ერთი და იმავე მტკიცებულების დასაშვებობის საკითხს: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***S.C. IMH Suceava S.R.L. v. Romania*, no. 24935/04, 29 October 2013**

უკანონო საიდუმლო ოპერაციისას, დანაშაულის ჩადენაზე ნაქეზების გზით მოპოვებული მტკიცებულების გამოყენება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Sepil v. Turkey*, no. 17711/07, 12 November 2013**

უკანონო ორგანიზაციის წევრობაში ბრალდებული პირის წინააღმდეგ მტკიცებულების სახით პოლიციის მიერ მიცემული ჩვენების მიღება, რომელიც ეფუძნებოდა ფარულ ინფორმაციულ წყაროებს: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

***Donohoe v. Ireland*, no. 19165/08, 12 December 2013**

მხარეთა თანასწორობა

უკანონო საიდუმლო ოპერაციისას, დანაშაულის ჩადენაზე ნაქეზების გზით მოპოვებული მტკიცებულების გამოყენება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Sepil v. Turkey*, no. 17711/07, 12 November 2013**

მოსამართლემ ერთპიროვნულად განიხილა საქმე, რადგან არსებობდა მსაჯულთა მოსყიდვის საფრთხე: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Twomey, Cameron and Guthrie v. the United Kingdom (dec.),
nos. 67318/09 and 22226/12, 28 May 2013

დამოუკიდებელი სასამართლო

მოსამართლემ ერთპიროვნულად განიხილა საქმე, რადგან არსებობდა მსაჯულთა მოსყიდვის საფრთხე: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Twomey, Cameron and Guthrie v. the United Kingdom (dec.),
nos. 67318/09 and 22226/12, 28 May 2013

მიუკერძოებელი სასამართლო

პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსამართლის მხრიდან მიუკერძოებლობის სავარაუდო არარსებობა, რომელმაც უკვე გამოიტანა პროცედურული გადაწყვეტილებები დაცვის მხარის მოთხოვნების საწინააღმდეგოდ და მონაწილეობდა თანაბრალდებულის საქმის განხილვაშიც: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

მოსამართლემ ერთპიროვნულად განიხილა საქმე, რადგან არსებობდა მსაჯულთა მოსყიდვის საფრთხე: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Twomey, Cameron and Guthrie v. the United Kingdom (dec.),
nos. 67318/09 and 22226/12, 28 May 2013

კანონის საფუძველზე შექმნილი სასამართლო

დამატებითი გადასახადების დაკისრების მოთხოვნით საქმის არსებითი განხილვის უფლებამოსილებაზე აპელაციის უფლების არარსებობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Julius Kloiber Schlachthof GmbH and Others v. Austria,
nos. 21565/07 et al., 4 April 2013

მუხლი 6 §1 (დისკრიმინური სამართალწარმოება)

საჯარო განხილვა

საჯარო განხილვების არარსებობა, რადგან ზოგიერთი მტკიცებულებით დოკუმენტს მინიჭებული ჰქონდა სტატუსი – „საიდუმლო“: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nikolova and Vandova v. Bulgaria, no. 20688/04, 17 December 2013

მუხლი 6 §2

უდანაშაულობის პრეზუმფცია

აპლიკანტისათვის კომპენსაციის გადახდაზე უარი, მას შემდეგ, რაც იგი უდანაშაულოდ იქნა ცნობილი სისხლისსამართლებრივ ბრალდებაში: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Allen v. the United Kingdom [GC], no. 25424/09, 12 July 2013

სამოქალაქო სასამართლოების დასაბუთება, რომელიც უმთავრესად ეფუძნებოდა პროკურორის მიერ გამოთქმულ კომენტარებს ბრალეულობის თაობაზე, როდესაც შეწყდა სისხლისსამართლებრივი განხილვები ტექნიკური საფუძველით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Teodor v. Romania, no. 46878/06, 4 June 2013

დამოუკიდებელი პოლიტიკური პარტიის ლიდერმა სროლის დამთავრებისთანავე პირი საჯაროდ დაადანაშაულა მკვლელობაში: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Mulosmani v. Albania, no. 29864/03, 8 October 2013

მუხლი 6 §3

დაცვის უფლება

არასრულწლოვანი პირის 30-დღიანი მოთავსება დაკავების ცენტრში მასზე უფროსი ასაკის სამართალდამრღვევებთან, მისი „საქციელის გამოსწორების“ მიზნით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Blokhin v. Russia, no. 47152/06, 14 November 2013

მუხლი 6 §3 (a)

ბრალდების არსი და საფუძველი

აპლიკანტისთვის ბრალის წარდგენა, ისე რომ მას არ ეცნობა ფაქტობრივი გარემოებები და არ მიეცა დაცვის უფლების გამოყენება ამასთან დაკავშირებით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Varela Geis v. Spain, no. 61005/09, 5 March 2013

მუსლი 6 §3 (b)

ადეკვატური დრო და საშუალება

აპლიკანტებს ესაჭიროებოდათ დიდი მოცულობის მტკიცებულებათა შესწავლა ციხეში არსებულ მძიმე პირობებში, მიუხედავად იმისა, რომ ამას უზრუნველყოფდა მაღალკვალიფიციური ადვოკატების გუნდი: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

მუსლი 6 §3 (c)

სამართლებრივი დაცვა

ბრალდებულებსა და მათ ადვოკატებს შორის არსებული კომუნიკაციის სისტემატიური შემონემა ციხის ადმინისტრაციის თანამშრომლებისა და საქმის განმხილველი მოსამართლის მიერ: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

აპლიკანტს არ ჰყავდა ადვოკატი, როდესაც მონმის სტატუსით მისცა აღიარებითი ჩვენება: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Bandaletov v. Ukraine, no. 23180/06, 31 October 2013

მუსლი 6 §3 (d)

მონმის დაკითხვა

ბრალდების მხარის ერთადერთი მონმის ჩვენების მტკიცებულებად დაშვება, რომელსაც არ შეეძლო მონანილეობა მიეღო ჯვარედინ დაკითხვაში პოსტ-ტრავმული აშლილობის გამო: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Gani v. Spain, no. 61800/08, 19 February 2013

ხელისუფლების წარმომადგენელთა დაუსაბუთებელი უარი, უზრუნველყოთ მონმის დასწრება, რომლის ჩვენებაც გამოყენებული იყო აპლიკანტის ბრალდებაში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Rudnichenko v. Ukraine, no. 2775/07, 11 July 2013

დაცვის მხარეს უარი ეთქვა პროკურატურის მიერ გამოძახებული ექსპერტი-მონმის ჯვარედინ დაკითხვაზე, ან საკუთარი ექსპერტის გამოძახებაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

მუხლი 7

მუხლი 7 §1

Nullum crimen sine lege – არავითარი სასჯელი კანონის გარეშე

1953 წელს პოლიტიკური ჯგუფის სავარაუდო გენოციდის გამო 2004 წელს ნაყენებულ ბრალდება: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Vasiliauskas v. Lithuania, no. 35343/05

გადასახადების თავიდან არიდების დანაშაულის განმარტება (ინტერპრეტაცია) სამართლის სხვა სფეროებზე დაყრდნობით: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

სისხლის სამართლის რეტროსპექტული ეფექტის არარსებობა ხანდაზმულობის ვადის შემცირებისთვის: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Previti v. Italy (dec.), no. 1845/08, 12 February 2013

Nulla poena sine lege – არ შეიძლება იმაზე მკაცრი სასჯელის შეფარდება, ვიდრე სასჯელი, რომელიც გამოიყენებოდა დანაშაულის ჩადენის დროს

აპლიკანტის გათავისუფლების თარიღის გადადება, რადგან მას შემდეგ, რაც მას გამოუტანეს განაჩენი, ცვლილებები განხორციელდა პრეცედენტულ სამართალში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Del Rio Prada v. Spain [GC], no. 42750/09, 21 October 2013

პროკურორის უფლებამოსილება, გადაწყვიტოს, თუ რომელმა სასამართლომ უნდა განიხილოს ნარკოტრეფიკინგში ბრალდებული პირის საქმე და შესაბამისად, განსაზღვროს სასჯელიც: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Camilleri v. Malta, no. 42931/10, 22 January 2013

ბრალდება „განგრძობითი“ დანაშაულისთვის, რომელიც შედგება იმ ქმედებებისგან, რომელიც ჩადენილი იყო სისხლის სამართლის კოდექსში ასახვამდე: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Rohlena v. the Czech Republic, no. 59552/08, 18 April 2013

კონფისკაციის სახით პირისთვის სასჯელის დაკისრება, მიუხედავად იმისა, რომ სისხლის სამართლის საქმე შეწყვეტილი იყო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Varvara v. Italy, no. 17475/09, 29 October 2013

უფრო მძიმე სასჯელი

სისხლის სამართლის კანონმდებლობის რეტროსპექტული გამოყენება, რომელიც ადგენს ომის დანაშაულში ბრალდებულთათვის უფრო მძიმე სასჯელს, ვიდრე იმჟამად მოქმედი კანონმდებლობით იყო გათვალისწინებული, როდესაც დანაშაული იქნა ჩადენილი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina [GC], nos. 2312/08 and 34179/08,
18 July 2013

აპლიკანტის გათავისუფლების თარიღის გადადება, რადგან მას შემდეგ, რაც მას გამოუტანეს განაჩენი, ცვლილებები განხორციელდა პრეცედენტულ სამართალში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Del Rio Prada v. Spain [GC], no. 42750/09, 21 October 2013

პრევენციული პატიმრობის რეტროსპექტული გაგრძელება მაქსიმუმ ათი წლიდან, დროის განუსაზღვრელი ვადით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Glien v. Germany, no. 7345/12, 28 November 2013

უკუძალა

აპლიკანტის გათავისუფლების თარიღის გადადება, რადგან მას შემდეგ, რაც მას გამოუტანეს განაჩენი, ცვლილებები განხორციელდა პრეცედენტულ სამართალში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Del Rio Prada v. Spain [GC], no. 42750/09, 21 October 2013

პრევენციული პატიმრობის რეტროსპექტული გაგრძელება მაქსიმუმ ათი წლიდან, დროის განუსაზღვრელი ვადით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Glien v. Germany, no. 7345/12, 28 November 2013

მუხლი 8

პოზიტიური ვალდებულებები

მკაფიო საკანონმდებლო ნორმების არარსებობა, რომელიც განსაზღვრავდა შიშველი ბავშვის ფარულად გადაღებისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების საკითხს: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Soderman v. Sweden [GC], no. 5786/08, 12 November 2013

მკაფიო სამართლებრივი მითითებების არარსებობა, რომელიც დაარეგულირებდა ნარკოტიკების გაცემას, რათა იმ პირებმა, რომლებიც არ არიან უკუურნებელი სენით დაავადებულნი, ვერ შეძლონ თვითმკვლელობის ჩადენა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას**

Gross v. Switzerland, no. 67810/10 (Chamber judgment of 14 May 2013)

შესაბამისი სამართლებრივი დაცვის არარსებობა იმ შემთხვევაში, როდესაც საკითხი ეხება დედის მოთავსებას ფსიქიატრიულ დანესებულებაში და მისი შვილის გადაყვანას ბავშვთა სახლში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

B. v. Romania (no. 2), no. 1285/03, 19 February 2013

მუდმივი უარი, მიენოდებინათ ინფორმაცია ახლადდაბადებული ჩვილის თაობაზე, რომელიც სტაციონარული მკურნალობის ქვეშ იყო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Zorica Jovanović v. Serbia, no. 21794/08, 26 March 2013

კონფიდენციალური ინფორმაციის არასანქცირებული გამჟღავნების თაობაზე არადეკვატური გამოძიების ჩატარება; ასევე, ვერ იქნა უზრუნველყოფილი ბავშვზე ძალადობაში ეჭვმიტანილი მშობლის რეპუტაციისა და უდანაშაულობის პრეზუმპციაზე უფლების დაცვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Ageyevy v. Russia, no. 7075/10, 18 April 2013

მკაფიო სამართლებრივი მითითებების არარსებობა, რომელიც დაარეგულირებდა ნარკოტიკების გაცემას, რათა იმ პირებმა, რომლებიც არ არიან უკუურნებელი სენით დაავადებულნი, ვერ შეძლონ თვითმკვლელობის ჩადენა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Gross v. Switzerland, no. 67810/10 (Chamber judgment of 14 May 2013)

უარი მამობის შეცვლის ნებართვაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Garnaga v. Ukraine, no. 20390/07, 16 May 2013

ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ მიიღეს ადეკვატური ზომები, დაეცვათ გოგონები იმ ტრავმისგან, რომელიც მათ მიადგათ მამის მხრიდან დედაზე განხორციელებული ძალადობრივი თავდასხმის ფაქტის ხილვისას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Eremia v. the Republic of Moldova, no. 3564/11, 28 May 2013

ბავშვის მოთავსება ბავშვთა სახლში დედის ფინანსური მდგომარეობის გამო, რადროსაც არ იქნა გათვალისწინებული მოვლენების შემდგომი ცვლილებები: მიჩნეულია დარღვევად.

R.M.S. v. Spain, no. 28775/12, 18 June 2013

სახელის შეცვლის ნებართვაზე უარი იმ მოსაზრებით, რომ მხოლოდ ერთ გვარს უნდა ატარებდეს პირი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Henry Kismoun v. France, no. 32265/10, 5 December 2013

სახელმწიფოთა უუნარობა, უზრუნველყონ მყვინთავებისთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მინოდება დეკომპრესიასთან დაკავშირებით არსებული რისკების თაობაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Vilnes and Others v. Norway, nos. 52806/09 and 22703/10, 5 December 2013

პირადი ცხოვრების პატივისცემა

მკაფიო საკანონმდებლო ნორმების არარსებობა, რომელიც განსაზღვრავდა შიშველი ბავშვის ფარულად გადაღებისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების საკითხს: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Soderman v. Sweden [GC], no. 5786/08, 12 November 2013

უარი, მიეცათ აპლიკანტისათვის მდებრობითი სქესის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია სქესის შეცვლის შემდეგ, ვიდრე მისი ქორწინება არ გადაკეთდებოდა სამოქალაქო პარტნიორობად: საქმე გადაეცა დიდ პალატას.

H. v. Finland, no. 37359/09 (Chamber judgment of 13 November 2012)

მკაფიო სამართლებრივი მითითებების არარსებობა, რომელიც დაარეგულირებდა ნარკოტიკების გაცემას, რათა იმ პირებმა, რომლებიც არ არიან უკურნებელი სენით დაავადებულნი, ვერ შეძლონ თვითმკვლელობის ჩადენა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Gross v. Switzerland, no. 67810/10 (Chamber judgment of 14 May 2013)

„ფიცის დარღვევის“ გამო მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისფულება, მაშინ, როცა არ არსებობს აღნიშნული დარღვევის თანმიმდევრული განმარტება და აუცილებელი პროცედურული გარანტიები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, 9 January 2013

შესაბამისი სამართლებრივი დაცვის არარსებობა იმ შემთხვევაში, როდესაც საკითხი ეხება დედის მოთავსებას ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში და მისი შვილის გადაყვანას ბავშვთა სახლში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

B. v. Romania (no. 2), no. 1285/03, 19 February 2013

კონფიდენციალური ინფორმაციის არასანქცირებული გამჟღავნების თაობაზე არადეკვატური გამოძიების ჩატარება; ასევე ვერ იქნა უზრუნველყოფილი ბავშვზე ძალადობაში ეჭვმიტანილი მშობლის რეპუტაციისა და უდანაშაულობის პრეზუმპციაზე უფლების დაცვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Ageyevy v. Russia, no. 7075/10, 18 April 2013

ეჭვმიტანილი პირებისთვის, რომლებიც არ არიან სისხლისსამართლებრივი დანაშაულის ჩადენაში მსჯავრდებულნი, თითის ანაბეჭდების შეგროვებაზე, შენახვასა და ნაშლაზე გარანტიების არარსებობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

M.K. v. France, no. 19522/09, 18 April 2013

მკაფიო სამართლებრივი მითითებების არარსებობა, რომელიც დაარეგულირებდა ნარკოტიკების გაცემას, რათა იმ პირებმა, რომლებიც არ არიან უკუურნებელი სენით დაავადებულნი, ვერ შეძლონ თვითმკვლელობის ჩადენა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Gross v. Switzerland, no. 67810/10 (Chamber judgment of 14 May 2013)

უარი მამობის შეცვლის ნებართვაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Garnaga v. Ukraine, no. 20390/07, 16 May 2013

ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ მიიღეს ადეკვატური ზომები, დაეცვათ გოგონები იმ ტრავმისგან, რომელიც მათ მიადგათ მამის მხრიდან დედაზე განხორციელებული ძალადობრივი თავდასხმის ფაქტის ხილვისას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Eremia v. the Republic of Moldova, no. 3564/11, 28 May 2013

კონფიდენციალური სამედიცინო მონაცემების დაუსაბუთებელი გამჟღავნება, რომელიც ეხება იელოვას მონმეთა უარს სისხლის გადასხმაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Avilkina and Others v. Russia, no. 1585/09, 6 June 2013

კანონით დადგენილი აკრძალვა დაკრძალვის მიზნით ტერორისტთა გვამების გადაცემაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Sabanchiyeva and Others v. Russia, no. 38450/05, 6 June 2013

ბავშვის მოთავსება ბავშვთა სახლში დედის ფინანსური მდგომარეობის გამო, რადროსაც არ იქნა გათვალისწინებული მოვლენების შემდგომი ცვლილებები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

R.M.S. v. Spain, no. 28775/12, 18 June 2013

სარედაქციო სტატიის მეშვეობით გააკრიტიკეს აპლიკანტი, მაგრამ მის მიმართ არ იყო შეურაცხმყოფელი ან რაიმე ძალადობის შემცველი მოწოდება: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Mater v. Turkey, no. 54997/08, 16 July 2013

სასამართლოების უარი, მოეთხოვათ გაზეთისთვის, ამოელო სტატია მისი ინტერნეტარქივიდან, რომელიც აზიანებდა აპლიკანტის რეპუტაციას: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Wkgrzynowski and Smolczewski v. Poland, no. 33846/07, 16 July 2013

თავისუფლების აღკვეთის მისჯა სახლიდან ათასობით კილომეტრის მოშორებით მდებარე კოლონიაში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

ფრანგი მოგზაურების გასახლება კერძო მიწიდან, სადაც ისინი მრავალი წლის მანძილზე ცხოვრობდნენ: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Winterstein and Others v. France, no. 27013/07, 17 October 2013

სავარაუდო უუნარობა, უზრუნველყოთ აპლიკანტის რეპუტაციის დაცვა, რომლის მამაც შესაძლოა ყოფილიყო ცილისწამების მსხვერპლი: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Putistin v. Ukraine, no. 16882/03, 21 November 2013

სახელის შეცვლის ნებართვაზე უარი იმ მოსაზრებით, რომ მხოლოდ ერთ გვარს უნდა ატარებდეს პირი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Henry Kismoun v. France, no. 32265/10, 5 December 2013

სახელმწიფოთა უუნარობა, უზრუნველყონ მყვინთავეებისთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიწოდება დეკომპრესიასთან დაკავშირებით არსებული რისკების თაობაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Vilnes and Others v. Norway, nos. 52806/09 and 22703/10, 5 December 2013

სახელმწიფოს მხრიდან კომპენსაციის მიღებაზე უარი იმ პირთათვის, რომელთაც ვაქცინაციისას განუვითარდათ სხეულის პარალიზება (ვაქცინაცია რეკომენდირებული იყო, მაგრამ არასავალდებულო): **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Bayture v. Turkey (dec.), no. 3270/09, 12 March 2013

დანმაშავე კრიმინალების დნმ-ის აღება და შენახვა, მომავალში შესაძლო სისხლის-სამართლებრივ განხილვებში გამოყენების მიზნით: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Peruzzo and Martens v. Germany (dec.), nos. 7841/08 and 57900/12, 4 June 2013

ოჯახური ცხოვრების პატივისცემა

ყველა შესაბამისი საკითხის დეტალურად განხილვის უუნარობა, როდესაც უნდა გა-დანყვეტილიყო ბავშვის დაბრუნების საკითხი ჰააგის კონვენციის შესაბამისად: **მიჩ-ნეულია დარღვევად.**

X v. Latvia [GC], no. 27853/09, 26 November 2013

უარი, მიეცათ აპლიკანტისათვის მდედრობითი სქესის დამადასტურებელი დოკუ-მენტაცია სქესის შეცვლის შემდეგ, ვიდრე მისი ქორწინება არ გადაკეთდებოდა სა-მოქალაქო პარტნიორობად: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

H. v. Finland, no. 37359/09 (Chamber judgment of 13 November 2012)

ჰოლანდიის მოქალაქის მეუღლე, რომელიც ამავე დროს იყო, მისი სამი შვილის დედა, დაექვემდებარა დეპორტაციას, რადგან მის ტურისტულ ვიზას ამოწურული ჰქონდა მოქმედების ვადა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Jeunesse v. the Netherlands, no. 12738/10

ხელისუფლების წარმომადგენელთა უუნარობა, უზურნველევით გონებრივად შეზ-ღუდული შესაძლებლობის მქონე აპლიკანტისათვის იურიდიული დახმარება მისთვის მშობლის უფლებების ჩამორთმევის საკითხის განხილვისას და ეცნობებინათ მისი ვაჟის გაშვილების თაობაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

A.K. and L. v. Croatia, no. 37956/11, 8 January 2013

შესაბამისი სამართლებრივი დაცვის არარსებობა იმ შემთხვევაში, როდესაც საკით-ხი ეხება დედის მოთავსებას ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში და მისი შვილის გა-დაყვანას ბავშვთა სახლში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

B. v. Romania (no. 2), no. 1285/03, 19 February 2013

სასამართლოს გადანყვეტილების აღუსრულებლობა, რომლითაც დადგინდა, რომ არასრულწლოვანი ბავშვები უნდა დაბრუნებოდნენ თავიანთ დედას გაერთიანებულ სამეფოში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Raw and Others v. France, no. 10131/11, 7 March 2013

მშობლის უფლებამოსილების ჩამორთმევა მხოლოდ ბავშვების მიერ დაუდასტურებელი განცხადებების საფუძველზე, რომ მათზე ხორციელდებოდა ძალადობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***B.B. and F.B. v. Germany*, nos. 18734/09 and 9424/11, 14 March 2013**

მუდმივი უარი, მიენოდებინათ ინფორმაცია ახლადდაბადებული ჩვილის თაობაზე, რომელიც სტაციონარული მკურნალობის ქვეშ იყო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Zorica Jovanović v. Serbia*, no. 21794/08, 26 March 2013**

პატიმრის დაუსაბუთებელი ფიზიკური განცალკევება, მასთან ვიზიტისას მისული ოჯახის წევრებისგან: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Kurkowski v. Poland*, no. 36228/06, 9 April 2013**

შვილად აყვანის პროცედურების გაუქმება სისხლისსამართლებრივი განხილვების მიმდინარეობისას, რომელიც ეხებოდა ბავშვის მიმართ სავარაუდო ძალადობას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

კონფიდენციალური ინფორმაციის არასანქცირებული გამჟღავნების თაობაზე არაადეკვატური გამოძიების ჩატარება; ასევე ვერ იქნა უზრუნველყოფილი ბავშვზე ძალადობაში ეჭვმიტანილი მშობლის რეპუტაციისა და უდანაშაულობის პრეზუმპციაზე უფლების დაცვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Ageyevy v. Russia*, no. 7075/10, 18 April 2013**

უარი მამობის შეცვლის ნებართვაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Garnaga v. Ukraine*, no. 20390/07, 16 May 2013**

კანონით დადგენილი აკრძალვა დაკრძალვის მიზნით ტერორისტთა გვამების გადაცემაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Sabanchiyeva and Others v. Russia*, no. 38450/05, 6 June 2013**

ბავშვის მოთავსება ბავშვთა სახლში დედის ფინანსური მდგომარეობის გამო, რადროსაც არ იქნა გათვალისწინებული მოვლენების შემდგომი ცვლილებები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***R.M.S. v. Spain*, no. 28775/12, 18 June 2013**

თავისუფლების აღკვეთის მისჯა სახლიდან ათასობით კილომეტრის მოშორებით მდებარე კოლონიაში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia*, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013**

ფრანგი მოგზაურების გასახლება კერძო მიწიდან, სადაც ისინი მრავალი წლის მანძილზე ცხოვრობდნენ: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Winterstein and Others v. France*, no. 27013/07, 17 October 2013**

სახელის შეცვლის ნებართვაზე უარი იმ მოსაზრებით, რომ მხოლოდ ერთ გვარს უნდა ატარებდეს პირი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Henry Kismoun v. France*, no. 32265/10, 5 December 2013**

ბრიუსელის II (ა) რეგულაციის საფუძველზე გაცემული ბრძანება, რომლის თანახმადაც ყოველგვარი არსებითი განხილვების გარეშე უნდა დაბრუნდეს ბავშვი მომთხოვნ სახელმწიფოში: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Povse v. Austria (dec.)*, no. 3890/11, 18 June 2013**

საცხოვრისის პატივისცემა

აპლიკანტ კომპანიას მოეთხოვა სერვერზე არსებული მონაცემების ასლის გადაღება. აღნიშნულ სერვერს ის სხვა კომპანიებთან ერთად იყენებდა: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

***Bernh Larsen Holding AS and Others v. Norway*, no. 24117/08, 14 March 2013**

სტატიის ავტორის ვინაობის დადგენის მიზნით გაზეთის რედაქციის ჩხრეკა და დაკავება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Saint-Paul Luxembourg S.A. v. Luxembourg*, no. 26419/10, 18 April 2013**

ფრანგი მოგზაურების გასახლება კერძო მიწიდან, სადაც ისინი მრავალი წლის მანძილზე ცხოვრობდნენ: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Winterstein and Others v. France*, no. 27013/07, 17 October 2013**

მიმონერის პატივისცემა

აპლიკანტ კომპანიას მოეთხოვა სერვერზე არსებული მონაცემების ასლის გადაღება. ამასთან, აღნიშნულ სერვერს ის სხვა კომპანიებთან ერთად იყენებდა: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

***Bernh Larsen Holding AS and Others v. Norway*, no. 24117/08, 14 March 2013**

ციხის ადმინისტრაციის უარი, პატიმრისათვის გადაეცა ადვოკატისგან ელექტრონული ფოსტით გაგზავნილი წერილი: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Helander v. Finland (dec.)*, no. 10410/10, 10 September 2013**

გაძევება

გაძევებისა და დეპორტაციის ბრძანებები, რომლითაც იმიგრანტს, ორი სისხლისსამართლებრივი ბრალდებით, აეკრძალა თავისი მცირეწლოვანი ბავშვების ნახვა: **დეპორტაციის შემთხვევაში დადგინდება დარღვევა.**

Udeh v. Switzerland, no. 12020/09, 16 April 2013

აპლიკანტს უარი ეთქვა საცხოვრებელ ვიზაზე მისი ვალებისა და სახელმწიფო ფონდებზე დამოკიდებულობის გამო: **მიჩნეულია დარღვევა.**

Hasanbasic v. Switzerland, no. 52166/09, 11 June 2013

მუსლი 9

რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება

საჯარო ადგილებში რელიგიური თავსაბურავით სახის დაფარვის აკრძალვა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

S.A.S. v. France, no. 43835/11

დაქირავებულთა მიმართ დისციპლინური ზომების გატარება რელიგიური სიმბოლოების (ჯვარის) სამსახურში ტარების გამო, ან იმ მოვალეობების შესრულებაზე უარი, რასაც ისინი თავიანთ რელიგიურ მრწამსთან შეუსაბამოდ მიიჩნევენ: **მიჩნეულია დარღვევა; არ არის მიჩნეული დარღვევა.**

Eweida and Others v. the United Kingdom, nos. 48420/10 et al., 15 January 2013

პატიმრისათვის აუდიო მაგნიტოფონის ჩამორთმევა, რომლითაც იგი რელიგიურ ჩანაწერებს უსმენდა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Austrianu v. Romania, no. 16117/02, 12 February 2013

მუსლი 10

გამოხატვის თავისუფლება

პოლიტიკური რეკლამის საკანონმდებლო აკრძალვის გამო, არასამთავრობო ორგანიზაციისთვის სატელევიზიო რეკლამის განთავსებაზე უარი: **არ არის მიჩნეული დარღვევა.**

Animal Defenders International v. the United Kingdom [GC], no. 48876/08, 22 April 2013

ადვოკატის მიერ წაყენებული ბრალდება, რომელიც ეხებოდა გამომძიებელი მოსამართლეების წინააღმდეგ გაზეთის თანამონაწილეობას ცილისწამებაში: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Morice v. France, no. 29369/10 (Chamber judgment of 11 July 2013)

სამოძიებლო ჩვენებების ფოტოების ინტერნეტში გამოქვეყნების შედეგად, საავტორო უფლებების დარღვევის გამო, ფოტოგრაფებს წარედგინათ ბრალდება: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Ashby Donald and Others v. France, no. 36769/08, 10 January 2013

საარჩევნო კამპანიისას, ამომრჩევლების წინაშე არაოფიციალურ ენაზე მიმართვის გამო ბრალდების წაყენება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Youkran Aydın and Others v. Turkey, nos. 49197/06 et al., 22 January 2013

პოლიტიკური აქტივისტისთვის ბრალის წაყენება საფრანგეთის პრეზიდენტის შეურაცხყოფის გამო, რაც გამოიხატა სატირული პლაკატის გამოფენით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Eon v. France, no. 26118/10, 14 March 2013

ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტისათვის კომპენსაციის დაკისრება იმ კომენტარების გამო, რომელიც ეხებოდა ციხის ზედამხედველების მიერ ადვოკატთა ასოციაციის წევრი-ქალბატონის „ჩხრეკას“: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Reznik v. Russia, no. 4977/05, 4 April 2013

არასამთავრობო ორგანიზაციისთვის სადაზვერვო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე უარი, მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა სავალდებულო აღსრულების ძალის მქონე გადაწყვეტილება გამჟღავნებაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Youth Initiative for Human Rights v. Serbia, no. 48135/06, 25 June 2013

გაზეთის უარი ფასიანი რეკლამის განთავსებაზე: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Remuszko v. Poland, no. 1562/10, 16 July 2013

აპლიკანტს დაეკისრა ზიანის ანაზღაურება, რომელიც უარყოფდა ცილისწამებლური განცხადებების გავრცელებას, რის გამოც მას დააკისრეს პასუხისმგებლობა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Stojanović v. Croatia, no. 23160/09, 19 September 2013

გაზეთის რედაქტორისთვის პირობითი სასჯელის დაკისრება ცილისმწამებლური სტატიის გამოქვეყნების გამო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Belpietro v. Italy*, no. 43612/10, 24 September 2013**

ტერორისტული ორგანიზაციის ლიდერის მიმართ პატივისცემის გამოხატვის გამო ბრალდების წაყენება (ყოველგვარი პროპაგანდის ან ძალადობრივი აქტებისკენ ან ტერორისკენ ნაქეზების გარეშე): **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Yalcınkaya and Others v. Turkey*, nos. 25764/09 et al., 1 October 2013**

სატელევიზიო პროდიუსერისთვის პირობითი სასჯელის დაკისრება კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების გამო, რომელიც ეკუთვნოდა სახელმწიფო მათემატიკის განყოფილებას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Ricci v. Italy*, no. 30210/06, 8 October 2013**

ახალი ამბების ინტერნეტ-პორტალისთვის ზიანის ანაზღაურების დაკისრება, მესამე ანონიმური მხარის მიერ შეურაცხმყოფელი კომენტარების აღნიშნულ საიტზე განთავსების გამო: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

***Delfi AS v. Estonia*, no. 64569/09, 10 October 2013**

შეიარაღებული ძალებიდან გარიცხვა საპენსიო ასაკის გამო, თუმცა, სავარაუდოდ, ეს გაფორმდა, როგორც პირადი განცხადების საფუძველზე სამსახურიდან წასვლა: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

***Jokas v. Lithuania*, no. 25330/07, 12 November 2013**

ისტორიკოსსა და გამომცემელს დაეკისრათ ზიანის ანაზღაურება, კომუნისტურ ეპოქაში სახელმწიფო უშიშროების სამსახურებთან სახელმწიფო თანამდებობის პირების თანამშრომლობის თაობაზე გაკეთებული განცხადებების გამო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Ungvary and Irodalom Kft. v. Hungary*, no. 64520/10, 3 December 2013**

სომეხი ხალხის წინააღმდეგ ოტომანთა იმპერიის მიერ 1915 წელს ჩადენილ სისტიკეს, როგორც „გენოციდს“, არ მიეცა სამართლებრივი შეფასება, რის გამოც პირს წარუდგინეს სისხლისსამართლებრივი ბრალდება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

***Perincek v. Switzerland*, no. 27510/08, 17 December 2013**

ინფორმაციის მიღების თავისუფლება

ფართოდ ფორმულირებული ბრძანება ჩხრეკისა და ამოღების თაობაზე, რაც არ გამოიცხადეს ჟურნალისტური წყროების გამჟღავნებას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Saint-Paul Luxembourg S.A. v. Luxembourg, no. 26419/10, 18 April 2013

არასამთავრობო ორგანიზაციისთვის სადაზვერვო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობაზე უარი, მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა სავალდებულო აღსრულების ძალის მქონე გადაწყვეტილება გამჟღავნებაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Youth Initiative for Human Rights v. Serbia, no. 48135/06, 25 June 2013

ჟურნალისტის სახლის დაუყოვნებლივი გაჩხრეკა, რა დროსაც, ასევე მოხდა იმ აპარატურის ამოღება, რომელიც შეიცავდა მისი ინფორმაციის წყაროს შემცველ მონაცემთა ბაზას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nagla v. Latvia, no. 73469/10, 16 July 2013

რეგიონული ხელისუფლების უარი, უზრუნველყოთ თავისი გადაწყვეტილებების მიწოდება იმ ასოციაციისთვის, რომელსაც სურდა, შეესწავლა სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო მიწებზე საკუთრების გადაცემის შედეგად გამოწვეული შედეგები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Osterreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes v. Austria, no. 39534/07, 28 November 2013

საავტორო უფლებების დარღვევით, მესამე მხარეს მიეცა უფლება ვებ-გვერდზე მასალების გაზიარებაზე, რის გამოც, ვებ-გვერდის ოპერირებისთვის აპლიკანტს დაეკისრა ზიანის ანაზღაურება და წარედგინა ბრალი: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden (dec.), no. 40397/12, 19 February 2013

ინფორმაციის გავრცელების თავისუფლება

სისხლისსამართლებრივი ბრალდების წაყენება უკანონო სატელეფონო მოსმენების პროცედურების განსაჯაროებისთვის: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Bucur and Toma v. Romania, no. 40238/02, 8 January 2013

ფართოდ ფორმულირებული ბრძანება ჩხრეკისა და ამოღების თაობაზე, რაც არ გამოიცხადეს ჟურნალისტური წყროების გამჟღავნებას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Saint-Paul Luxembourg S.A. v. Luxembourg, no. 26419/10, 18 April 2013

ჟურნალისტის სახლის დაუყოვნებლივი გაჩხრეკა, რა დროსაც, ასევე მოხდა იმ აპარატურის ამოღება, რომელიც შეიცავდა მისი ინფორმაციის წყაროს შემცველ მონაცემთა ბაზას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nagla v. Latvia, no. 73469/10, 16 July 2013

პროცედურული გარანტიების არარსებობა ეროვნული გაზეთის წინააღმდეგ სასამართლო აკრძალვის გაცემისას: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Cumhuriyet Vakfı and Others v. Turkey, no. 28255/07, 8 October 2013

რეგიონული ხელისუფლების უარი, უზრუნველყოთ თავისი გადაწყვეტილებების მიწოდება იმ ასოციაციისთვის, რომელსაც სურდა შეესწავლა სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო მიწებზე საკუთრების გადაცემის შედეგად გამოწვეული შედეგები: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Osterreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes v. Austria, no. 39534/07, 28 November 2013

საავტორო უფლებების დარღვევით მესამე მხარეს მიეცა უფლება ვებ-გვერდზე მასალების გაზიარებაზე, რის გამოც, ვებ-გვერდის ოპერირებისთვის აპლიკანტს დაეკისრა ზიანის ანაზღაურება და წარედგინა ბრალი: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden (dec.), no. 40397/12, 19 February 2013

მუხლი 11

თავისუფალი შეკრების უფლება

დემონსტრაციის გამართვისთვის ადმინისტრაციული პატიმრობის დაკისრება, შიდა კანონმდებლობაში არარსებული ისეთი ნორმის საფუძველზე, რომლის მიხედვითაც შესაძლებელი იქნებოდა ასეთი პატიმრობის დაკისრება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Vyerentsov v. Ukraine, no. 20372/11, 11 April 2013

უკანონო დემონსტრაციის გამართვისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება, რომელიც გადაიზარდა ძალადობაში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Gun and Others v. Turkey, no. 8029/07, 18 June 2013

ადმინისტრაციული ჯარიმის დაკისრება არასანქცირებულ მშვიდობიან დემონსტრაციაში მონაწილეობის გამო: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Kasparov and Others v. Russia, no. 21613/07, 3 October 2013

არაძალადობრივ დემონსტრაციაში მონაწილეობის გამო სისხლისსამართლებრივი ბრალდების წაყენება: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Kudreviuius and Others v. Lithuania, no. 37553/05, 26 November 2013

გაერთიანების თავისუფლება

მღვდლებისთვის პროფესიული გაერთიანების რეგისტრაციაზე უარი, რელიგიური გაერთიანებების ავტონომიურობის გამო: *არ არის მიჩნეული დარღვევად.*

Sindicatul "Pzstorul cel Bun" v. Romania [GC], no. 2330/09, 9 July 2013

ბოშათა საწინააღმდეგო აქციებში და გასამხედროებულ მსვლელობებში მონაწილე ასოციაციების დაშლა: *არ არის მიჩნეული დარღვევად.*

Vona v. Hungary, no. 35943/10, 9 July 2013

მუხლი 13

ეფექტური ღონისძიება

სამართლებრივი დაცვის მექანიზმების არარსებობა დეპორტაციის ავტომატური შეჩერებისთვის: *მიჩნეულია დარღვევად.*

M.A. v. Cyprus, no. 41872/10, 23 July 2013

მუხლი 14

დისკრიმინაცია (მუხლი 3)

დაუსაბუთებელი განსხვავებული მოპყრობა წინასწარ პატიმრობაში მყოფ პირებსა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო განთავისუფლებულ მსჯავრდებულ პატიმრებს შორის: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Gulay Cetin v. Turkey, no. 44084/10, 5 March 2013

დისკრიმინაცია (მუხლი 6 §1)

გადანყვეტილება, რომლითაც დადგინდა მომუშავე დედის მიმართ გენდერული დისკრიმინაცია, არ აღსრულდა: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Garcia Mateos v. Spain, no. 38285/09, 19 February 2013

დისკრიმინაცია (მუხლი 8)

მეორე მშობელს, რომელიც ერთსქესიან ქორწინებაშია, არ მიეცა შვილის აყვანის უფლება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

X and Others v. Austria [GC], no. 19010/07, 19 February 2013

„სამოქალაქო კავშირებიდან“ ერთსქესიანი წყვილების გარიცხვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Vallianatos and Others v. Greece [GC], nos. 29381/09 and 32684/09, 7 November 2013

აპლიკანტს სრულად წაერთვა უფლება, გადაეცა თავისი რელიგიური მრწამსი თავის შვილისთვის: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Vojnity v. Hungary, no. 29617/07, 12 February 2013

სასამართლო სისტემის უუნარობა, უზრუნველყო ადეკვატური პასუხის გაცემა ქალების წინააღმდეგ განხორციელებული ძალადობის მძიმე შემთხვევებზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Eremia v. the Republic of Moldova, no. 3564/11, 28 May 2013

დაუსაბუთებელი განსხვავებული მოპყრობა წინასწარ პატიმრობაში მყოფ პირებსა და მსჯავრდებულ პატიმრებს შორის, პაემნებთან დაკავშირებით: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Varnas v. Lithuania, no. 42615/06, 9 July 2013

კოლეგების მხრიდან განხორციელებული ზენოლის საფუძველზე შიდასით დაავადებული მუშაკის გათავისუფლება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

I.B. v. Greece, no. 552/10, 3 October 2013

ნასამართლობის ჩანაწერის შეცვლაზე უარი, მიუხედავად საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებისა, რომლითაც, ნორმა, რის საფუძველზეც აპლიკანტები გასამართლდნენ, არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი: **მიჩნეულია დარღვევად.**

E.B. and Others v. Austria, nos. 31913/07 et al., 7 November 2013

შიდა კანონმდებლობის გადაჭარბებული, ფორმალური განმარტება, შვილის ამყვანი დედის მიერ ანაზღაურებადი დეკრეტული შვებულების აღების თაობაზე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Topić-Rosenberg v. Croatia, no. 19391/11, 14 November 2013

ბავშვის დაბადების მონმობაში დედის სამოქალაქო პარტნიორი ქალბატონისთვის რეგისტრაციაზე უარი: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Boeckel and Gessner-Boeckel v. Germany (dec.), no. 8017/11, 7 May 2013

დისკრიმინაცია (მუხლი 9)

დაქირავებულთა მიმართ დისკრიმინირი ზომების გატარება რელიგიური სიმბოლოების (ჯვარის) სამსახურში ტარების გამო, ან იმ მოვალეობების შესრულებაზე უარი, რასაც ისინი თავიანთ რელიგიურ მრწამსთან შეუსაბამოდ მიიჩნევენ: **მიჩნეულია დარღვევად; არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Eweida and Others v. the United Kingdom, nos. 48420/10 et al., 15 January 2013

დისკრიმინაცია (პირველი ოქმის I მუხლი)

კანონიერ ქორწინებაში დაბადებულ და ე.წ. უკანონოდ დაბადებულ ბავშვებს შორის არსებული განსხვავებული მოპყრობა სამემკვიდრეო საკითხებში: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Fabris v. France [GC], no. 16574/08, 7 February 2013

სამხედრო რეზრვისტების მიმართ არსებული სავარაუდო დისკრიმინაცია ანაზღაურების საკითხში, მათი საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Vueković and Others v. Serbia, nos. 17153/11 et al. (Chamber judgment of 28 August 2012)

სახელმწიფო ორგანოების წარმომადგენელთათვის განაცხადის შეტანისთვის მოკლე ვადების დამდგენი სპეციალური ნორმების გამოყენება: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Giavi v. Greece, no. 25816/09, 3 October 2013

პენსიის გადახდის შეწყვეტა იმ საფუძვლით, რომ ბენეფიციარი მუდმივად ცხოვრობს საზღვარგარეთ: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Pichkur v. Ukraine, no. 10441/06, 7 November 2013

დისკრიმინაცია (პირველი ოქმის II მუხლი)

უნივერსიტეტში მისაღები წესების მოულოდნელი ცვლილება, მაკორექტირებელი გარდამავალი დებულებების გარეშე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Altynay v. Turkey, no. 37222/04, 9 July 2013

მუსლი 18

უფლებების შეზღუდვათა გამოყენების ფარგლები

ოპოზიციის ლიდერისთვის თავისუფლების ჩამორთმევა (გარდა იმ მიზეზისა, რომ იგი წარედგინათ კომპეტენტური სასამართლო ორგანოს წინაშე), გონივრული ეჭვის საფუძველზე, რომ მან ჩაიდინა დანაშაული: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Tymoshenko v. Ukraine, no. 49872/11, 30 April 2013

აპლიკანტების წინააღმდეგ, სავარაუდოდ, პოლიტიკურად მოტივირებული სისხლისსამართლებრივი დევნის წარმოება: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

მუსლი 34

მსხვერპლი

არასამთავრობო ორგანიზაციის მიერ ფსიქიურად დაავადებული პაციენტის სახელით საჩივრის შეტანა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Center of Legal Resources v. Romania, no. 47848/08

ინდივიდუალური პეტიციის შეტანის უფლების ხელის შეშლა

პირის იძულებითი გადაყვანა ტაჯიკეთში, სადაც არსებობდა მის მიმართ სასტიკი მოპყრობის რეალური რისკი და სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება დროებითი ღონისძიების შესახებ – არ იყო გათვალისწინებული: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Savridin Dzhurayev v. Russia, no. 71386/10, 25 April 2013

ციხის ადმინისტრაციის უარი, გადაეხადა პატიმრის მიერ სტრასბურგის სასამართლოში გაგზავნილი წერილების საფოსტო ღირებულება: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Yepishin v. Russia, no. 591/07, 27 June 2013

ადვოკატების მიმართ გამოყენებული დისციპლინური და სხვა სახის ღონისძიებები, რომლებიც იცავდნენ იმ პირთა ინტერესებს, ვის საქმეებსაც იხილავდა სტრასბურგის სასამართლო: **არ შეესაბამებოდა 34-ე მუხლის მოთხოვნებს.**

Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013

რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლების უუნარობა, დაეცვათ ტაჯიკეთის მოქალაქე რუსეთის საპატიმროში, რათა არ მოხდარიყო მისი იძულებითი რეპატრაცია ტაჯიკეთში, რითაც დაირღვა ევროპული სასამართლოს მიერ მიღებული გადან-ყვეტილება დროებითი ღონისძიების შესახებ: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Nizomkhon Dzhurayev v. Russia, no. 31890/11, 3 October 2013

მუხლი 35

დასაშვებობა

აპლიკანტის უუნარობა, წარედგინა თავისი 39-გვერდიანი საჩივრის მოკლე ვერსია, რითაც უგულებელყო პრაქტიკული მითითებები საქმის წარმოების თაობაზე: **წინასწარი პრეტენზია არ დაკმაყოფილდა.**

Yuksel v. Turkey (dec.), no. 49756/09, 1 October 2013

მუხლი 35 §1

შიდა ღონისძიებების ამონურვა

გონივრული მოლოდინის არარსებობა დეპორტაციის გადადების თაობაზე შეტანილი განაცხადის წარმატებით დასრულებაზე: **წინასწარი პრეტენზია არ დაკმაყოფილდა.**

Z.M. v. France, no. 40042/11, 14 November 2013

საკასაციო სასამართლოს ადვოკატის უარყოფითი მოსაზრება აპელაციის წარმატებით დასრულებაზე: **ღონისძიებები ამოიწურა.**

Chapman v. Belgium (dec.), no. 39619/06, 5 March 2013

სასამართლოს პილოტური გადანყვეტილების შესაბამისად შიდა ღონისძიების შემუშავება, რომელიც ხანგრძლივი განხილვებისა და ღონისძიებების ამონურვის შემთხვევაში მისცემს კომპენსაციის მინიჭების შესაძლებლობას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Turgut and Others v. Turkey (dec.), no. 4860/09, 26 March 2013

სამართლებრივი დაცვის ახალი ზომები უნდა ამოიწუროს იმ შემთხვევებში, რომელბიც ეხება ადმინისტრაციულ სასამართლოებში საქმეთა განხილვების გაჭიანურებას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Techniki Olympiaki A.E. v. Greece (dec.), no. 40547/10, 1 October 2013

შიდა ღონისძიებების ამონურვა/ ეფექტური შიდა ღონისძიებები

ბულგარეთი

სასამართლოს პილოტური გადაწყვეტილების შესაბამისად შიდა ღონისძიების შემუშავება, რომელიც ხანგრძლივი განხილვებისა და ღონისძიებების ამონურვის შემთხვევაში მისცემს კომპენსაციის მინიჭების შესაძლებლობას: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Balakchiev and Others v. Bulgaria* (dec.), no. 65187/10, 18 June 2013 *Valcheva and Abrashev v. Bulgaria* (dec.), nos. 6194/11 and 34887/11, 18 June 2013**

ლატვია

ადმინისტრაციულ სასამართლოებში კომპენსაციის მოთხოვნა პატიმრობის პირობების გამო: **ეფექტური ღონისძიება.**

***Ignats v. Latvia* (dec.), no. 38494/05, 24 September 2013**

ლიტვა

სამოქალაქო კოდექსის 6.272 მუხლის მიხედვით გაჭიანურებულ განხილვებზე შეტანილი საჩივარი, როგორც ეს ადგილობრივმა სასამართლოებმა განმარტეს: **ეფექტური ღონისძიება.**

***Savickas and Others v. Lithuania* (dec.), nos. 66365/09 et al., 15 October 2013**

სერბეთი

იმ საქმეებში, რომლებიც ეხება სახელმწიფო კომპანიების მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილებების აღუსრულებლობას, საკონსტიტუციო სასამართლოში შეტანილი საჩივარი, შეიძლება გარკვეულ გარემოებებში იყოს ეფექტური ღონისძიება, რომელიც ამონურვას საჭიროებს.

***Marinković v. Serbia* (dec.), no. 5353/11, 29 January 2013**

შვედეთი

კონვენციის დარღვევის გამო, ადგილობრივი სასამართლოებისა თუ იუსტიციის კანცლერის მეშვეობით, კომპენსაციის მოთხოვნის წარუმატებელი მცდელობები: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Ruminski v. Sweden* (dec.), no. 10404/10, 21 May 2013**

თურქეთი

ახალი ხელმისაწვდომი და ეფექტური კონსტიტუციური ზომების ამოუწურაობა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Uzun v. Turkey (dec.), no. 10755/13, 30 April 2013

ადმინისტრაციულ სასამართლოებში ზიანის მოთხოვნაზე უარი, მაშინ, როცა საქმე სავარაუდო ბრალდებულების წინააღმდეგ ჯერ კიდევ იხილებოდა სისხლის სამართლის სასამართლოებში: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Guvenc v. Turkey (dec.), no. 43036/08, 21 May 2013

ახალი ხელმისაწვდომი და ეფექტური კონსტიტუციური ზომების ამოუწურაობა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Demiroplu and Others v. Turkey (dec.), no. 56125/10, 4 June 2013

ექსთვიანი პერიოდი

საქმისწარმოების თაობაზე პრაქტიკული მითითებების თანახმად, რვა კვირის შემდეგ განაცხადის (საჩივრის) ორიგინალის წარდგენა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Abdulrahman v. the Netherlands (dec.), no. 66994/12, 5 February 2013

განაცხადის (საჩივრის) ფორმის წარდგენა წარმომადგენლის მეშვეობით უცნობი პირის მიერ: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Ngendakumana v. the Netherlands (dec.), no. 16380/11, 5 February 2013

საკასაციო სასამართლოს ადვოკატის უარყოფითი მოსაზრება აპელაციის წარმატებით დასრულებაზე: **დაცული იყო ექსთვიანი პერიოდი.**

Chapman v. Belgium (dec.), no. 39619/06, 5 March 2013

მუხლი 35 §2 (b)

არსებითად იგივეა, რაც სასამართლოს მიერ უკვე განხილული საჩივარი

პროფესიული კავშირის წარმომადგენლები მჭიდროდ იყვნენ დაკავშირებულნი საერთაშორისო საგამოძიებო პროცედურებთან, რომელიც მომჩივანი პროფკავშირის მიერ იყო აღძრული: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

The Professional Trades Union for Prison, Correctional and Secure Psychiatric Workers (POA) and Others v. the United Kingdom (dec.), no. 59253/11, 21 May 2013

მუხლი 35 §3

***ratione temporis*-ის კომპეტენცია**

სასამართლოს დროებითი იურისდიქცია იმ გარდაცვალებებთან დაკავშირებით, რასაც ადგილი ჰქონდა მოპასუხე სახელმწიფოში კონვენციის ძალაში შესვლამდე 50 წლით ადრე: **წინასწარი პრეტენზია ნებადართული იყო.**

***Janowiec and Others v. Russia* [GC], nos. 55508/07 and 29520/09, 21 October 2013**

***ratione materiae*-ის კომპეტენცია**

კონვენციის მე-6 მუხლის დარღვევის დადგენის შემდეგ სამოქალაქო საქმისწარმოების განახლებაზე უარი: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

***Bochan v. Ukraine* (no. 2), no. 22251/08**

მინისტრთა კომიტეტში მიმდინარე საქმეების განხილვისას საკანონმდებლო შეზღუდვებიდან უკანდახევა, რომლებიც ეხება სისხლის სამართლის საქმეებზე ხელახალი განხილვების დაწყებას, სასამართლოს მიერ კონვენციის დარღვევის დადგენის გამო: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Hulki Gunes v. Turkey* (dec.), no. 17210/09, 2 July 2013**

მუხლი 35 §3 (b)

მომჩივანს არ განუცდია მნიშვნელოვანი ზიანი

საჩივარი ეხება განხილვების გაჭიანურებას, რაც რეალურად მოქმედებდა აპლიკანტი არენდატორის ინტერესებში: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Galović v. Croatia* (dec.), no. 54388/09, 5 March 2013, no. 161**

საჩივრის განხილვების გაჭიანურება, რომელიც ეხებოდა დიდი ოდენობით გადასახდს: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

***Cecchetti v. San Marino* (dec.), no. 40174/08, 9 April 2013**

მუსლი 36

მუსლი 36 §1

მესამე მხარის ჩარევა

ჩეჩენი ეროვნების თავშესაფრის მაძიებლები შიშობდნენ, რომ მათ მიმართ განხორციელდებოდა სასტიკი მოპყრობა, თუ ისინი დაბრუნდებოდნენ რუსეთში: **განაცხადი არ გადაიგზავნება აპლიკანტის წარმომავლობის სახელმწიფოში, რათა არ მოხდეს ჩარევა.**

I v. Sweden, no. 61204/09, 5 September 2013

მუსლი 37

მუსლი 37 §1 (c)

დაუსაბუთებელი გაჭიანურებული განხილვა

აპლიკანტის მიერ გამოვლენილი დაუდევრობა სასამართლოებში მისი საქმის განხილვისას ეროვნულ დონეზე: **ამოირიცხა განსახილველ საქმეთა სიიდან.**

Goryachev v. Russia (dec.), no. 34886/06, 9 April 2013

ადგილობრივი სასამართლოების მიერ აპლიკანტის საქმის დეტალური შესწავლა: **ამოირიცხა განსახილველ საქმეთა სიიდან.**

K.A.S. v. the United Kingdom (dec.), no. 38844/12, 4 June 2013

მუსლი 38

ყველა აუცილებელი საშუალებით უზრუნველყოფა

ეროვნული უსაფრთხოების მიზნებიდან გამომდინარე ადგილობრივი სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების ასლის გაცემაზე უარი, რომელიც ეხებოდა კატიონის საქმის სისხლისსამართლებრივ გამოძიებას: **არ შეესაბამებოდა კონვენციის 38-ე მუხლის მოთხოვნებს.**

Janowiec and Others v. Russia [GC], nos. 55508/07 and 29520/09, 21 October 2013

ინფორმაციისა და დოკუმენტაციის გადაცემაზე უარი, რომელიც ეხებოდა აპლიკანტის იძულებით რეპატრაციას იმ ქვეყანაში, სადაც მას ემუქრებოდა სასტიკი მოპყრობა: **არ შეესაბამებოდა კონვენციის 38-ე მუხლის მოთხოვნებს.**

Nizomkhon Dzhurayev v. Russia, no. 31890/11, 3 October 2013

მოპასუხე სახელმწიფომ ვერ უზრუნველყო მტკიცებულებების მნიშვნელოვანი ნაწილის წარდგენა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Benzer and Others v. Turkey, no. 23502/06, 12 November 2013

მუხლი 41

სამართლიანი დაკმაყოფილება

არამატერიალური ზიანის მიკუთვნება, რომელიც უნდა გადაეხადოს კანონიერ მეურვეს, გონებრივად უნარშეზღუდული პაციენტის ინტერესებისგან გამომდინარე.

Lashin v. Russia, no. 33117/02, 22 January 2013

ძალიან მცირე თანხის გამო წარმოებული დავის განხილვისას სასამართლოს საქმისწარმოების გადატვირთვა საჩივრებით, რომლებიც გაჭიანურებას ეხებოდა: დარღვევის დადგენა საკმარისია არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების კუთხით.

Ioannis Anastasiadis and Others v. Greece, no. 45823/08, 18 April 2013

მითითება იმაზე, რომ ხელშემკვრელმა სახელმწიფომ, რომელიც არ წარმოადგენს მხარეს სასამართლო განხილვებში, არ უნდა მოითხოვოს კომპენსაცია, რომელიც მან გადაუხადა აპლიკანტს მოპასუხე სახელმწიფოსთვის არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების სახით დაკისრებული თანხიდან.

Trevalet v. Belgium (just satisfaction), no. 30812/07, 25 June 2013

მუხლი 46

პილოტური გადაწყვეტილება – ზოგადი ზომები

მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, უზურუნველყოს ეფექტური ზომები ციხეებში საპატიმროების გადატვირთულობასთან დაკავშირებით.

Torreggiani and Others v. Italy, nos. 43517/09 et al., 8 January 2013

მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, გადაუხადოს კომპენსაცია უფლებამოსილ პირებს.

M.C. and Others v. Italy, no. 5376/11, 3 September 2013

გადაწყვეტილების აღსრულება

მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, გაატაროს საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული ზომები, რათა უზურუნველყოს საკუთრების უფლება იმ საქმეებში, სადაც მოხდა უძრავი ქონების ნაციონალიზაცია: **გაგრძელდა ვადა საკითხის მოსაგვარებლად.**

Maria Atanasiu and Others v. Romania, nos. 30767/05 and 3800/06, 12 October 2010

მოპასუხე სახელმწიფოს შვიდ თვემდე გაუგრძელდა ვადა, რათა შემოეღო გაჭიანურებული სისხლისსამართლებრივი განხილვებისას ეფექტური ზომები

Michelioudakis v. Greece, no. 54447/10, 3 April 2012

გადაწყვეტილების აღსრულება – ზოგადი ზომები

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა სასამართლოს სადისციპლინო სამართალწარმოების სისტემის რეფორმირება.

Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, 9 January 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, მიიღოს ზოგადი ზომები, რათა შემსუბუქდეს ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული პრობლემები წინასწარ პატიმრობაში მყოფი პატიმრებისთვის, რომლებიც მძიმედ არიან დაავადებულნი.

Gulay Cetin v. Turkey, no. 44084/10, 5 March 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, მიიღოს შესაბამისი ზომები, რათა შეიმუშაოს კომპენსაციის მექანიზმები ყველა იმ მშობლისთვის, ვინც დაკარგეს ახალშობილი ბავშვები.

Zorica Jovanović v. Serbia, no. 21794/08, 26 March 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, გაატაროს თავის კანონმდებლობასა და ადმინისტრაციულ პრაქტიკაში რეფორმები, რომლებიც ეხება მშვიდობიანი დემონსტრაციების ჩატარებას.

Vyerentsov v. Ukraine, no. 20372/11, 11 April 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, გაჭიანურების გარეშე უზურუნველყოს სახელმწიფოს ქმედების კანონიერება ექსტრადირებისა და გაძევების საქმეებში და ეფექტურად დაიცვას პოტენციური მსხვერპლი.

Savridin Dzhurayev v. Russia, no. 71386/10, 25 April 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, მიიღოს ზომები, რათა შემცირდეს ცრემლსადენი გაზით მიყენებული ტრავმების რისკი და სიკვდილიანობის შემთხვევები

Abdullah Yasa and Others v. Turkey, no. 44827/08, 16 July 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, მიიღოს ყველა საჭირო და შესაბამისი ზომა, რათა უზურუნველყოს კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული პროცედურული მოთხოვნები, რომელიც ეხება ჩრდილოეთ ირლანდიაში უშიშროების ძალების მიერ განხორციელებული მკვლევლობების საქმეებს.

McCaughey and Others v. the United Kingdom, no. 43098/09, 16 July 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, მიიღოს ზომები, რათა უზურუნველყოს სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლების მხრიდან მშვიდობიანი შეკრების უფლების პატივისცემის დაცვა.

Yzci v. Turkey, no. 42606/05, 23 July 2013

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, მიიღოს შემდგომი ზომები რეალური და ეფექტური დახმარების უზრუნველსაყოფად, გონივრულ ვადაში სამართლიანი განხილვის უფლების დარღვევის გამო.

***Vlad and Others v. Romania*, nos. 40756/06, 41508/07 and 50806/07, 26 November 2013**

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, უზრუნველყოს რეალური და ეფექტური დახმარება, გონივრულ ვადაში სამართლიანი განხილვის უფლების დარღვევის გამო.

***Barta and Drajko v. Hungary*, no. 35729/12, 17 December 2013**

გადაწყვეტილების აღსრულება – ინდივიდუალური ზომები

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, უმოკლეს ვადაში უზრუნველყოს აპლიკანტის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე აღდგენა.

***Oleksandr Volkov v. Ukraine*, no. 21722/11, 9 January 2013**

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა, გაატაროს ხელშესახები ზომები აპლიკანტის დასაცავად, უცხო იურისდიქციაში მისი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგ არსებული რისკების თავიდან ასაცილებლად.

***Savridin Dzhurayev v. Russia*, no. 71386/10, 25 April 2013**

მოპასუხე სახელმწიფოს დაევალა გამოძიების ჩატარება იმ პირების გამოსავლენად, ვინც პასუხისმგებელი იყვნენ 1994 წელს მშვიდობიანი მოქალაქეებით დასახლებული სოფლების დაბომბვაში.

***Benzer and Others v. Turkey*, no. 23502/06, 12 November 2013**

პირველი ოქმის პირველი მუხლი

პოზიტიური ვალდებულებები

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, გაყინული სავალუტო ანაზრების აღდგენის შეუძლებლობა: ***მიჩნეულია დაუშვებლად.***

***Likvidzjama p/s Selga and Vasiievska v. Latvia* (dec.), nos. 17126/02 and 24991/02, 1 October 2013**

ინფლაციის შედეგად დევალვირებული კომპენსაციის გამო დამატებითი კომპენსაციის მოთხოვნის შეუძლებლობა: ***მიჩნეულია დაუშვებლად.***

***Koksal v. Turkey* (dec.), no. 30253/06, 26 November 2013**

საკუთრება – Possessions

სამეცნიერო კვლევების ჩატარების მიზნით ემბრიონის დონაციის აკრძალვა: **კომუნიცირებულია.**

Parrillo v. Italy (dec.), no. 46470/11, 28 May 2013

საკუთრების თავისუფლად სარგებლობა

ხანდაზმულობის ვადის ამონურვის გამო, შეუძლებელი გახდა საბანკო ანგარიშებზე დარიცხული ფულადი სახსრების დაბრუნება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Zolotas v. Greece (no. 2), no. 66610/09, 29 January 2013

აპლიკანტისთვის სამსახურიდან გათავისუფლების გამო გაცემული თანხის არაპროპორციულად მაღალი დაბეგვრა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

N.K.M. v. Hungary, no. 66529/11, 14 May 2013

მიუხედავად აპლიკანტის მიმართ გამამართლებელი განაჩენისა, მაინც განხორციელდა მისი გირაოს კონფისკაცია: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Lavrechov v. the Czech Republic, no. 57404/08, 20 June 2013

კანონმდებლობით გათვალისწინებული ჩარევა, კომპენსაციის ხელახლა შეფასების პრევენციის მიზნით, მიუხედავად მიმდინარე სასამართლო განხილვებისა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

M.C. and Others v. Italy, no. 5376/11, 3 September 2013

ადგილობრივი ხელისუფლებისგან, რომელიც იმყოფებოდა გაკოტრებული მოვალის ქონების მმართველის სტატუსში, ვერ მოხერხდა სასამართლოს გადაწყვეტილებით დაკისრებული ვალის ამოღება: **მიჩნეულია დარღვევად.**

De Luca v. Italy, no. 43870/04, 24 September 2013

ოცი წლით მიწის სარგებლობაზე აკრძალვის დაწესება სახელმწიფო ორგანოსთვის გადაცემის მიზნით, ვიდრე მოხდებოდა მისი ექსპროპრიაცია: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Huseyin Kaplan v. Turkey, no. 24508/09, 1 October 2013

საჯარო მოხელეებისთვის ანაზღაურების, ბენეფიტების, ბონუსების და პენსიის შემცირება: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Koufaki and Adedy v. Greece (dec.), nos. 57665/12 and 57657/12, 7 May 2013

პოლონეთში ყოფილი კომუნისტური რეჟიმის სახელმწიფო უშიშროების სამსახურში მსახურების გამო, დანამატიანი პენსიის მიღების უფლების დაკარგვა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Cichopek and Others v. Poland (dec.), nos. 15189/10 et al., 14 May 2013

საჯარო სექტორში მომუშავე პენსიონერებისათვის ბენეფიტების შემცირება: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Da Conceicao Mateus and Santos Januario v. Portugal (dec.), nos. 62235/12 and 57725/12, 8 October 2013

პოლიციის ყოფილ ოფიცერთა პენსიის კანონით გათვალისწინებული გარდაქმნა სამსახურებრივ დანამატად: **კომუნიცირებულია.**

Markovics v. Hungary, no. 77575/11

საკუთების ჩამორთმევა

ათი წლის შემდეგ ჰოსტელის (საერთო საცხოვრებლის) პრივატიზაციის უკანონოდ გამოცხადება და ქონების შემდგომი გადაცემა კომპენსაციის გარეშე: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Maksymenko and Gerasymenko v. Ukraine, no. 49317/07, 16 May 2013

კონტროლი საკუთრების გამოყენებაზე

ყოფილი იუგოსლავიის საბჭოთა ფედერაციის დაშლის შემდეგ „ძველი“ სავალუტო დანაზოგების დაბრუნება ვერ მოხერხდა: **საქმე გადაეცა დიდ პალატას.**

Alisiz and Others v. Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia, Slovenia and “the former Yugoslav Republic of Macedonia”, no. 60642/08 (Chamber judgment of 6 November 2012)

პირველი ოქმის მე-2 მუხლი

განათლების უფლება

კანონმდებლობა, რომელიც ადგენს მისაღებ გამოცდებს საჯარო და კერძო სექტორისთვის *numerus clauses*-ით (მისაღები კონტინგენტის განსაზღვრულ რაოდენობას) ხელმისაწვდომ საუნივერსიტეტო კურსებს სამედიცინო და სტომატოლოგიურ ფაკულტეტებზე: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Tarantino and Others v. Italy, nos. 25851/09, 29284/09 and 64090/09, 2 April 2013

საპატიმრო განაჩენის მოხდის გამო საშუალო სკოლის დასრულების შეუძლებლობა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Epistatu v. Romania, no. 29343/10, 24 September 2013

პირველი ოქმის მე-3 მუხლი

ხალხის მოსაზრების თავისუფლად გამოხატვა

საპარლამენტო ადგილებზე უარის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების უცვლელობა: **მიჩნეულია დაუშვებლად.**

Occhetto v. Italy (dec.), no. 14507/07, 12 November 2013

ხმის მიცემა

არარეზიდენტი მოქალაქეებისათვის ხმის მიცემის უფლების აკრძალვა: **არ არის მიჩნეული დარღვევად.**

Shindler v. the United Kingdom, no. 19840/09, 7 May 2013

მსჯავრდებული პატიმრებისათვის საარჩევნო უფლების ავტომატური და განურჩეველი აკრძალვა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Anchugov and Gladkov v. Russia, nos. 11157/04 and 15162/05, 4 July 2013

განზრახი დანაშაულის გამო მსჯავრდებული პირებისთვის, მიუხედავად ჩადენილი დანაშაულის ბუნებისა და სიმძიმისა, საარჩევნო უფლებების ავტომატური და განურჩეველი ჩამორთმევა: **მიჩნეულია დარღვევად.**

Soyler v. Turkey, no. 29411/07, 17 September 2013

პატიმართათვის საარჩევნო უფლებებზე საერთო აკრძალვის დანესება: **საქმეთა განხილვა გადაიდო.**

Firth and Others v. the United Kingdom, nos. 47784/09 et al.

მე-4 ოქმის მე-2 მუხლი

მუხლი 2 §2

ქვეყნის დატოვების თავისუფლება

მოვალისთვის გამგზავრების აკრძალვა: *მიჩნეულია დარღვევად.*

Khlyustov v. Russia, no. 28975/05, 11 July 2013

მე-4 ოქმის მე-4 მუხლი

უცხოელთა კოლექტიური გაძევების აკრძალვა

მსგავს სიტუაციებში გაცემული ინდივიდუალური დეპორტაციის ბრძანებები, რომელიც მიიღეს იმიგრანტების ჯგუფთან დაკავშირებით, მას შემდეგ, რაც თითოეული მათგანის მიმართ დასრულდა თავშესაფრის მინიჭების საკითხის განხილვა: *არ არის მიჩნეული დარღვევად.*

M.A. v. Cyprus, no. 41872/10, 23 July 2013

მე-7 ოქმის მე-4 მუხლი

ხელმოწერად გასამართლების ან დასჯის აკრძალვა

ომის დანაშაულების გამო ჯარისკაცის გასამართლება, რომელსაც უნინ ამნისტია შეეხო: *საქმე გადაეცა დიდ პალატას.*

Margus v. Croatia, no. 4455/10 (Chamber judgment of 13 November 2012)

სასამართლოს რეგლამენტის 47-ე მუხლი

ინდივიდუალური საჩივრის შინაარსი

აპლიკანტმა ვერ წარმოადგინა თავისი 39-გვერდიანი საჩივრის მოკლე რეზიუმე, მიუხედავად საქმისწარმოების ინსტიტუტის თაობაზე არსებული პრაქტიკული მითითებების მოთხოვნისა: *წინასწარი პრეტენზია უარყოფილ იქნა.*

Yuksel v. Turkey (dec.), no. 49756/09, 1 October 2013

საქართველოს უზენაესი სასამართლო
თბილისი 0110, ძმები ზუბალაშვილების ქ. №32 ტელ.: (995 32) 2934285
www.supremecourt.ge

The Supreme Court of Georgia
32, Br. Zubalashvili str., Tbilisi 0110, Tel.: (995 32) 2934285
www.supremecourt.ge